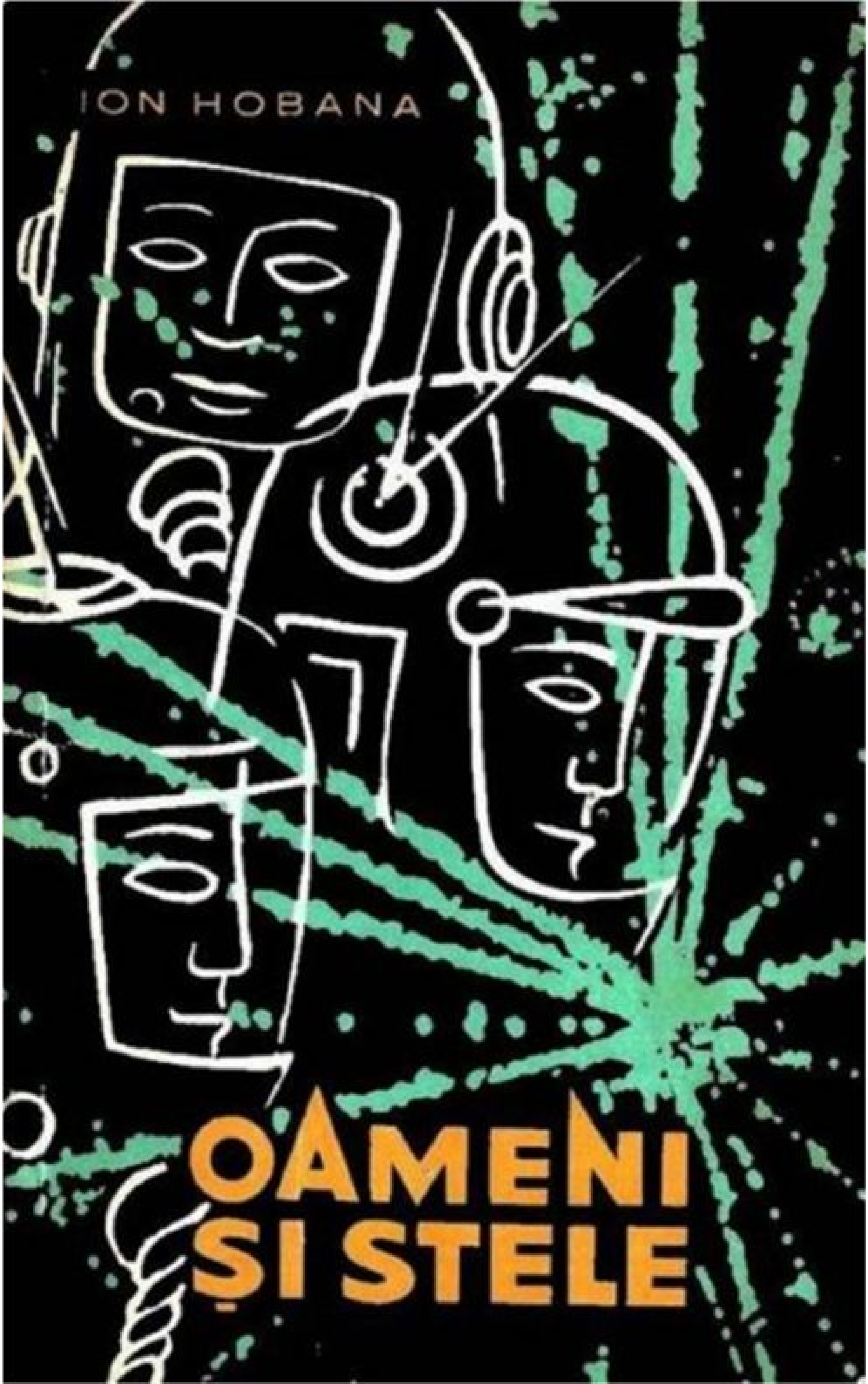

ION HOBANA
OAMENI
ȘI STELE

COLECŢIA SF

ION HOBANA

OAMENI ŞI STELE

Versiunea digitală 1.0 – iunie 2025

Realizată după volumul apărut la Editura Tineretului, Bucureşti, 1963

Coperta: Nae Constantinescu

Cerul e aproape, atât de aproape, încât i se pare că l-ar putea atinge cu vârful degetelor. Apoi privirea i se limpezeşte şi cerul se arată a fi un tavan albastru, de un albastru adânc, odihnitor. O lumină dulce, venind de pretutindeni şi de nicăieri, umple încăperea cu pereţi albaştri.

Încearcă să-şi ridice capul de pe pernă şi o săgeată de foc îl străpunge, întunecând totul în jur. Când negurile prind să se risipească, zăreşte un chip care se apropie şi se depărtează, plutind în văzduh. Apoi se statorniceşte lângă pat, dezvăluind un oval pur şi doi ochi albaştri, de un albastru adânc, odihnitor.

— Apă! şoptesc buzele arse. Apă!...

Un pahar lunecă spre gura lui Toma. Fiecare înghiţitură trezeşte durerea ascunsă undeva în plasa de neuroni a creierului.

— Mulţumesc...

Silabele se îmbină cu greutate, rostite parcă de o gură străină.

— Nu vorbi! N-ai voie să vorbeşti! Închide ochii şi dormi!...

Pleoapele se lasă încet. Cerul păleşte şi se stinge. Toma vede deodată peronul gării pariziene din care plecase spre Cherbourg. Şi se aude spunând:

— Ei, puştiule! Dă-mi un „Paris Soir”!

*

— Ei, puştiule! Dă-mi un „Paris Soir”!

Vânzătorul de ziare se întoarse brusc, lovind cu cotul un personaj care îl copleşi cu un potop de imprecaţii. Fără să-l bage în seamă, îşi croi drum până la Toma şi-i întinse foile încă ude de cerneală tipografică. Numără restul cu iuţeala unui prestidigitator şi se mistui în forfota peronului, lăsând să fluture deasupra capetelor strigătul său de luptă: „L’Intransigeant”! Mărturisiri senzaţionale în procesul stupefiantelor! „Combat”! Discuţii aprinse în parlamentul britanic! „Paris Soir”! O nouă expediţie oceanografică!

Toma deschise ziarul, citind titlul desfăşurat pe toată lăţimea paginii a patra: „Exploratorii adâncurilor”. Iar dedesubt, în chenar: „După cum anunţă agenţia France Presse, profesorul Morlet va folosi un nou aparat: elicopterul submarin. Au fost invitaţi reprezentanţi ai presei şi radioului din...”

Se opri, alarmat de vocea imperioasă a conductorului: „Poftiţi în vagoane!”. Se sui repede în automotorul care vibra abia simţit, trădând puterea închisă în dinamurile sale strălucitoare. Întârzie o secundă pe culoar, aşteptând pornirea, şi intră în compartiment.

Locul său era ocupat de o tânără care privea cu un aer concentrat pe fereastră. Toma se aşeză alături, desfăcând ziarul cu grijă, ca foşnetul să nu pară ostentativ. Apoi se lăsă furat de lectură şi, când îşi luă ochii de pe ultimul rând, constată că tovarăşa de drum aştepta de mult această clipă:

— Îmi împrumutaţi ziarul dumneavoastră?

— Vă rog! se grăbi Toma să i-l ofere.

Şi se rezemă de spătarul pluşat, privind clădirile pestriţe ale foburgurilor scăldate în soare. Când era gata să aţipească, necunoscuta începu să dea semne de enervare. În cele din urmă, izbucni:

— Cum e posibil să se publice asemenea inepţii?

Toma o privi foarte puţin încurajator.

— Iertaţi-mă! Citeaţi cu atâta încordare... Am crezut că vă interesează problema.

— Într-o oarecare măsură, da. Mai mult latura practică.

Tânăra se aprinse din nou:

— Tocmai despre latura practică e vorba! De unde au scos ei că „elicopterul" este un fel de submarin în miniatură? Dacă l-ar cunoaşte...

Toma o întrerupse, amuzat:

— Dumneavoastră îl cunoaşteţi, desigur, în amănunt.

— Nu chiar. După numai trei cufundări...

Zâmbetul de pe faţa lui Toma dispăru.

— Faceţi parte din echipa profesorului Morlet?

— Întrucâtva.

— Atunci iertaţi-mă şi îngăduiţi-mi să mă prezint: Toma Grigoriu, reporter al Radioteleviziunii române.

— Marie Parmentier, oceanolog. Vă număraţi, deci, printre invitaţii noştri. Veţi transmite un reportaj de pe „Calypso"?

Toma crezu că poate să-şi ia revanşa:

— Nu, domnişoară. Voi transmite un reportaj din adâncul oceanului. Profesorul Morlet a fost de acord să iau parte la o cufundare. Pe răspunderea mea, se înţelege.

— Sunteţi curajos!

Toma preferă să nu sesizeze nuanţa ironică a exclamaţiei:

— Deloc! După câte am auzit, mai multe primejdii înfruntă parizianul care traversează o stradă aglomerată decât cercetătorul închis în batiscaf.

— Cine ştie? suspină Marie, gânditoare. Nu uitaţi că avem de-a face cu un continent mai mare decât toate celelalte la un loc şi cunoscut infinit mai puţin decât toate celelalte.

— Poate pentru că eforturile noastre se îndreaptă acum mai ales către stele.

— Poate...

Marie șovăi o clipă, înainte de a relua:

— Să nu credeți că sunt insensibilă la orice în afară de meseria mea! Nădăjduiesc chiar să zbor și eu pe Marte, pe Venus... Avem însă o datorie fața de planeta aceasta care ne-a dat viață și ne poartă prin Univers. Trebuie să o cunoaștem temeinic, în întregime. Și oceanul ascunde încă nenumărate taine.

— Vă gândiți, probabil, la șarpele de mare.

— Da, domnule reporter special, mă gândesc într-adevăr și la șarpele de mare! Degeaba zâmbiți ironic!

Toma se apără cu amândouă mâinile de această învinuire – vai, prea întemeiată – dar fata urmă, fără să-i dea atenție:

— De ce n-ar fi posibilă existența unui urmaș al reptilelor marine din era secundară? Ați auzit, desigur, despre celacant...

— Desigur, încuviință Toma, aprinzându-și o țigară.

Vocea lui suna însă atât de puțin convingător, încât Marie socoti necesar să insiste:

— Ei bine, peștele acesta straniu, descoperit în 1938 lângă coastele Africii, trăia și acum trei sute de milioane de ani, după cum o dovedesc exemplarele fosile găsite de paleontologi. Cam aceeași ar trebui să fie și vechimea șarpelui de mare.

— Să nu confundăm realitatea cu prezumția! protestă Toma. Celacantul a fost descoperit și studiat, pe când șarpele de mare rămâne o legendă ca oricare alta. A văzut cineva pasărea Phoenix? Sau inorogul? Sau... șarpele de mare?

— Numai în a doua jumătate a secolului trecut a fost văzut de cincizeci de ori. Nu e o cifră impresionantă, dar...

— Și cum arată? o întrerupse Toma. Jumătate șarpe, jumătate balenă – ca în „Povestirile lui Jean-Marie Cabidoulin”?[1]

— Pot să vă reproduc descrierea făcută de profesorul olandez Oudemans: „Lungime: douăzeci de metri. Capul mic, asemănător cu cel al unei foci, gura mare, ochii mari, negri, nările în vârful botului, aruncând două țâșnituri de vapori de apă. Corpul, ușor turtit (mai mult lat decât înalt), are două labe rudimentare în formă de înotătoare și se termină cu o coadă lungă, ascuțită la vârf. Pielea, mai deschisă pe pântece, este neagră, cu pete galbene.”

— Profesorul dumneavoastră are o imaginație bogată.

---

[1] Titlul unui roman mai puțin cunoscut al lui Jules Verne (n.a.).

— Imaginaţie?... În 1898, canoniera „Avalanche” a întâlnit de trei ori un cuplu de animale marine semănând leit cu megofiasul lui Oudemans. Şi vă închipuiţi că echipajul nu citise o lucrare de strictă specialitate!

— Unde s-a întâmplat asta?

— În apele Tonkinului.

— Atunci e limpede! râse Toma. Echipajul citise în schimb poveşti cu dragoni!

Marie trecu brusc la persoana a doua singular:

— Ia ascultă, domnule, ţii cu orice preţ să mă scoţi din sărite?

Toma vru să protesteze, dar nu mai avu timp. Tovarăşa lui de drum îl copleşise cu o adevărată avalanşă de argumente. Vorbea atât de repede, încât reporterul nu auzea decât frântcuri de fraze:

— La 12 februarie 1904... Locotenentul Peron, de pe vasul „Chateaurenault”... la 24 februarie, locotenentul L’Eost, de pe vasul „Décidée”... în 1905, iahtul „Valhalla”... lângă ţărmul brazilian... în 1917, „Hilary”... în sud-estul Islandei... în 1947, „Santa Clara”...

— Mă predau, rosti Toma, ridicând braţele. Şarpele de mare merită să existe măcar pentru pasiunea cu care-l aperi!

Ar fi vrut s-o împace cu această butadă, dar Marie ripostă cu aciditate:

— Spuneai că te cheamă Toma? Nici nu se putea un nume mai potrivit!... Îţi doresc să întâlneşti în ocean obiectul necredinţei dumitale... şi să nu fie în toane bune!

— Şi ce te faci dacă va trebui să mă însoţeşti?

— Nădăjduiesc să fiu scutită de această obligaţie.

— Asta sună ca o declaraţie de război!

— Ia-o cum vrei.

Toma socoti că merseseră prea departe:

— Totuşi, e ridicol să ne certăm pentru o reptilă... fie ea şi preistorică!

— Dacă am suportat fumul ţigării dumitale, nu înseamnă că trebuie să-ţi suport şi conversaţia!

Şi Marie ieşi pe culoar, trântind uşa cu atâta indignare, încât Toma tresări.

*

Toma tresare. O voce străină şopteşte la căpătâiul lui:

— Fii mai atent, Roger! Pacientul are nevoie de linişte... Ai reglat umiditatea, domnişoară Hélène?

— Da, murmură glasul care-i ceruse cândva să nu vorbească, să doarmă...

Când fusese asta? După ce coborâse din tren, la Cherbourg? Sau în larg, pe „Calypso”?...

Nu simte înţepătura injecţiei. Ochii întredeschişi abia desluşesc o faţă ridată, cu câteva şuviţe de păr alb căzute pe frunte. Şi înainte de a aluneca în somnul binefăcător, schiţează un surâs către o rază de soare care străluceşte în ochelarii doctorului.

*

O rază de soare strălucea în ochelarii profesorului Morlet. Era una dintre ultimele raze pe care aveau să le mai vadă Toma şi Marie Parmentier până la întoarcerea din călătoria submarină.

Toma cântări încă o dată din priviri aparatul căruia îi încredinţau viaţa lor: o sferă de material plastic, având deasupra două motoare auxiliare pentru deplasări orizontale, iar dedesubt partea cea mai grea, motorul principal şi elicea. Palele elicei se înşurubau în apă, trăgând sfera spre adânc.

— Şi ce se întâmplă în cazul unei pene de motor? întrebase corespondentul Radioteleviziunii franceze, un băiat plin de pistrui, cu care Toma se împrietenise din prima zi.

Răspunsese Marie:

— Fiind mai uşor decât apa, „elicopterul submarin" coboară numai antrenat de elice. În împrejurarea de care se teme domnul Berthaut, aparatul ar urca singur la suprafaţă. După cum vedeţi, profesorul Morlet a prevăzut şi această eventualitate.

În sfârşit, pătrunseră în sfera străvezie. Toma verifică încă o dată emiţătorul cuantic şi îşi puse ochelarii speciali, meniţi să corecteze deformarea imaginilor produsă de peretele rotund al aparatului. Şuruburile trapei de acces fură strânse până la refuz. Un palanc special aşează sfera pe apă. Palele elicei începură să se învârtească.

Aparatul se cufunda lin în apa limpede – atât de limpede, încât, fără mişcarea înceată, dar continuă a acului batimetrului, ai fi putut crede că te afli într-un acvariu uriaş. Peşti nu se vedeau încă.

Contemplând lumea aceasta nouă pentru el, Toma îşi transmitea impresiile unui auditoriu răspândit pe întreaga suprafaţă a globului. Căci emisiunea era tălmăcită simultan în cele cinci limbi de circulaţie universală.

— Parcă ne-am afla pe o altă planetă, spunea el. O planetă unde aerul ar avea o ciudată culoare verzuie. Nu pot să asemuiesc culoarea aceasta imaginilor pământeşti: ierburilor crude, frunzişului pădurilor tinere, smaraldelor chiar – simboluri ale verdelui fără pată... Ne aflăm pe o altă planetă!

Apa căpătă nuanţe mai întunecare. La 60 de metri, apăru un peştişor alb, brăzdat de dungi negre, verticale. Marie îl clasifică în specia peştelui-pilot,

Naucrates ductor. La 80 de metri, fură nevoiţi să aprindă reflectoarele. La 130 de metri, cârduri de peşti argintii trecură nepăsători pe lângă aparat, urmărind o pradă invizibilă. Aveau guri enorme, faţă de restul corpului, guri de fiare de pradă.

— Cyclothone signata, şopti înfiorată Marie.

— Şi iată un şarpe care vine spre noi! anunţă Toma, cuprins de febra descoperirii unei specii necunoscute. Îl văd cum îşi ondulează trupul negricios cu luciri de bronz...

— Te înşeli, domnule reporter. E doar o anghilă. Şi, dacă-ţi încordezi privirile, poţi desluşi, acolo, în stânga, şi larvele ei transparente.

— Dragi ascultători, domnişoara Parmentier are, ca întotdeauna, dreptate... Departe, la marginea conului de lumină al reflectoarelor, evoluează forme obscure, nedefinite. Am ajuns la 170 de metri. Rezervoarele de oxigen şi absorbanţii bioxidului de carbon funcţionează normal. Respirăm cu aceeaşi uşurinţă ca la suprafaţă. Temperatura a scăzut cu 7 grade de la începutul cufundării.

...216 metri. Aş vrea să descriu culoarea stratului de apă pe care-l străbatem şi iarăşi n-am termeni de comparaţie. În cariera mea de reporter am văzut multe: reverberaţia razelor în cristalele de zăpadă de pe crestele Himalaiei, ghirlandele aeriene ale aurorei boreale, fosforescenţe stranii în timpul experienţelor din laboratoare. Nimic nu seamănă cu amurgul luminii în adâncul oceanului, cu albastrul acesta fluid...

*

— Albastrul acesta fluid... spune Toma, privind mai mult ochii Hélènei decât pereţii biotronului.

— Bravo, tinere! Dacă ai început să-i faci curte Hélènei, înseamnă că vrei să te vindeci! se bucură doctorul, ridicându-şi şuviţele de pe frunte.

Da, Toma vrea să se vindece. În primul rând, ca să ştie ce s-a întâmplat acolo, în adâncul oceanului. Un văl translucid a coborât asupra memoriei lui, înecând totul într-o lumină moale, pufoasă, legănătoare.

Zilele trec şi vălul nu se ridică. Toate încercările sunt zadarnice. Dar, într-o dimineaţă, doctorul intră în camera lui Toma cu o figură radioasă. Ţine în mâna o valiză mică, galbenă. O aşază pe noptieră, glumind ca să-şi ascundă emoţia:

— Am văzut-o pe Hélène cu un buchet de garoafe care seamănă leit cu cele din vaza dumitale. Să ştii el n-o las să plece în România! O să iasă un scandal diplomatic!...

Între timp, meştereşte ceva la valiza al cărei capac deschis nu-i îngăduie lui Toma să vadă ce-i înăuntru. Şi deodată îşi aude propriul său glas, puţin înfundat şi venind parcă de departe:

— 590 de metri! Un peşte...

*

— 590 de metri! Un peşte trece cu atâta repeziciune, încât nu reuşesc să disting decât un şir de puncte luminoase – podoabă pentru un bal nocturn la palatul zeului mărilor...

— Sau mai precis, capcană pentru peştii atraşi de lumină.

— Încă o dată, domnişoara Parmentier m-a readus pe... era să zic pe pământ!

— Ascultătorii dumitale au nevoie şi de cunoştinţe exacte, nu numai de poezie. Şi te sfătuiesc să-mi spui simplu: Marie – altfel o să-ţi iroseşti un sfert din reportaj tot repetând: domnişoara Parmentier, domnişoara Parmentier....

— Bine, Marie. Şi ca să pecetluim înţelegerea noastră, spune-mi, te rog, dacă în ochii fosforescenţi ai acestor sepii străluceşte cu adevărat scânteia inteligenţei sau e numai o închipuire reportericească!?

(O clipă de tăcere. Apoi răspunsul vine şovăitor:)

— Mi-e greu să-ţi răspund. Cefalopodele au creier – şi încă închis într-o capsulă cartilaginoasă, ca un fel de craniu. Organele gustului, mirosului, auzului, organele tactile şi de echilibru sunt foarte dezvoltate. Mai mult încă: sistemul lor circulator şi digestiv posedă atribute specifice animalelor superioare: inimă, gâtlej, esofag, stomac... Unele cefalopode nasc pui vii...

— Dar ochii, ochii aceştia care ne privesc cu curiozitate parcă...

— Au o structură aproape identică cu ochii noştri: retină, cornee, iris, cristalin, corp sticlos, strat de pigmenţi. Sunt capabili şi de acomodare – adică de fixare a vederii la distanţe diferite. Numai că lucrul acesta se realizează nu prin mărirea sau micşorarea curburii cristalinului, ci prin apropierea sau depărtarea lui de retină, cu ajutorul unor muşchi speciali.

— De necrezut!

— Şi totuşi adevărat... Dar mai bine priveşte bătălia asta submarină!

— Dragi ascultători, Marie n-a exagerat deloc: asistăm la o bătălie submarină. Un un crustaceu...

— Acantefera purpurea...

— ...lansează o încărcătură de fluid luminos ca să-şi orbească adversarul, un peşte cu gura bine garnisită de dinţi.

— Fotostomias.

— Nu mă aşteptam să întâlnesc un aruncător de flăcări în adâncul oceanului! Credeam că locul lui e în muzeul războaielor trecute...

— Aici e folosit numai pentru defensivă. În bezna abisurilor, explozia de lumină joacă acelaşi rol ca norul de cerneală pe care-l răspândeşte sepia în apa limpede de la mică adâncime.

— Iarăşi sepia? Nu mai vreau să aud despre acest concurent acvatic al oamenilor!... La ce adâncime ne aflăm?

— 1500 de metri.

— 1500!... Încerc să nu mă gândesc la presiunea uriaşă care se exercită asupra aparatului nostru. Cifrele sunt însă încăpăţânate şi îmi strigă în creier că pe fiecare centimetru pătrat apasă o greutate de o sută cincizeci de kilograme. Şi sfera are câteva sute de centimetri pătraţi...

(Pauză. Toma urmăreşte cu încordare banda îngustă care lunecă fără zgomot de pe o rolă pe cealaltă. În ochii lui se aprind luciri încă nesigure...

Doctorul îl priveşte cu o cută adâncă, verticală, săpată între sprâncene. Va reuşi această ultimă încercare?... Banda magnetică a sosit abia astăzi dimineaţă: aflând din ziare despre amnezia lui Toma Grigoriu, un băiat de cincisprezece ani din îndepărtatul Ontario îşi adusese aminte că înregistrase transmisia din adâncul oceanului...)

— Am ajuns la 2500 de metri şi sub noi se conturează îngrămădiri haotice de piatră. Marie îmi şopteşte că ne aflăm deasupra unui lanţ de vulcani submarini stinşi. „Elicopterul” nostru îşi arată abia acum superioritatea faţă de greoiul batiscaf. Motoarele auxiliare au intrat în funcţiune, îngăduindu-ne să evităm colţurile de stâncă. Palele elicei se

învârtesc din ce în ce mai încet... Alunecăm de-a lungul unui perete de bazalt în care se deschid gurile unor peşteri întunecate. Ce monştri se ascund oare aici, pândindu-şi prada?

— De obicei, în crăpăturile stâncilor submarine îşi au sălaşul cefalopodele – caracatiţe, calmari...

— Şi şerpi, Marie! Priveşte-i pe cei doi care se rotesc acolo, în dreapta! Vezi ce dimensiuni respectabile au? Să ştii că ţi s-a împlinit visul: am întâlnit şarpele de mare – şi încă în dublu exemplar!

— Să ne apropiem! Dă-mi aparatul de filmat!

(Pauză. Toma s-a ridicat în coate şi expresia lui mărturiseşte efortul dureros de a înnoda firul rupt al memoriei. Nu vede cum Hélène se strecoară în cameră, nu vede cum doctorul o ţintuieşte în prag, cu un gest poruncitor. O aude numai pe Marie Parmentier rostind cu dezamăgire în glas:)

— Descoperirea dumitale e interesantă, dar nu e vorba de şarpele de mare ci de un calmar... un calmar gigantic.

— Un calmar?

— Da. „Şerpii” sunt, de fapt, tentaculele de serviciu.

— Domnişoară Parmentier! Marie! Nu uita că nici eu, nici ascultătorii mei nu suntem oceanologi! Ce-nseamnă asta „tentacule de serviciu”?

— Când doarme, calmarul îşi pierde o mare parte din sensibilitate. Dar duşmanii lui nu-l pot lua prin surprindere. Unul sau două tentacule rămân de veghe şi se rotesc fără oprire. Dacă le atingi...

— Atenţie! Opreşte aparatul! Opreşte!...

*

— Opriţi aparatul! Opriţi!

Toma s-a lăsat să cadă pe perne şi şi-a acoperit ochii cu braţul îndoit din cot. Strânge puternic pleoapele, vrând să strivească viziunea de coşmar care-i asaltează memoria. Zadarnic. Vălul translucid s-a ridicat. Imaginile se desfăşoară lent, ca într-un film rulat cu încetinitorul. Şi totul a durat doar câteva zeci de secunde.

*

Totul a durat doar câteva zeci de secunde. Poate că sfera atinsese tentaculele de serviciu, poate că zgomotul sau vibraţiile motorului fuseseră de ajuns ca să-l trezească pe calmar...

O explozie de lumină îi orbi pe amândoi. Când deschiseră ochii, tentaculele îmbrăţişaseră sfera transparentă. Erau două odgoane mai groase decât un om zdravăn, presărate cu noduri şi umflături. Aveau culoarea albastră – mai bine zis radiau un fel de lumină albastră care pulsa, crescând

şi scăzând în intensitate. Pe toată lungimea lor erau acoperite cu ventuze din mijlocul cărora ieşeau ta iveală gheare ascuţite.

Culoarea luminii se schimbă într-un roşu aprins, sângeriu.

— Acum va ieşi la iveală stăpânul tentaculelor, murmură Marie.

În deschizătura stâncii apăru un ghem colcăitor, care se desfăcu lăsând să se desfăşoare opt tentacule cu sute de guri rotunde. Apoi un cioc enorm, încovoiat ca un cioc de papagal, şi ochii...

Toma transmitea, încercând să-şi biruie spaima care-l scurma cu degetele ei de gheaţă:

— Ochii imenşi, mai mari decât hublourile cabinei mele de pe „Calypso”, ne privesc cu o cruzime rece. Din nou mi se pare că descopăr în ei mai mult decât fixitatea lipsită de expresie a celorlalte vieţuitoare marine... Calmarul ne învăluie acum cu toate cele zece braţe ale sale. Sfera de material plastic nu poate fi strivită sau pătrunsă de gheare ascuţite. Dar dacă ne târăşte în culcuşul lui din stâncă? Cum mai ieşim de acolo?

Marie spuse încet:

— Tocmai asta încearcă, blestematul! Şi numai cu motoarele auxiliare nu ne putem împotrivi. Ştiinţa n-a cunoscut până acum un monstru de o asemenea mărime şi putere.

— Poate că motorul principal...

— Dacă mărim turaţia... Cât arată batimetrul?

— 3100.

— Riscăm să ne izbim de fund. Şi totuşi, alta soluţie nu există. Peste câteva clipe va fi prea târziu!

Elicea porni să se învârtească din ce în ce mai repede. Dar calmarul nu voia să-şi abandoneze prada. Întregul aparat vibra sub acţiunea celor două forţe opuse.

Marie luă microfonul din mâna lui Toma şi-l apropie de buze:

— Profesore Morlet, mă auziţi?... „Elicopterul” trebuie prevăzut cu un mijloc de apărare. Poate un generator electric, ale cărui descărcări să pună pe fugă cefalopodele gigantice... Oricum, accidentul acesta stupid nu demonstrează nimic. Drumul spre abisuri rămâne deschis. Chiar dacă noi...

— În sfârşit! o întrerupse Toma. Tentaculele calmarului se desprind!

Se bucurase însă zadarnic. Sfera se zgudui de câteva ori, prăvălindu-i dintr-o parte într-alta, apoi se răsturnă brusc şi porni vertiginos în sus. Toma simţi o izbitură puternică la cap şi se cufundă în întuneric.

*

— Aşa a fost, clătină din cap doctorul, ştergându-şi ochelarii. Calmarul a „înţeles” că elicea e singura voastră armă... sau a luat-o drept un alt monstru

care-i dispută prada. Încolăcindu-şi tentaculele în jurul ei, a simţit împotrivirea motorului şi asta l-a înfuriat şi mai mult. S-a desprins cu totul de sferă ca să dea lupta cu acest rival neaşteptat. Greutatea calmarului, forţa prodigioasă a tentaculelor au smuls elicea de pe axul său. Sfera a ţâşnit spre suprafaţă. Te-ai lovit cu capul de pereţii ei şi...

Doctorul îşi aşază ochelarii pe nas.

— Şi Marie? întrebă Toma, cu o undă de speranţă în glas.

Nu-i răspunde nimeni. Hélène îşi îngroapă obrazul în garoafele sângerii pe care mai strălucesc câteva boabe de rouă. Ori poate nu sunt boabe de rouă...

— Şi Marie? îngână el, pierdut.

Afară e un soare orbitor de august, care inunda pământul cu pâraie microscopice de aur topit. Indicatoarele biotronului au încremenit însă la „Primăvară”. Miroase a ierburi crude, a garoafe... Privirile lui Toma rătăcesc pe pereţii albaştri, stăruie o clipă în ochii albaştri ai Hélènei...

Nimic nu seamănă cu albastrul fluid, cu amurgul albastru ai luminii în adâncul oceanului. Pe tărâmul acesta straniu evoluează forme prelungi, nedefinite. Şarpele de mare îşi aşteaptă încă descoperitorul, ca şi zăcămintele de uraniu din munţii submarini. Algele îşi unduiesc trupurile mustind de seva care poate să hrănească şi să vindece. Metalele de preţ îşi risipesc acolo strălucirea în fărâmituri nevăzute, care strânse la un loc ar ridica spre cer munţi cu piscuri trufaşe.

Doctorul spune ceva despre odihnă, despre medicamente.

Toma nu aude decât glasul Mariei, apropiat şi limpede ca sunetul unei coarde de argint: „Drumul spre abisuri rămâne deschis”. Şi glasul acesta, sunând în inima lui, îl poartă spre clipa când valurile se vor închide asupra sferei străvezii şi privirea i se va cufunda iarăşi în amurgul albastru al luminii din adâncul oceanului.

LUMEA „TĂCERII”...

Clădirea scundă, cu pereţii dintr-un material ciudat translucid, stârnise curiozitatea băieţilor din prima clipă. Aşezată chiar în bătaia valurilor, era vizibilă numai dinspre mare.

— Centrul experimental „Infrason”, descifrase Virgil inscripţia de pe poarta zidului împrejmuitor. Ce-o mai fi asta, fraţilor?

Oancea se apropiase să vadă şi el inscripţia, tuşise de două ori inutil şi le ţinuse o mică prelegere. Până la urmă, rămăseseră tot cu ceea ce învăţaseră cândva la lecţiile de fizică: infrasunetele sunt sunete de frecvenţe foarte joase, imperceptibile pentru urechea omenească.

— Eu mă declar satisfăcut, spuse Virgil Preda şi ceilalţi îşi manifestară aprobarea aruncându-se cu capul înainte în întâmpinarea unui val impetuos.

Ar fi uitat, poate, de existenţa clădirii de pe ţărm dacă într-una dintre incursiunile lor în împrejurimi n-ar fi dat peste aceeaşi inscripţie modestă. De data aceasta era săpată pe o tăbliţă de alamă, prinsă pe poarta unei vile din apropierea taberei studenţeşti.

Vila era mai veche şi arhitectul dăduse frâu liber unei fantezii cam întortocheate. Acoperişul ţuguiat, ca al chaleturilor elveţiene, adăpostea o risipă de coloane şi arcade miniaturale – amintire a unei călătorii haotice prin albumele cu vederi din Granada. Privirile trecătorilor întârziau şi asupra unei instalaţii bizare, un fel de fagure uriaş, prins într-un cadru mobil... Vrând parcă să se ascundă de ochii lumii această construcţie hibridă, locatarii o înconjurase cu un zid de copaci tineri. Şi băieţii nu scăpaseră ocazia de a o boteza „Castelul din pădurea adormită.”

Castelul avea şi o stăpână, destul de frumoasă ca să îngăduie continuarea firească a jocului metaforelor. Uneori se plimba pe aleile din curtea vilei, însoţită de un bărbat cu tâmplele albe. După ce o zărise într-o dimineaţă iezind din valuri, Gelu Darie îi avertizase pe ceilalţi ca e gata să se bată în duel cu oricine nu va recunoaşte farmecul inegalabil al „Frumoasei din pădurea adormită”. Înflăcărările lui periodice erau însă cunoscute şi nu mai produceau mare impresie asupra colegilor săi.

Vacanţa la mare se desfăşura după canoane statornicite parcă de veacuri. Plajă, înot, masă, somn, un meci de volei sau de ping-pong, o plimbare pe faleză sau o conferinţă urmată de dans, la club. Gelu era destul de des prezent la asemenea manifestări mixte. Venea de obicei mai târziu, spre sfârşitul părţii „culturale” a programului.

Într-o seară, necăjindu-se îndelung cu netezirea unui guler de cămaşă rebel, plecă spre club la o oră la care dansul ar fi trebuit să înceapă demult. Găsi însă o sală încă plină de oameni care ascultau explicaţiile suplimentare ale conferenţiarului.

Enervat de incidentul vestimentar, Gelu avea mai puţin ca oricând chef de conferinţe. Era gata să facă stânga-mprejur, când recunoscu în cel care vorbea pe însoţitorul „Frumoasei”. Urmărind cu o ureche distrată consideraţiile lui despre comunicarea între vieţuitoarele mării, începu s-o caute din ochi. Îl văzu întâi pe Oancea („Se putea să lipsească de la o conferinţă?”), apoi o descoperi şi pe ea, îmbrăcată într-o rochie uşoară şi purtând un colier de scoici mici, sidefii.

Hotărât să nu scape ocazia de a o cunoaşte, Gelu se instală pe un scaun liber, resemnându-se să îndure supliciul unei desfăşurări de date şi fapte, aride ca o ecuaţie diferenţială. După primele cuvinte, deveni însă din ce în ce mai atent. Poate pentru că auzea lucruri care semănau mai curând cu o poveste pasionantă.

— Legenda se perpetuează şi astăzi, spunea conferenţiarul. Cousteau şi-a intitulat cartea „Lumea tăcerii”. Dar crabii de pe coastele Indiei ţârâie ca nişte greieri, doradele „bat toba”, peştele-soare geme surd şi scrâşneşte din dinţi când este scos din apă... În mările Chinei se aud sunete care par dangăte de clopote, acorduri de orgă şi de harpă... Sciaena aquila din Marea Mediterană emite vibraţii melodice care seamănă cu un cântec îndepărtat. Poate că aşa s-au născut sirenele în imaginaţia popoarelor antice... Niciodată şi nicăieri marea nu e mută, chiar atunci când glasul ei rămâne inaccesibil urechilor noastre. Dar despre asta vom sta de vorbă, poate, altă dată.

Gelu n-ar fi crezut că e în stare să aplaude cu atâta convingere o relatare dintr-un domeniu aparent atât de străin preocupărilor sale. Căci încă înainte de a intra la Facultatea de filologie hotărâse o dată pentru totdeauna că un poet nu are nevoie de balastul ştiinţelor exacte.

— Eşti un caraghios! îi spuneau colegii de clasă. Eminescu ştia astronomie – şi nu trăia, ca tine, în era cosmică!

— Şi eu ştiu că există stele care pier înainte ca lumina lor să ajungă pe Pământ! riposta el. Dar analiza spectroscopică a acestei lumini mă lasă rece.

Rămăsese pe poziţie şi acum încerca să-şi explice tresărirea de interes prin valenţele poetice ale ideii: „Glasul Mării... Un nou univers sonor care se deschide perceperii noastre!”

Conferenţiarul se pregătea de plecare, înconjurat de un grup de entuziaşti. Fata era lângă el. Şi cum magnetofonul îşi dezlănţuise cascadele ritmice, Gelu se apropie şi o invită la dans.

Își pregătise cu minuțiozitate argumentele cu care să justifice această încălcare a convenienţelor. Era gata să pledeze îndelung pentru a-şi demonstra buna-creştere şi bunele intenţii. Dar fata nu-l refuză. Zâmbi doar, ironic:

— Nu dansez cu oameni care... nu mă cunosc. Elena Gal.

Și-i întinse mâna.

Descumpănit, Gelu îşi rosti numele, bâlbâindu-se penibil. Nu fu în stare să folosească nicio iotă din repertoriul său destul de vast. Culmea, îşi mai şi călcă partenera – el, care avea reputaţia de cel mai bun dansator al facultăţii.

Oftă uşurat când trâmbiţele orchestrei nevăzute îşi sloboziră ultimul strigăt. Dar Elena era hotărâtă, pesemne, să nu-l cruţe.

— Profesorul a plecat şi eu mai am chef de dans, spuse ea cu un aer foarte firesc. Cred că trebuie să te sacrifici...

Peste un ceas erau prieteni. Se tutuiau, îşi găsiseră preferinţe comune şi Gelu constată cu o plăcută uimire că se simte mai bine sporovăind cu ea degajat, decât făcându-i curte după tipic. Asta nu înseamnă că, privită de aproape, Elena şi-ar fi pierdut farmecul. Avea însă o spontaneitate neprefăcută şi o privire care nu făgăduia nicio clipă mai mult decât vorbele.

O conduse până la „castel”, fără să afle prea multe despre ce se petrecea acolo. Fata răspunsese evaziv la câteva întrebări şi până la urmă îi explicase:

— Ne aflăm încă în faza experimentală. Rezultatele de până acum sunt promiţătoare, dar...

Gelu nu mai insistă. La despărţire vru să-i spună ceva, dar ea i-o luă înainte:

— Mi-ar face plăcere să ne mai vedem. Din păcate, zilele astea am un program foarte-ncărcat.

— Totuşi!

Îl cântări o clipă din ochi, apoi se hotărî:

— Uneori, seara, mă plimb pe digul cel nou.

*

Gelu ar fi fost extrem de încurcat dacă cineva i-ar fi cerut să-şi precizeze sentimentele faţă de Elena. A doua zi după ce o cunoscuse jucă volei toată după-amiaza şi se culcă devreme, frânt de oboseală, cu gândul că uitase un lucru important. „Digul...” A treia zi o aşteptă zadarnic, dădu târcoale „castelului” fără să îndrăznească să sune şi avu insomnie. A patra zi plecă cu un grup de băieţi la Mamaia şi se întoarse după miezul nopţii, uşor ameţit. A cincea zi... Dintr-a cincea zi nu se mai dezlipi de dig. Se ducea doar la masă, suportând cu un aer absent înţepăturile celorlalţi:

— Întristaţi-vă, fraţilor: l-am pierdut pe Darie!

— Cum aşa?

— S-a-ndrăgostit de-o sirenă.

Îndrăgostit?... Gelu ştia doar că simte nevoia să discute cu Elena despre ultima premieră cinematografică, despre racheta lansată spre Lună, despre buletinul meteorologic... despre orice. Îi părea rău că n-au amintiri comune, ca să le depene întrerupându-se unul pe altul, aruncându-şi detaliile ca pe nişte cuburi menite să se îmbine într-o construcţie unitară. Şi atunci suprapunea chipul ei peste acela al unei foste colege de bancă, cu care împărţea odinioară gustarea de dimineaţă şi amărăciunea unui caiet pătat cu cerneală.

Elena îşi făcu apariţia abia la sfârşitul săptămânii.

— N-am putut veni decât luni şi miercuri, spuse ea. Am ajuns în faza finală a experienţelor şi avem multă bătaie de cap.

Luni şi miercuri! Tocmai zilele în care Gelu nu fusese pe dig.

— Ştii, eu...

— N-ai de ce să te scuzi. Spune-mi mai bine ce-ai mai făcut.

Gelu era gata să-i mărturisească aşteptarea lui înfrigurată. Rezistă însă tentaţiei şi desfăşură focul de artificii al unui program imaginar. În încheiere, aminti şi despre ieşirea în larg pe care băieţii o proiectaseră, într-adevăr, pentru a doua zi.

— Ideea nu-i rea, murmură Elena. Cu toate că nu ştiu dacă mâine...

— De ce te-ai oprit?

— E târziu, Gelule. Să mergem. Şi dacă o fi ceva, îţi dau eu de veste.

*

... Ochiul roşu al stopului clipi ameninţător, dar Gelu era grăbit. Se uită în dreapta, în stânga şi porni să traverseze bulevardul. Ieşind în viteză dintr-o stradă laterală, o maşină se năpusti spre el, claxonând. Gelu se dădu înapoi cu un pas, dar de pretutindeni se iviseră automobile care păreau hotărâte să-l strivească. Şi toate claxonau asurzitor...

Gelu se trezi lac de sudoare şi opri soneria deşteptătorului. Peste un sfert de ceas era fixată ieşirea în larg a iahtului. Îşi puse capul sub robinet, îşi trase pantalonii scurţi şi tricoul şi se prăvăli pe scări. Portarul îi întinse un bilet:

— L-a adus o tovarăşă. Spunea că-i urgent.

Nimic nu putea fi mai urgent decât întâlnirea cu băieţii. Aşa că băgă biletul în buzunar şi o luă la goană spre golful miniatural în care era ancorat iahtul.

Cu toacă graba, ajunse cel din urmă şi fu întâmpinat cu o ploaie de glume:

— Cine se culcă târziu...

— Ce culoare avea luna aseară, Gelule?

— Lăsaţi, mă, băiatul! Ce-aveţi cu el! se miră Virgil, ipocrit.

— Sunt geloși, Virgile! oftă Grigore. Ştiu ei ce ştiu!...

Numai Oancea îi luă, indirect, apărarea:

— Ar fi timpul să pornim. Acuşi începe căldura!

Aducându-şi aminte că nu s-au sculat mai devreme ca de obicei doar ca să râdă de Gelu, băieţii se năpustiră spre pânzele care aşteptau să fie ridicate în bătaia brizei de coastă. Alunecând, chicotind, îmbrâncindu-se, isprăviră până la urmă treaba. Virgil dădu comanda de plecare şi iahtul se desprinsese de ţărm când sus, pe faleză, se ivi Elena.

Se vedea că fugise întins până acolo. Nu mai putea să-şi tragă răsuflarea şi părul, pieptănat de obicei cu grijă, i se desfăcuse în zeci de şuviţe rebele. Nedumeriţi, băieţii aşteptau să vadă ce se întâmplă.

— N-ai citit biletul? strigă în sfârşit fata, fără introducere.

Biletul!... Gelu se scormoni zadarnic prin buzunare. Îl pierduse, pesemne, în timp ce fugea spre iaht.

— Cam tiranică juna copilă, murmură Grigore la urechea lui. Nu putea s-aştepte până te-ntorci?

Gelu îl dădu la o parte, iritat. Îi părea rău că nu curmase de la început insinuările. Îi lăsase să trăncănească şi se simţea ca şi cum ar fi rostit el însuşi o minciună înjositoare. Răspunse, desfăcându-şi braţele într-un gest de scuză:

— L-am pierdut! Iartă-mă!

— Nu-i nimic! Bine că am ajuns la timp, să vă previn: peste câteva ceasuri începe furtuna!

— Furtuna? repeta Gelu, buimăcit.

Văzduhul era limpede şi marea dormea sub sărutul încă timid al soarelui. Pe deasupra, barometrul indica „timp frumos”. Dar Elena nu păru deloc impresionată de acest argument.

— Barometrul nu poate prevedea un uragan care se naşte acum pe ţărmul opus al Mării Negre sau chiar în Marea de Marmara!

Încordarea băieţilor se topi brusc într-un val de râsete şi strigăte vesele:

— Mai tare ca barometrul!

— Ghiceşti în cafea sau în stele?

— Nu-mi faci şi mie zodiacul?

Gelu încercă să-i potolească, fără prea mare convingere. Fata mai strigă ceva care se pierdu în larma generală şi renunţă, dându-şi seama că, oricum, iahtul a ajuns prea departe de ţărm ca să se poată face auzită.

*

Nu erau la prima ieşire în larg şi lucrurile se desfăşurau după o anumită rânduiala. Virgil se plimba pe punte, cu o caschetă marinărească aşezată pe-o sprânceană, Grigore stătea la cârmă trăgând dintr-o lulea, iar ceilalţi jucau şah sau se prăjeau la soare. Erau tineri, sănătoşi, veseli şi ştiau că încă mulţi ani aveau să se bucure de aer, de apă, de lumină.

Gelu se aşezase într-un colţ mai retras. Căuta justificări pentru atitudinea lui şi ajungea mereu la concluzia că se purtase incalificabil. Teama de ironiile băieţilor îl făcuse să trădeze o prietenie pe care o simţea închegându-se mult mai trainic decât un flirt ocazional. Şi-apoi, era atât de neîntemeiat avertismentul Elenei?... Poate că Centrul experimental „Infrason”...

Oancea trecu pe lângă el, potrivindu-şi pe cap un coif de hârtie. Gelu îl apucă de picior:

— Stai jos o clipă!

— Ce s-a-ntâmplat?

— Spune, tu crezi că... crezi că e chiar imposibil să prevezi furtuna înaintea...

— La asta mă gândeam şi eu, îl întrerupse Oancea. Am citit ceva şi nu izbutesc să... Dacă aş găsi un fir de la care să pornesc...

Freamătul de pe punte le curmă discuţia. Ajunseseră destul de departe în larg şi Virgil socotise că pot să treacă la fapte. Iahtul se prefăcu îndată într-un imens arici împungând văzduhul cu ţepii inegali ai undiţelor.

Băieţii sperau să se întoarcă acasă cu o pradă bogată. Grigore, campionul necontestat al tuturor enormităţilor, îi asigurase că, în urmă cu un an, o expediţie asemănătoare – la care *aproape* că luase şi el parte – prinsese un morun de trei sute de kilograme. Şi cum pescarii şi vânătorii îşi dispută exclusivitatea biblicului „crede şi nu cerceta”, minţile mai înfierbântate vedeau de pe acum la remorca iahtului o uriaşă balenă australă, rătăcită pe meleagurile Pontului Euxin.

După un ceas, nu prinseseră nici măcar o aterină.

— Să ştiţi că ne-a deocheat juna copilă! declară solemn Grigore. Degeaba râdeţi! Bunicu-meu spunea că deochiul e spaima „moreacilor”!

Peste o clipă, ţinut de mâini şi de picioare de patru băieţi zdraveni, fu silit să se pocăiască pentru încercarea de a semăna panică în rândul echipajului, sub ameninţarea aruncării peste bord. Cu asta însă nu se schimbă nimic. Peştii fugiseră parcă pe alte tărâmuri ori „se ascunseseră în adâncul mării, înspăimântaţi de faima celor mai vestiţi pescari ai secolului douăzeci” cum declară Virgil.

— În adâncul mării, repetă Oancea şi se lovi cu palma peste frunte: Asta-i! Fata avea dreptate!

— Te-a ajuns şi pe tine deochiul? râse careva. Înşfăcaţi-l!

— Nu-i de glumă, băieţi! Să ne-ntoarcem cit mai e timp!

— Ei nu, că ai haz! se burzului Virgil. Vrei să ne stricăm ziua fără să ştim măcar de ce?

Gângăvind de emoţie, Oancea le spuse că infrasunetele se propagă la mii de kilometri, mai iute decât cel mai rapid uragan, vestind apropierea furtunii. Şi înainte ca barometrul să dea vreun semn, peştii şi meduzele coboară la adânc, acolo unde nu se mai tem de zbuciumul valurilor...

— Înţelegi, Virgile? Iar fata lucrează la Centrul experimental „Infrason”! In-fra-son! silabisi Oancea.

— Mda... Şi noi am fost cam măgari, trase concluzia Virgil.

Ariciul îşi strânse ţepii, îmboldit de primii vestitori ai furtunii. Vântul crescuse pe nesimţite, şuierând printre funii. De la marginea zării, un nor pornise la asaltul cerului. Urca, masiv şi întunecat, trimiţându-şi înainte iscoadele – fâşii înguste de aburi care se destrămau sub săgeţile soarelui.

Băieţii erau marinari de timp frumos şi primejdia îi cam făcu să-şi piardă cumpătul. Vrând să simtă cât mai curând pământul sub picioare, se repeziră buluc la pânze, încurcându-se reciproc şi întârziind o operaţie a cărei repeziciune putea fi, în clipele acelea, hotărâtoare. În sfârşit, iahtul începu să gonească spre ţărm. Dar furtuna gonea şi mai repede. Norul înghiţi soarele, ajunse deasupra lor, îi întrecu şi cuprinse tot cerul. Şuieratul intermitent al

vântului se prefăcuse într-un vaier continuu. Un fulger dezlănţui şi rafalele ploii.

Situaţia n-ar fi fost încă deznădăjduită, dar roata cârmei juca în mâinile lui Grigore, care-i asigurase la plecare că şi-ar putea lua oricând brevetul de timonier. Simţindu-i parcă nesiguranţa, iahtul se rotea în cercuri frânte, aplecându-se până aproape să atingă apa cu catargul. Apoi, cu un zgomot sec, pânza cea mare se desprinse şi se mistui în văzduh. Iahtul începu să se cutremure sub izbiturile valurilor care cutreierau puntea ca un imens tăvălug.

„Sfârşitul, îşi spuse Gelu. Datorită unor glume stupide. Şi pentru că m-am purtat ca un laş.”

Un val îl proiectă în spinarea lui Grigore. Căzură amândoi şi se încleştară de postamentul cârmei. Ceilalţi se agăţaseră de ce le era mai la îndemână: catargul, un capăt de funie, lanţul ancorei...

— Dacă scăpăm, am să-i cer iertare în genunchi! strigă Grigore, ca să acopere vuietul furtunii.

Gelu nu răspunse. Ceva alb trecu pe lângă ei, zvâcnind ca o aripă uriaşă. Încă o pânză...

Nu mai ştiau de câtă vreme se luptă cu valurile, arcuindu-se ca să reziste izbiturii, lipindu-se de punte ca să nu fie târâţi peste bord. Când auziră mugetul sirenei, li se păru întâi o halucinaţie. Apoi, undeva în stânga, apăru şi o luminiţă. Abia în clipa aceea îşi dădură seama că luminile de poziţie ale iahtului nu sunt aprinse şi că nava necunoscută poate să treacă pe lângă ei fără să-i observe în vânzoleala turbată a furtunii.

— Felinarul! urlă Gelu în urechea lui Grigore.

Se târâră amândoi spre felinarul de la babord. Gelu izbuti să se ridice în picioare şi să facă din trupul lui o pavăză împotriva vântului şi a ploii. Bricheta scăpără o dată, de două ori, şi lumina roşie a felinarului începu să danseze odată cu iahtul.

Sunetul sirenei se apropie. Un reflector despică perdeaua mohorâtă a ploii.

— Feriţi-vă de lumină! strigă o voce de dincolo.

Băieţii se traseră în lături. Un fulger scurt, o bubuitură – şi o săgeată-proiectil se înfipse în lemnul punţii, exact în centrul petei albe a reflectorului. De ea era legată o parâmă şi de parâmă un odgon pe care, împleticindu-se sub şfichiuirile furtunii, izbutiră să-l înfăşoare în jurul cabestanului. Motorul puternic al navei de salvare dudui, odgonul se întinse şi iahtul porni din nou, de astă dată cu o ţintă precisă.

— Ghinionul tău, Grigore! O să trebuiască să te ţii de cuvânt!

Celălalt n-apucă să răspundă. Un glas cunoscut răsună peste ape, înăsprit de pâlnia de metal a portavocei:

— Ei, vitejilor, vă mai arde de glume? Ne-aţi făcut să vă căutăm două ceasuri!

La pupa navei care-i remorca se ghicea prin neguri o siluetă subţire. Silueta Elenei.

*

Văzut de aproape, fagurele de pe acoperişul „castelului” se arăta a fi alcătuit din sute de pâlnii cu gurile larg deschise spre mare.

— Aerofoanele, partea exterioară a receptorului infrason, le explică Elena. De fapt, sunt nişte microfoane extrem de sensibile, construite pentru frecvenţe sub 50 de perioade pe minut. Ele colectează infrasunetele şi le transmit aparatelor de înregistrare.

— Atunci prevederea furtunii e o problemă rezolvată! se entuziasmă Virgil. N-avem decât să instalăm pe fiecare navă un receptor infrason!

— Şi fabricarea aurului în laborator e o problemă rezolvată. Numai că aurul sintetic e mai scump decât celălalt.

— Nu e acelaşi lucru! obiectă Gelu.

— Desigur. Dar instalaţiile infrasonice sunt încă prea delicate şi costisitoare ca să se poată trece la producţia de masă. Probabil că se vor construi staţii fixe care îşi vor difuza avertismentele prin radio.

— În orice caz, Centrul dumneavoastră şi-a dovedit utilitatea! exclamă Grigore, convins. Fără el, floarea studenţimii române...

— Trage-l de mânecă, Gelule! şopti Virgil, destul de tare ca să stârnească o reacţie veselă în lanţ.

Se despărţiră de „castel” şi de stăpâna lui, făgăduindu-şi să urmărească şi de departe activitatea „vânătorilor de tăcere” – cum îi botezase Grigore pe colaboratorii Centrului, într-un moment de inspiraţie.

Elena veni din nou în seara aceea pe dig. Se-ntunecase de-a binelea şi Gelu, culcat pe spate, cu ochii la stele, n-o văzu trecând. Abia într-un târziu i se păru că zăreşte o siluetă neclară. Porni într-acolo şi se opri la câţiva paşi de ea, uluit.

Fata stătea pe un bloc de piatră, privind cu încordare suprafaţa apei. Din când în când ducea la gură un fluier – după înfăţişare, un fluier obişnuit, de copil. S-ar fi zis că suflă în el cu putere, dar Gelu nu auzea nimic în afara clipocitului valurilor. Şi, totuşi, avea senzaţia netă că se întâmplă ceva.

Peste câteva secunde apărură delfinii.

Gelu văzuse delfini în fotografii şi în filme. Aceştia erau însă vii şi-şi arcuiau trupurile negre la numai câţiva metri de dig. În lumina ireală a lunii

i-ai fi putut lua drept nişte fantome iscate din aburul mării. Dar cozile puternice izbeau apa cu un zgomot care nu lăsa nicio îndoială asupra materialităţii lor.

Elena luă fluierul de la gură. Delfinii se mai rotiră de câteva ori şi se făcură nevăzuţi. Stânjenit de parc-ar fi surprins fără voie o taină, Gelu se pregătea sa le urmeze exemplul. Începu să se retragă în vârful picioarelor.

— Poţi să rămâi.

Elena nu-şi întorsese capul nicio clipă şi continua să privească marea. Râse încet:

— Nu, nu-s vrăjitoare... Ţi-am văzut umbra pe apă.

Gelu se aşeză alături de ea, pe piatra care păstrase o fărâmă din căldura zilei. N-o întrebă nimic, dar fata se simţi datoare să-i explice:

— Prevederea furtunii e doar o latură a muncii noastre. Ţi-aduci aminte de conferinţa profesorului?

Gelu îşi aminti mica sală a clubului, înţesată de lume şi auzi vocea profesorului, spunând cu convingere: „Niciodată şi nicăieri marea nu e mută, chiar atunci când glasul ei rămâne inaccesibil urechilor noastre".

— Am încercat să descifrăm şi alte nuanţe ale glasului mării, reluă Elena. Cred că pescarii ne vor fi în curând recunoscători...

Gelu revăzu delfinii gonind spre chemarea fluierului infrasonic, arcuindu-şi trupurile negre deasupra valurilor.

— Şi mai este ceva, spuse Elena, după o pauză. Formele vieţii sunt infinite ca însuşi Universul. Poate că astronauţii vor întâlni undeva, pe o altă planetă, făpturi comunicând cu ajutorul infrasunetelor. Trebuie să ne gândim de pe acum la asta...

Tăcu – şi Gelu nu îndrăzni să tulbure tăcerea înfiorată de gândul necunoscutului. În văzduh plutea parcă o aşteptare. Iar oglinzile mării răsfrângeau – superbă făgăduinţă – aburul de stele al Căii Lactee.

SUB OGLINZILE MĂRII

La Vama Veche se poate ajunge fie pe şosea, fie pe o potecă îngustă care se supune tuturor capriciilor falezei. Lăsând şoseaua vehiculelor grăbite, drumeţii bat poteca, degustând peisajul ca pe o sticla de Murfatlar. Metafora nu e întâmplătoare. Într-o parte, viile îşi leagănă ciorchinii în bătaia brizei; în cealaltă, marea distilează miresme ameţitoare ca vinul. Marea care, aici, nu seamănă cu aceea văzută de pe plajă. Înălţimea falezei îi subliniază nesfârşirea şi stâncile presărate până departe de ţărm se războiesc mai violent cu valurile. Uneori, pe fundalul acesta mobil se desenează şi siluetele bărcilor de la cherhana – oază cu miros de ciorbă pescărească.

Lângă această oază îşi aşezase tabăra echipa de filmare condusă de profesorul Grindeanu. Descinsese acolo într-o zi de la sfârşitul verii aceleia cu toane care-i puneau în încurcătură pe meteorologi. Înnorat dimineaţa, cerul se însenina către prânz; apoi se pornea o ploaie torenţială, pentru ca peste jumătate de ceas canicula să fie în toi. Amatorii de plajă duceau într-o mână cearşaful şi costumul de baie, iar în cealaltă impermeabilul sau umbrela. Priveliştea aceasta avea, desigur, hazul ei. Echipa nu-l putea gusta însă pe deplin, atâta vreme cât norii îi astupau reflectorul natural, soarele.

Primele zile, operatorii trebuiseră să se familiarizeze cu dimensiunile noi şi stranii ale universului submarin. Datorită particulelor în suspensie, vastul orizont terestru se preschimbă sub apă într-o sferă cu o rază de cel mult câteva zeci de metri. Sticla vizorului face şi ea ca lucrurile să pară mai apropiate, mai mari. Se produce astfel o răsturnare a liniilor şi perspectivelor, determinată şi de aparenta dispariţie a gravităţii.

E greu de apreciat influenţa pe care o exercită forţa de gravitaţie nu numai asupra trupurilor ci şi asupra gândirii noastre. Îndată ce coborau în adâncuri, operatorii se simţeau, de pildă, eliberaţi de obsesia verticalei. Bătând apa cu labele de cauciuc, zburau pe deasupra stâncilor submarine şi făceau acrobaţii pe care le mai îngăduie doar imponderabilitatea pe bordul navelor cosmice.

În sfârşit, isprăvindu-şi ucenicia, începuseră adevărata muncă de vânători de imagini.

Plecau în zori, cu şalupa, către „platoul de filmare". Coborau sub supravegherea atentă a profesorului Grindeanu, împărţiţi în echipe de câte doi, ca să se poată ajuta la nevoie.

Cel mai priceput operator era, fără îndoială, Radu Gheorghiu. Îşi cunoscuse colegii abia în tabără, unde venise imediat după absolvirea unui institut de cinematografie din străinătate şi după un concediu petrecut – spunea el – în satul său natal din Munţii Apuseni.

Radu avea mult de furcă cu coechipierul său, Nelu Brujan, un băiat zdravăn, căruia hainele îi pocneau mereu pe la cusături. În ciuda volumului său impresionant şi infirmând o părere destul de răspândită, Brujan era un visător incorigibil. Furat de frumuseţea peisajului submarin, rămânea minute întregi în contemplare, uitând pentru ce se cufundase. Descoperindu-l în sfârşit, Radu îl trezea la realitate, arătându-i ceasul etanş pe care îl purtau toţi la încheietura mâinii stângi. Brujan suspina în gând şi pornea spre suprafaţă, aruncând o ultimă privire minunilor pe care le părăsea până la a nouă cufundare.

Într-o dimineaţă senină, aplecat peste bordul şalupei, îşi lăsase privirile să rătăcească pe nesfârşita întindere a apelor. Era un ceas de linişte deplină, tulburată numai de ţipetele slabe ale pescăruşilor. Auzea parcă răsuflarea adâncă a mării; pătruns de o fericire calmă, se legăna odată cu şalupa sub mângâierea leneşă a hulei din larg.

— Ce faci, Nelule? Nu vii să ne îmbrăcăm?

Glasul lui Radu îl smulse din visare. Îl privi cu nemulţumire, apoi înţelese că a venit clipa să coboare din nou în împărăţia „lui" submarină şi se repezi spre cabina în care se aflau costumele şi aparatele. Aici însă, dimensiunile lui începură să-şi spună cuvântul.

Când Brujan începea să-şi scoată tricoul cu dungi albastre – cumpărat de la un fost „lup de mare", acum angajat al „Salvamar"-ului – Radu îşi şi îmbrăcase combinezonul de cauciuc. Apoi îşi prinse în spate baloanele cu oxigen, verificând cu grijă legăturile încrucişate pe piept, îşi puse centura căptuşită cu plumb, înotătoarele semănând cu două labe de gâscă uriaşe, ceasul şi batimetrul brăţară. Nemaiavând ce face, începu să-l zorească pe Brujan, care se mişca greoi ca un urs, abia găsind loc să se învârtească în cabina strâmtă.

Ieşiră pe punte, purtând pe umeri velocamerele argintii. Aparatele acestea de locomoţie şi filmare submarină sosiseră cu trei-patru zile în urmă, ambalate în lăzi cu inscripţia „Fragil". Aduceau la înfăţişare cu nişte torpile lungi de peste un metru. Motorul electric, alimentat de baterii ultrauşoare cu argint-zinc, acţiona elicea, furnizând totodată curentul necesar reflectorului şi aparatului de filmat, aflate în corpul velocamerei. Îmbrăcat în scafandrul autonom, operatorul submarin n-avea decât să se lase purtat de aparat, îndrumându-l după plac cu ajutorul unor mânere de direcţie.

Cu o zi mai înainte, lui Brujan i se păruse că aparatul îl cam trage spre fund. Se apropie deci de compresor şi trimise o porţie suplimentară de aer comprimat în rezervorul velocamerei. Grindeanu se interesă imediat ce se întâmplase şi-i făcu morală pentru neatenţie, încheind ca de obicei:

— Şi, mai ales, nu coborâţi sub treizeci de metri!

Verificând încă o dată legăturile baloanelor cu oxigen, Brujan mormăi:

— N-aveţi nicio grijă, tovarăşe profesor!

Iar în sinea lui: „Ah, dădăceala asta fără sfârşit!”

Îşi potriviră pe faţă măştile cu un singur vizor, luând deodată înfăţişarea ciclopilor legendari, şi coborâră repede scăriţa de fier ale cărei ultime trepte se pierdeau sub valuri.

Apa era rece – atât de rece, încât simţiră că li se taie răsuflarea. Curând însă, pătrunzând prin porii combinezonului special de cauciuc, se încălzi de la corpul lor, alcătuind un strat izolator.

Se cufundau încet, pătrunzând parcă într-un văl de ceaţă alburie. Velocamera lui Brujan avea acum prea mult aer şi îl trăgea în sus ca un balon. Necăjindu-se cu ea, tânărul îşi aminti o întâmplare din timpul primelor antrenamente. Grăbit să se vadă „la adânc”, Radu uitase să-şi pună centura căptuşită cu plumb şi rămăsese la suprafaţă, bătând desperat şi zadarnic apa cu înotătoarele, ca o broască uriaşă care a uitat să înoate. Se urcase ruşinat pe punte şi profesorul Grindeanu îl întâmpinase cu o asprime dezminţită de sclipirea veselă a ochilor săi căprui:

— Stai cam prost cu fizica, tinere! Dacă ţi-aş fi fost cândva profesor, ţi-aş fi trântit un 2 cât dumneata de mare! Vrei să te cufunzi fără balast, când ai în spate coşcogeamite baloane cu aer comprimat? Unde-i Arhimede, să te vadă?...

Asta se întâmplase înainte ca Radu sa devină cel mai bun cufundător din echipă. De atunci, balastul devenise pentru el o obsesie. Nădăjduind să asiste la un nou spectacol hazliu, colegii îi ascunseseră de câteva ori centura. Dar lecţia primită îi fusese de ajuns.

Brujan privi la batimetrul-brăţară: şase metri adâncime. Velocamera zvâcnea de parcă ar fi fost vie, încercând să-i scape din mână. Apăsă pe butonul de contact şi din pântecele aparatului începu să se audă bâzâitul molcom al motorului electric. Elicea cu trei pale se puse în mişcare, învolburând uşor apa. Prinzând zdravăn în palme mânerele de direcţie, aprinse reflectorul şi se lăsă purtat la voia întâmplării, iscodind împrejurimile în căutarea unui „vânat” de soi.

Într-o lumină de vis, albastră-verzuie, meduzele unduiau ca nişte uriaşe ciuperci diafane, cu marginile pălăriilor colorate în galben, portocaliu, violet. Când le zărise pentru prima oară, crezuse că sunt niscaiva plante ciudate, desprinse din rădăcini de furia valurilor şi duse într-aiurea de vânturi şi de curenţii marini. Apoi le văzuse de aproape, strângându-se şi desfăcându-se ritmic, cu mişcări pline de graţie şi vioiciune, şi-i înţelesese pe cei din vechime, care le spuneau „plămânii mării”...

Învârti în jos mânerul din stânga. Supunându-se comenzii, velocamera porni spre fund pe un plan înclinat. Apa îşi schimba neîncetat culoarea, căpătând nuanţe tot mai întunecate. Şi deodată, lumina puternică a reflectorului scoase la iveala covorul de alge de pe fund.

Erau de tot felul: verzi, cu foi mari şi crestate pe margini, verzui-cafenii, nemişcate şi drepte ca nişte săbii, purpurii, cu filamentele înguste, răsucite în chip straniu... Fără să se uite la batimetru, îşi dădu seama că se afla la hotarul primejdios al celor treizeci de metri. La adâncimea aceasta, ultimele alge verzi se întâlnesc cu avanposturile algelor brune şi roşii.

Se pregătea să urce, când fâşia strălucitoare de lumină se opri asupra unei viziuni de coşmar. Câţiva crabi încremeniseră, pândindu-se cu o atenţie feroce. Împlătoşaţi în carapacea lor de culoarea bronzului, cu cleştii puternici întinşi ameninţător înainte, păreau nişte cavaleri din evul mediu, gata să se năpustească unul asupra altuia într-un sângeros turnir. Şi tabloul prinse viaţă. Cel mai mic dintre crabi încercă, prudent, o mişcare de retragere. În aceeaşi clipă, adversarul său îl înşfăcă zdravăn cu cleştii şi se apucă să-i sfarme carapacea. Croindu-şi astfel drum către carnea lui, îşi înfipse în ea labele încârligate şi porni să se înfrupte cu lăcomie, fără să se mai sinchisească de ceea ce se întâmplă în jur. Dar abia îşi începuse festinul şi un alt crab, mai mare şi mai puternic, îl prinse cu cleştii, exact în acelaşi fel, pătrunzându-i cu aceeaşi sălbăticie în adâncul măruntaielor. În tot acest timp, victima continua să smulgă şi să înghită din carnea primului crab, până ce fu ea însăşi devorată în întregime.

Brujan văzuse destule scene de „canibalism” submarin şi filmase chiar peşti prădalnici urmărind cârdurile de hamsii şi chefali. Asta întrecea însă orice închipuire. Sau cel puţin aşa credea el, neştiind ce îl aşteaptă.

Porni spre suprafaţă, pe acelaşi plan înclinat, cu reflectorul încă aprins. Se opri în faţa unui tufiş de alge în care îşi găsise sălaşul o colonie de căluţi de mare. Cu cozile încolăcite în jurul firelor verzi, tremurând-şi fără încetare înotătoarele mici şi transparente, abia vizibile, peştişorii îşi legănau vertical trupurile asemănătoare unor graţioase figuri de şah. Filmându-i, Brujan se roti în jurul tufişului. Şi când ajunse în spatele lui, jetul de lumină desprinse brutal de pe solul submarin o siluetă umană.

*

— Şi spui că nu s-a găsit niciun act? întrebă Radu, cu un interes care părea mai mult politicos decât pasionat.

— Probabil că le avea în port-vizit, împreună cu banii, presupuse unul dintre comeseni, luându-i-o înainte lui Brujan.

Se aflau la Mangalia, pe terasa restaurantului de pe faleză. Mistuit de propria lui dogoare, soarele îşi plecase fruntea într-un amurg sângeriu. Dinspre răsărit săgetau trâmbe subţiri de nori, învăpăiaţi de focul ultimelor raze; alţii clădeau în văzduh piramide, şi turnuri, şi coloane...

Băieţii n-aveau însă ochi pentru toate acestea. După cum era şi firesc, discuţia se învârtea în jurul macabrei descoperiri a lui Brujan. Scafandrierii miliţiei ridicaseră la suprafaţă cadavrul, care nu putuse fi identificat. Moartea părea să dateze de cel mult o zi. O moarte groaznică. Trăsăturile convulsionate ale celui înecat arătau că făcuse eforturi zadarnice să-şi rupă legăturile.

— Dar cum s-a lăsat legat şi aruncat în mare, fără să se împotrivească, fără să strige după ajutor? se miră Sandu Pintea, un lungan care avea în cap o întreagă bibliotecă de cărţi de aventuri. Doar dacă l-au narcotizat înainte!

— Medicul legist nu s-a prezentat încă la raport, îl informă Brujan, cu un aer foarte serios. Am să-i comunic opinia ta.

— Bine că-ţi mai arde de glume, mormăi celălalt, îmbufnat.

— Crezi că suspinele ar ajuta mai mult la prinderea asasinului?

— S-a stabilit deci că e vorba de un singur asasin? interveni Radu, oprindu-şi o clipă în aer mâna cu care ducea paharul la gură.

— Eşti şi tu la fel de isteţ ca Pintea! replică Brujan, trădându-şi nervozitatea ascunsă până atunci de o falsă dezinvoltură. De unde vrei să ştiu?

— Oricum, cine-a făcut treaba asta nu-i în toate minţile! se amestecă un alt operator în discuţie. Să ieşi noaptea în larg, cu un cadavru de gât...

Profesorul Grindeanu, care tăcuse până atunci, se uită la ceas şi opri cu un gest replica de pe buzele lui Brujan.

— Să facem plata, hotărî el. Mâine vă scol mai devreme.

— *Mai* devreme? suspină Radu.

— Studioul ne grăbeşte, băieţi. Trebuie să prezentam filmul la Karlovy-Vary.

— Aş vrea să-i văd pe ăia grăbiţii în locul nostru! izbucni Brujan.

— Ei, n-o lua aşa...

— Da’ cum s-o iau, maestre? Uşor de zis: faună rară, scene tari... Mă rog, o scenă tare am filmat eu azi-dimineaţă. Da-n rest, unde te-ntorci numai guvizi şi meduze. M-am săturat de meduze!

— Dacă am coborî sub treizeci de metri... începu Radu.

— N-am nevoie de operatori decoraţi post-mortem! i-o reteză profesorul. Ia vedeţi pe unde-i ospătarul!

Ospătarul nu era nicăieri. Căutându-l din ochi, Radu descoperi o fată frumoasă. Specia aceasta e destul de răspândită pe litoral. Un păr negru lăsat

pe spate are însă de ce să atragă atenţia în era vopselelor de sezon şi a tunsorilor băieţeşti.

Necunoscuta era singura femeie la o masă cu trei bărbaţi. Doi dintre ei se abandonaseră deliciilor unor fripturi apetisante. Al treilea – un om bine clădit, între două vârste – demonstra ceva gesticulând cu eleganţă.

Şeful orchestrei se apropie de microfon şi lansă clasicul „Vă invităm la dans!”, însoţit de nu mai puţin clasicul vals vienez. Urmărind privirile lui Radu, Pintea îi dădu un ghiont amical:

— Ce-aştepţi?

— Fii serios, Sandule! Doar nu suntem la bal!

Amatorul de cărţi de aventuri surâse şi se ridică, încheindu-se la haină. Vasta lui experienţă de viaţă părea să-l îndemne la acţiune. Făcu doi, trei paşi, se opri lăsând să treacă spre ring câteva perechi de dansatori şi, când să se încline cât mai ceremonios cu putinţă, descoperi că necunoscuta valsează cu interlocutorul ei de mai înainte.

Radu pufni în râs. Fata îl privi o clipă cu severitate, apoi întoarse capul, ostentativ. Din fericire, ospătarul îşi făcuse în sfârşit apariţia.

*

A doua zi, Grindeanu le dădu o veste neplăcută. Directorul Centrului experimental „Infrason”, un vechi prieten, îi anunţase o furtună apropiată. Asta însemna o zi pierdută – şi cei de la Bucureşti îi bombardau cu telegrame: „Ce faceţi? Când putem începe montarea filmului? Festivalul nu ne aşteaptă!”

Fără discursuri şi angajamente, hotărârå să folosească fiecare minut de lucru. Înainte de a coborî pe scăriţa de fier a şalupei, Radu aruncă o privire spre larg şi zări o siluetă prelungă, stranie, nemişcată. Vru să i-o arate lui Brujan, apoi se răzgândi. Probabil ca să nu piardă timp cu comentariile.

Se cufundă repede, cu toate că velocamera, la a cărei stabilitate veghea de obicei cu multă grijă, părea să aibă, de data aceasta, prea mult aer. O durere vie îl săgetă în urechi. Înghiţi de câteva ori, cu putere. Durerea se schimbă într-o senzaţie de apăsare şi se pierdu apoi cu totul.

Brujan rămăsese undeva în urmă. Radu se bucură însă de tovărăşia unei bande neastâmpărate de lufari, care îi astupau mereu vizorul, privindu-l cu ochii lor rotunzi şi bulbucaţi. Îi gonea mişcând din cap; ei se risipeau o clipă şi se strângeau iarăşi, vrând parcă să dezlege cu orice preţ misterul fiinţei acesteia venite din altă lume. Ori poate se distrau pur şi simplu pe socoteala lui, închipuindu-şi că au de-a face cu un peşte ciudat şi inofensiv, un „mâncător de alge” – cum trebuie să sune cea mai cumplită ocară în universul în bună măsură carnivor al faunei mării.

Își consultă busola și porni spre larg, ceea ce-i oferi prilejul de a filma câțiva delfini urmărind un cârd de scrumbii. Niciunul dintre operatori nu izbutise încă acest adevărat tur de forță. Căci delfinii sunt cei mai iuți dintre cetacei, care – la rândul lor – se numără printre cele mai rapide viețuitoare marine.

Urmărindu-i, Radu manevră mânerele de direcție, mărind totodată viteza. Elicea începu să se învârtească din ce în ce mai repede și bâzâitul motorului crescu, făcând să vibreze întregul aparat.

Neliniștiți, delfinii își părăsiră prada. Ințețind ritmul loviturilor de coadă, ei încercară să se depărteze în larg. Radu trase până la capăt maneta de viteză și velocamera se cabră ca un armăsar nărăvaș, smucindu-l înainte. Cu degetul crispat pe declanșatorul aparatului de filmat, se ținea după delfinii care coborau spre adânc. Apa se îndesise parcă, opunându-i o rezistență din ce în ce mai mare. Sângele îi bătea dureros în tâmple. Un văl roșcat îi împăienjenea tot mai mult vederea. Din fericire, delfinii nu mai merseră în grup, ci se risipiră care încotro, scăpând din conul luminos al reflectorului.

Radu încetini mult viteza aparatului, încercând să se orienteze. Era foarte aproape de fundul mării, acoperit cu o adevărată pajiște de alge sângerii. Lunecând fără grabă, fâșia albă a reflectorului smulgea din întuneric holoturii, semănând cu niște castraveți înfundați în nămol, și scoici, nenumărate scoici, acoperind cu cochiliile lor întinderi uriașe.

Urechile lui Radu vâjâiau și avea un gust de cocleală în gură. Îl cuprinsese o senzație nelămurită de încântare și de spaimă totodată. I se părea că e dintotdeauna acolo, înconjurat de ființe ciudate și totuși familiare. O pisică de mare trecu încet pe lângă el, fâlfâind din tot trupul. Îi făcu un somn prietenesc, apoi încercă să filosofeze: „În împărăția lui Neptun, nimic nu trebuie să mi se pară neobișnuit. Așa-i aici: întinzi mâna să culegi o floare minunată și floarea se arată a fi un polip mâncăcios, atrăgându-și prada cu gingașele petale – tentacule... cu gingașele... De ce mi-o fi așa de somn?... Și tubul ăsta gros pe care-l țin cu amândouă mâinile mă încurcă, mă trage în sus... Ar trebui să-l las și să dorm, să dorm, să...”

O arsură bruscă îl dezmetici. Mânerele velocamerei se înfierbântaseră vertiginos, silindu-l în cele din urmă să-și descleșteze palmele. Cu o mișcare instinctivă, înainte ca lumina reflectorului să se piardă în înălțimi, privi batimetrul și-l cuprinse groaza: urmărind delfinii, ajunsese la aproape șaizeci de metri adâncime.

Șaizeci de metri!... Atunci gustul de cocleală, și amețeala aceasta plăcută se datorau narcozei azotului... „beției adâncurilor”...!

Scuturându-se din amorţeală, Radu porni spre suprafaţă. Ştia că „beţia” trebuie să dispară fără să lase urme. De data aceasta însă, efectele ei întârziau să se risipească.

Apa începuse să-şi recapete culoarea albastră-verzuie. Izbuti să citească pe cadranul batimetrului cifra 38, în dreptul căreia se oprise acul indicator. Peştii se distingeau din ce în ce mai bine. Dar ce fel de peşti sunt aceştia care înoată pe spate? Şi nici măcar nu înoată, ci urcă şi ei, cu burta în sus, încercând zadarnic să-şi reia poziţia firească!?

Citise cândva că unele specii de peşti din Africa înoată într-adevăr pe spate. Dar ce să caute ei în apele Mării Negre? Veniseră anume ca să pună în încurcătură un operator cinematografic submarin? Ori descoperise o nouă specie, care avea să se numească „Pisces Gheorghiensis”?...

Strânse tare pleoapele, vrând să se încredinţeze că e treaz. Ameţeala îi dispăru brusc. Şi când privi din nou în jur, peştii se întorseseră cu burta în jos, dovedindu-se a fi stavrizi, hamsii şi zargani – adică cei mai de rând reprezentanţi ai marii lor familii, pe care-i poţi afla în borşul şi pe plita oricărui pescar vrednic de pe coastă. Să fi fost o halucinaţie?...

Urcând mereu, întâlni iarăşi nesfârşitul cârd de scrumbii, curgând ca un fluviu albastru-argintiu în matca străvezie a mării. Deodată, fluviul acesta viu se învârteji, desfăcându-se în nenumărate şuviţe. Apa se întunecă şi, ridicând ochii, Radu văzu deasupra capului o umbră uriaşă, statornică.

O forţă căreia nu i se putea împotrivi îl smuci, îl trase, îl aspiră ca o ventuză uriaşă. Încercă să se elibereze, făcând mişcări deznădăjduite cu picioarele, cu braţele – dar îşi irosea zadarnic puterile.

Cuprins de un val de slăbiciune, încetă să se mai zvârcolească. În faţa ochilor i se înfiripă un cerc roşu, care se topi într-un alt cerc, galben... Apoi culorile începură să se amestece, rotindu-se într-un vârtej ameţitor, până ce nu mai văzu şi nu mai simţi nimic.

*

Ţi s-a întâmplat poate, cititorule, să te trezeşti înainte de vreme, după un coşmar care te-a făcut să gemi şi să te zbaţi în somn. În primele clipe, încă nedezmeticit, nu ştii unde te afli. Camera e cufundată într-o penumbră misterioasă. Obiectele atât de familiare în timpul zilei capătă forme şi contururi ciudate. Ţi se pare că ghiceşti pretutindeni fiare la pândă, gata să sară şi să te sfâşie. Tăcerea te apasă şi îţi ascute peste măsură auzul: trosnetul unei mobile îţi sună în urechi ca un pocnet de pistol...

Senzaţiile acestea le încercă şi Radu, venindu-şi în fire. Rămase câteva clipe cu ochii închişi, cuprins de o slăbiciune care-i înceţoşa creierul. Apoi auzi o şoaptă:

— S-a trezit!

Făcu un efort ca să-şi dezlipească pleoapele şi zări deasupra lui chipul fetei de la restaurant. Avea acum părul strâns într-un coc greu şi era îmbrăcată într-un halat alb, imaculat, care-i sublinia bronzul cald al pielii.

Radu simţi cum o brăţară îngustă îi prinde încheietura mâinii stângi. Încercă să se ridice, ca să vadă ce se întâmplă, dar nu avu energia necesară pentru a-şi sfârşi mişcarea. O voce impersonală, metalică, pronunţă rar, de undeva din stânga:

— U-ER 5. Comoţie nervoasă consecutivă unei narcoze cu azot. Puls normal. Vindecat.

— Bravo, tinere! bubui o altă voce, joasă şi vibrantă. Alţii ar fi zăcut nu ştiu cât după o asemenea tâmpenie... Iartă-mă, tovarăşă Magda!

Radu îşi întoarse capul spre stânga, cu precauţie, convins că stăpânul unei astfel de voci nu poate fi decât un uriaş atingând tavanul cu creştetul. Văzu însă un omuleţ care tocmai îi desprindea brăţara de la încheietură. Iar şnurul de care era legată brăţara se pierdea într-un dulăpior pe rotile ale cărui uşiţe deschise lăsau să se vadă un panou împănat cu manete, cadrane şi beculeţe.

— Cred că nu mai aveţi nevoie de mine, spuse fata, ridicându-se de pe scaun.

— Nu. Să ştii însă că ţi-ai greşit cariera. Ai fi fost o doctoriţă... adorabilă!

— Mă faceţi să roşesc...

Magda îşi scoase halatul, îl atârnă într-un cuier şi ieşi, fără să privească îndărăt. Radu rămase o clipă cu ochii la uşa glisantă, apoi începu să cerceteze încăperea. Nu semăna cu o cameră de spital. Mobilă elegantă, cărţi, flori... Nicio fereastră vizibilă – şi totuşi, lumină de zi.

— Unde mă aflu? Ce mi s-a întâmplat?

— Ce ţi s-a întâmplat? repetă doctorul, întorcând un comutator dinăuntrul dulăpiorului. N-ai auzit concluzia cibernosticului? Comoţie nervoasă... după narcoza azotului...

Se aplecă spre Radu, cu o mişcare bruscă:

— Erai la prima scufundare?

— Nu.

— Atunci cum...?

Se opri, închise uşiţele aparatului şi-l împinse într-un colţ. Apoi scoase din buzunarul vestei un ceas cu capace de aur.

— Am întârziat!... Dacă ai chef de plimbare, găseşti haine în dulap.

Se repezi spre uşă, dar se opri la jumătatea drumului, lovindu-se cu palma peste frunte:

— Era să uit!

Din doi paşi fu iar lângă pat şi-i întinse lui Radu o pastilă învelită în celofan.

— Apă găseşti alături, în baie.

Ca să-l oprească, tânărul îl prinse, copilăreşte, de poala halatului:

— Spuneţi-mi măcar cum am ajuns aici!

— Ai nimerit în zona pompei de absorbţie şi...

— Pompa de absorbţie?

În cameră se auzi bâzâitul înfundat al unei sonerii de apel. Ecranul videofonului se lumină şi imaginea Magdei îl apostrofă pe doctor:

— De obicei sunteţi punctual!

— Am zburat!

Şi omuleţul dispăru.

*

Printre dezavantajele literaturii faţă de viaţă se numără şi neputinţa de a reda simultaneitatea a două sau mai multe acţiuni altfel decât prin convenţionalul „în timp ce".

Deci, în timp ce Radu discuta cu doctorul...

— Cât crezi că mai rezistăm?

Întrebarea aceasta o pusese un bărbat în vârstă, aşezat la un birou somptuos. Îi răspunse o namilă care suferea vizibil de căldură, cu toate că potrivise ventilatorul de pe birou astfel încât să beneficieze de cât mai multă răcoare artificială.

— Trei, patru luni.

— Stăm chiar atât de prost?

— N-am nicio vină, sir. Nu putem concura cu cargourile atomice. Umblă de două ori mai repede ca ale noastre. Şi-apoi de când cu boicotul...

— Mda...

Bătrânul tăcu, sprijinindu-şi bărbia în mâinile împreunate. Privirea lui îngheţată trecu peste planisfera împânzită de liniile roşii ale itinerarelor maritime, întârzie asupra ferestrei îndărătul căreia se ghiceau siluetele vapoarelor din port şi se întoarse la omul din faţa biroului.

— Mulţumesc, Doyle. Fii bun şi spune-i domnişoarei Norton să vină până la mine.

Namila se ridică, regretând vizibil că părăseşte ventilatorul şi se îndreptă spre uşă. Când puse mâna pe clanţă, bătrânul îl opri scurt:

— Doyle!

Se răsuci pe călcâie, aşteptând.

— Dumneata vezi vreo ieşire?

Omul ezită o clipă, legănându-se de pe un picior pe altul. Apoi mormăi, nesigur:

— Sir Francis, eu... Pot să vorbesc deschis?

Bătrânul continuă să-l fixeze în tăcere şi Doyle se hotărî să continue:

— Cargouri atomice au numai americanii şi ruşii. Americanii abia aşteaptă să ne vadă crăpând. Vreţi să faceţi o comandă în Rusia?...

— Nu-mi plac glumele proaste, Doyle.

— Atunci acceptaţi oferta de fuzionare!

Warming râse. Un râs ciudat, care-i întindea fără zgomot buzele subţiri, palide.

— Cât ţi-au dat cei de la „The Over-Seas Transport Company"?

— Cum adică, mă bănuiţi de vânzare? Eu, care...

Warming îi întrerupse protestele, trăgând un sertar din care scoase un magnetofon minuscul. Apăsă pe butonul de redare şi în difuzor se auzi o voce străină:

„— Dacă-l convingi, primeşti încă pe-atâta.

— Şi dacă află? ripostă vocea lui Doyle. E dat dracului, babalâcul!...

— Te sui în primul avion şi vii încoace. Îţi găsim noi ceva."

Warming opri magnetofonul şi spuse, calm:

— Îmi pare rău, Doyle. Va trebui să te mulţumeşti cu prima rata.

— Să vă explic, sir!

— Sunt lămurit, Doyle. Nu uita să mi-o trimiţi pe domnişoara Norton.

Şi se cufundă într-un dosar de pe birou.

Doyle înţelese că n-are rost să mai insiste şi ieşi. Peste câteva clipe îşi făcu apariţia secretara – o femeie de vreo treizeci de ani, îmbrăcată cu o sobrietate dezminţită de legănarea şoldurilor şi de neastâmpărul ochilor verzi.

— M-aţi chemat?

— Caută-l, te rog, pe domnul Grayson. Aş dori să fie aici peste cinci minute.

Privirea îngheţată urmări lunecarea către uşă a secretarei şi poposi din nou asupra unei file din dosarul deschis. Era un text dactilografiat pe două coloane – în stânga originalul românesc, în dreapta traducerea englezească:

„S-a constatat de multă vreme că energia cheltuită de un vas pentru a obţine o anumită viteză este cel puţin de zece ori superioară energiei cheltuite de un animal marin. Superioritatea animalelor se datoreşte facultăţii de a-şi modifica formele în raport cu curenţii provocaţi de deplasarea lor. Aplicarea acestui principiu la construcţia navelor ar însemna o adevărată revoluţie."

Warming se lăsă pe spate, sprijinindu-se de spătarul înalt al jeţului său din lemn de palisandru.

Să-l lăsăm să se gândească...

*

Radu se uită în oglindă şi văzu un tânăr cam palid, cam încercănat, care-l cerceta cu luare-aminte, potrivindu-şi gulerul prea larg al bluzei.

— Arăţi cam prost! îl certă el, şi tânărul îi repetă mişcarea, ameninţându-l cu degetul.

Dincolo de uşa glisantă era un coridor larg, cu pereţii lăcuiţi. Porni de-a lungul lui, fără grabă, simţind sub paşi moliciunea covorului viu colorat. Desfăcu draperiile în spatele cărora nădăjduia să găsească o fereastră şi dădu peste o uşă. O întredeschise încet şi zări o încăpere spaţioasă, cu fotolii şi mesuţe joase, moderne. Printre cei aşezaţi în jurul unei mesuţe îi recunoscu pe doctor şi pe Magda, care se întrerupse la jumătatea unei fraze:

— Pentru depistarea zăcămintelor de uraniu...

Toţi se întoarseră spre uşă şi Radu era gata să se retragă, dar doctorul îl încurajă:

— Intră, tinere! E o discuţie liberă...

Se aşeză mai în spate, în timp ce un bărbat, în care-l recunoscu pe partenerul de dans al Magdei, repeta cu un glas de bariton în concediu:

— Pentru depistarea zăcămintelor...

— ...ar trebui explorate zonele de maximă concentraţie a microbilor purpurii, continuă fata. Profesorul Kriss...

— Dă-mi voie, dragă Magda! o întrerupse un bătrânel înalt şi slab, cu o coroană de păr alb în jurul cheliei lucitoare. Dumneata extrapolezi cu prea multă uşurinţă! Kriss, vorbind despre „nucleele radioactive”...

— Dacă-mi îngăduiţi, interveni un tânăr cu ochelari, aş vrea să vă întreb ce înţelegeţi prin „nuclee radioactive”.

— Exact ceea ce-ai învăţat la cursurile mele, dragă Toncu. Iar dacă vrei definiţii...

Radu se resemnase să asculte şi o lecţie de fizică, după un schimb de replici care i se păruse la fel de limpede ca sensul inscripţiilor etrusce. Îl salvă însă posesorul unei coame sure şi al unor sprâncene foarte mobile.

— Cred că nu e cazul, spuse el, trecându-şi mâna prin păr ca un gest reflex. Iar ipoteza Magdei merită atenţie.

— În definitiv, cedă celălalt, câteva contoare Geiger pe un cablu...

— Pe un cablu? Asta mi-aduce aminte anecdota cu vânătorul de urşi...

— Aia cu roiul de albine? se amestecă doctorul.

— Ce rol, stimabile?

— Nu ne mai fierbeţi atâta, tovarăşe Stoia! protestă Magda.

— Ai prins glas?... Cică s-ar fi dus un moldovean de-ai noştri la vânătoare. Merge el ce merge şi dă peste o matahală de urs. Când îl vede, uită de puşcă şi-ncepe să caute de zor un topor... Poftim! Am început să fac versuri!

Veselia generală, stârnită desigur mai puţin de anecdota neterminată cât de rezonanţa ei locală, fu întreruptă de soneria videofonului. Pe ecran apăru chipul unui tânăr încruntat, care citi fără să-şi ridice ochii:

— Radiogramă urgentă: „Se semnalează o erupţie cromosferică solară de mari proporţii. Cantitatea de raze cosmice creşte într-un ritm fără precedent. E de aşteptat întreruperea temporara a legăturilor radiofonice internaţionale."

— Rămâi pe recepţie, spuse un bărbat chipeş, îmbrăcat într-o uniformă impecabilă.

Apoi schimbă legătura şi pe ecran se ivi chipul unei fete.

— Vă ascult, tovarăşe comandant, gânguri ea, arcuindu-şi buzele ca pentru un sărut.

— Prognoza, ceru comandantul, tăios, enervat pesemne de acest avans public.

— Masele de aer rece care au pătruns...

— Concluzia!

— Vânt, ploaie, ceaţă, suspină fata, ca şi cum ar fi spus: „De ce nu vrei să mă-nţelegi?"

— Mulţumesc.

Ecranul se stinse. Comandantul stătu o clipă în cumpănă, apoi întrebă:

— Ce facem, Şerbane?

— Fiindcă tot am început cu poveştile vânătoreşti, răspunse Stoia, o să alergăm după doi iepuri: razele cosmice şi zonele de maximă concentraţie a microbilor purpurii. Dar, mai înainte, sa prindem ceva puteri.

*

Sufrageria părea desprinsă, parcă, dintr-un film de anticipaţie: câteva mese aşezate pe un singur picior rotund – de fapt, tubul unui lift miniatural, prin care urcau tacâmurile şi farfuriile cu mâncare. Curat, modern, practic.

Radu mânca încet, studiindu-i pe ceilalţi. Dacă i-ar fi cunoscut dinainte, ar fi încercat să verifice teoria potrivit căreia la masă oamenii îşi dezvăluie caracterul. Oricum, agitaţia dezordonată a doctorului îşi găsea corespondentul în repeziciunea cu care ciugulea de ici, de colo, trimiţând farfuria înapoi aproape plină. Contrastul flagrant îl oferea bătrânelul înalt şi chel – profesorul Arghir, după cum aflase Radu – care îşi legase un şervet la

gât şi diseca meticulos fiecare bucăţică de carne. Toncu, Stoia şi comandantul erau cu gândul în altă parte – probabil la razele cosmice sau la microbii purpurii. Iar „dansatorul”, ziaristul Porojan, îi făcea curte Magdei.

În sufragerie se perindară şi alte figuri, dar despre ele nu se putea spune decât că sunt fiinţe bine crescute, care mănâncă fără zgomot, vorbesc puţin sau deloc la masă şi, în general, sunt încântate când nu le bagă nimeni în seamă. Radu le făcu pe plac, mai ales ca evenimentele se precipitară curând.

Ajunseseră la desert şi ciocneau, în mod simbolic, paharele de oranjadă. Magda crezu că e cazul să rostească o urare:

— Noroc la vânat!

Se gândea la gluma lui Stoia şi nu înţelese consternarea aşternută deodată pe chipurile bărbaţilor.

— Ei, poftim! exclamă Stoia, cu o disperare comică în glas. Tocmai asta ne lipsea!

— Dar ce s-a întâmplat?

— Mai şi-ntreabă! pufni Arghir. După ce că bem oranjadă în loc de... mă rog!... Explică-i, ziaristule!

— Tovarăşă Magda, ai săvârşit o gravă abatere de la codul cinegetic, rosti sentenţios cavalerul ei cam tomnatic. Vânătorilor nu li se urează decât „Să-mpuşti pe dracu!”

— N-am ştiut că sunteţi o tagmă atât de superstiţioasă! râse fata. Am să vă împac cu câte o prăjitură!

— Încă o prăjitură?

— La noi trebuie să mănânci zdravăn, tovarăşe Porojan! interveni doctorul. Condiţii speciale!

— Drept să-ţi spun, eu mănânc zdravăn şi-n condiţii obişnuite. La vârsta mea, e una din marile plăceri ale vieţii.

— Care vârstă? protestă Arghir, desfăcându-şi şervetul de la gât. Despre asta înţeleg să vorbesc eu!...

— Mă flataţi, tovarăşe Arghir.

— Deloc. Dar aşa-s generaţiile astea noi. Vă place să pozaţi în oameni încărcaţi de ani şi de experienţă!

— Şi dumneavoastră faceţi parte din generaţia nouă! spuse Magda, oferindu-i o prăjitură. Nu ne vorbeaţi la facultate despre „vârsta inimii”?

Arghir zâmbi cucerit:

— Femeile au totdeauna dreptate...

— Mai ales când sunt frumoase, murmură Porojan, destul de încet ca să nu pară o simplă formulă de politeţe, destul de tare ca să fie auzit de cine trebuia.

În clipa aceea, în pragul uşii apăru un tânăr roşcovan.

— Am isprăvit, tovarăşe comandant, spuse el.

— Bravo, Cosmine!

Apoi, către ceilalţi:

— Am o surpriză pentru dumneavoastră. Ne întâlnim peste un ceas, în salon.

— Dacă vine furtuna... începu Arghir.

— Ce ne pasa nouă de furtună? exclama comandantul.

Şi, salutând circular, ieşi împreună cu Cosmin, stârnind o vagă adiere de lavandă. Arghir şi Toncu îi urmară, discutând cu aprindere despre nucleele radioactive. Doctorul se ridică şi, spunând:

— Atunci ne vedem peste...

— O clipă, tovarăşe doctor! îl întrerupse Radu. Îmi sunteţi dator o explicaţie!

— Să-ţi explic eu, cu specialista de faţă? Ar fi un sacrilegiu!...

Şi ieşi.

— Despre ce-i vorba? se interesă Magda.

Radu dădu din mână, a lehamite:

— De câteva ceasuri încerc să aflu cum am ajuns aici. Doctorul mi-a spus ceva despre o pompă de absorbţie...

— Să recapitulăm, îl opri Magda. Te aflai sub apă...

— ...cuprins de „beţia adâncurilor”, preciză Radu.

— Tovarăşul Porojan o să spună că-i parodiezi metaforele!

— Mereu răutăcioasă, oftă ziaristul.

— Metaforă? exclamă Radu, simţindu-se aproape jignit. Eram intoxicat în asemenea hal, încât mi se părea că peştii s-au întors cu burta în sus! Dacă nu m-ar fi ars mânerele velocamerei...

— Ia stai! îl întrerupse Magda. La ce adâncime ţi s-a întâmplat asta?

— Cam la şaizeci de metri. M-am uitat chiar atunci la batimetru şi...

— Şaizeci de metri!...

Magda se ridică brusc, îl apucă de braţ şi-l trase după ea, spre uşă. Trecură pe un alt coridor şi se opriră în faţa unui bec roşu aprins. Magda ridică o plăcuţă şi îşi apropie buzele de microfonul care devenise vizibil:

— Viorel!

— Lucrez! răspunse vocea lui Toncu, uşor deformată de difuzor.

— De asta am şi venit!

Becul roşu se stinse, uşa lunecă fără zgomot în lăcaşul ei din perete şi se închise apoi în urma celor trei. Trei, pentru că Porojan nu-i slăbise o clipă.

Viorel Toncu stătea la o masă în formă de potcoavă, în faţa unui perete acoperit cu draperii. Îşi ridică pe frunte ochelarii negri, de la care porneau două fire subţiri, şi începu, ceremonios:

— Cărui fapt...?

— Caraghiosule! îl apostrofă Magda.

Fără alte comentarii, se repezi la un dulăpior pe rotile, asemănător robotului medical, şi îl împinse către peretele acoperit cu draperii, lăsând să se desfăşoare în urma lui un cablu. Îi deschise uşiţele, întoarse un comutator şi ecranul rotund din mijlocul panoului se acoperi cu o lucire mată, verzuie.

— Televiziune? întrebă Radu.

— Draperiile! comandă Magda, de parcă nici nu l-ar fi auzit.

Viorel ridică din umeri şi vru să-şi coboare ochelarii negri de pe frunte. Dar Magda îi opri gestul:

— Şi cu oaspeţii ce facem?

Tânărul încercă să se împotrivească:

— Ai vorbit cu profesorul? Folosirea filtrului...

— Pe răspunderea mea!

— Bine.

Trase o maneta şi lumina din încăpere începu să scadă. Draperiile se desfăcură încet, cu foşnet de mătase, descoperind o suprafaţă mată.

Întunericul mistui ultima geană de lumină. Câteva clipe, Radu încercă zadarnic să distingă ceva împrejur. Apoi peretele începu să-şi piardă treptat opacitatea: de sus cobora parcă o perdea de transparenţă.

— Filtru de ultraviolete, explică scurt Magda.

— De ce-i nevoie? se interesă ziaristul.

— Lumina obişnuită influenţează comportamentul faunei marine, mormăi Viorel, afectat pesemne de tonul autoritar al colegei sale.

Reprezentanţii faunei marine evoluau cu graţie dincolo de peretele străveziu. Erau tot vechile cunoştinţe ale lui Radu, dar unghiul nou din care le privea – spectator şi nu participant, fie temporar, la viaţa submarină – le înzestra cu un farmec inedit pentru el.

Magda întoarse un alt comutator. În centrul ecranului se ivi o linie luminoasă orizontală care vibra mărunt. Din ea crescură câteva ridicături ca nişte dinţi de ferăstrău. Radu se aplecă să le vadă mai bine, dar Magda îl apucă de umeri şi-l răsuci către perete.

Operatorul scoase o exclamaţie de surprindere şi deschise ochii mari: mişcările peştilor îşi pierduseră graţia şi vioiciunea; tot mai mulţi urcau cu burta în sus, cuprinşi de convulsii inexplicabile. Acelaşi tablou din adâncul mării – dar de dacă aceasta Radu nu era singur şi nu mai putea fi vorba de o halucinaţie.

— Dacă ar şti profesorul... începu Viorel, lăsându-şi fraza în suspensie.

— Ce să ştie? îl sili Magda să continue.

— Pe ce irosim noi curentul.

— Nu, zău!... Şi dacă ţi-aş spune că tovarăşul Gheorghiu a văzut scena asta la patruzeci de metri adâncime?

— Patruzeci de metri!? exclami Viorel.

— Şi nu numai atât! urmă fata, oprind aparatul şi eliberând peştii de sub acţiunea forţei invizibile. La şaizeci de metri a avut senzaţia că mânerele velomotorului îl ard!

— Erau de metal?

— Da. Cred că da... Dar ce rost au toate astea? începu să se supere Radu. În loc să mă lămuriţi unde mă aflu şi cum am ajuns aici, îmi arătaţi peştii din acvariu şi...

— Acvariu? repetară ceilalţi, privindu-se întâi nedumeriţi, apoi cu o undă de veselie.

În aceeaşi clipă, vocea comandantului răsună în difuzoarele ascunse.

— Atenţiune! Atenţiune! Către toţi membrii expediţiei! Staţionarea a luat sfârşit. Pornim spre zona imersiunii abisale.

Aparent, nu se schimbă nimic. Radu nu simţi nicio trepidaţie şi podeaua îi rămase la fel de dreaptă sub picioare. Doar marea începu să curgă din ce în ce mai repede îndărăt, dincolo de peretele străveziu...

— Şi eu care credeam că sunt undeva pe ţărm, spuse Radu, cu jumătate de voce.

— Domnul Jourdain[2] făcea proză fără să ştie – iar dumneata, navigaţie submarină! râse Porojan.

— În orice caz, interveni Magda, acum eşti lămurit: sursa misterelor e generatorul nostru de ultrasunete.

— Ştiu ce, dar nu ştiu *cum*.

— E o poveste mai lungă...

— Tot n-avem ce face până la proiecţie, pledă şi ziaristul.

— Mă rog. Şi apropo de Molière: „Tu l-as voulu, Georges Dandin!”.[3]

*

S-ar putea scrie un număr impresionant de pagini numai despre soarta ciudată a unor descoperiri. Exemplul cel mai la îndemână îl constituie dinamita. Nobel credea sincer că ea va sluji doar progresului, uşurând munca oamenilor. Amintirea dureroasă a sutelor de mii de trupuri sfârtecate de explozii în războaie l-a făcut să hărăzească întreaga lui avere

---

[2] Eroul comediei lui Molière „Burghezul gentilom” (n.a.).

[3] „Tu ţi-ai făcut-o, Georges Dandin!” – celebră replică din comedia lui Molière „Georges Dandin” (n.a.).

premiului care-i poartă numele, menit să încurajeze cele mai strălucite opere paşnice ale omenirii.

Magda le povesti şi ea istoria unei descoperiri a cărei aplicare a depăşit cu mult intenţiile autorului său. Dar, spre deosebire de Nobel, creatorul „péritère”-ului[4] n-a avut niciodată motiv de remuşcări.

Primul război mondial era pe sfârşite. Imperiul Kaiserului se afla în pragul prăbuşirii. Dar submarinele germane, înfricoşătoarele „U-Boot”-uri, cutreierau încă mările şi oceanele globului, torpilând fără alegere vasele de război, comerciale şi de pasageri ale Aliaţilor – uneori chiar ale ţărilor neutre. Piraţii în uniforme scufundau până şi bărcile de salvare în care se înghesuiau supravieţuitorii neașteptatei lor agresiuni.

Se căuta cu înfrigurare un mijloc eficace de luptă împotriva submarinelor. Hidroavioanele şi microfoanele speciale erau neputincioase pe timp urât sau când submarinele stăteau la pândă cu motoarele oprite. Şi numărul victimelor creştea mereu...

Nu se poate spune că oamenii de ştiinţă stăteau cu mâinile-n sân. Pe birourile amiralităţilor se îngrămădeau proiecte, care de care mai năstruşnice. Un celebru zoolog american propunea englezilor sa folosească flotile de... lei de mare. „Dresaţi aceste admirabile animale, obişnuindu-le să însoţească submarinele engleze – spunea el. Veţi vedea, apoi, că se vor ţine de submarinele germane şi le vor da de gol!” Un mai puţin celebru compatriot al zoologului propunea să fie folosiţi în acest scop... pescăruşii.

Dar răspunsul la această problemă arzătoare avea să-l dea tot bătrâna Europă.

În anul 1918, Paul Langevin, un cunoscut fizician şi un mare patriot francez, puse la punct primul aparat de detecţie a submarinelor cu ajutorul ultrasunetelor.

— Savantul francez – spunea Magda – a construit un emiţător special, care trimitea sub apă, în direcţia voită, un scurt semnal ultrasonor. Dacă nu întâlnea nimic în drum, semnalul se pierdea în apă. Dacă întâlnea un corp oarecare, se reflecta, întorcându-se către emiţător sub forma unui ecou. Cu ajutorul calculelor, se putea afla nu numai existenţa acelui corp – un submarin, de pildă – dar şi distanţa până la el.

Pe acest principiu sunt construire şi aparatele moderne. Numai că sfera utilizării lor s-a lărgit foarte mult. Dar despre asta să vă vorbească Viorel. E specialitatea lui.

---

[4] Péritère – nume dat de Langevin aparatului său, după cuvintele greceşti „peri” (împrejur) şi „tereo” (caut, cercetez) (n.a.).

Tânărul împinse maneta. Perdeaua de transparenţă se ridică încet şi peretele redeveni opac. Draperiile cu foşnet de mătase acoperiră iar suprafaţa lui mată. Şi în tot timpul acesta lumina izvorâse de undeva, inundând acum încăperea.

— Generatorul nostru e un aparat universal, spuse Viord, pivotând cu scaun cu tot spre oaspeţi. Cu ajutorul lui descoperim cârdurile de peşti şi urmărim cărările nevăzute ale migraţiilor. Punem totodată la punct pescuitul ultrasonic...

— Cum ai spus? îl opri Porojan, scoţând din buzunar un carneţel cu scoarţe de piele. Pescuit ultra...

— Peştii supuşi vibraţiilor ultrasonore îşi pierd simţul echilibrului şi sunt aproape paralizaţi. Este ceea ce aţi văzut adineauri. Folosind o pompă de absorbţie...

— Acum înţeleg ce spunea doctorul! exclamă Radu, surescitat. Dar de ce s-au înfierbântat mânerele?

Magda nu mai putu sa rămână o simplă spectatoare a acestui schimb rapid de replici.

— Pentru că ultrasunetele provoacă încălzirea metalelor, explică ea, cu un aer de parcă ar fi trebuit să demonstreze cuiva că Pământul e rotund. Numai ca atunci navigam la suprafaţă, ceea ce înseamnă că generatorul e foarte puternic. Poate cel mai puternic...

— Din ţară? întrebă ziaristul, fără să-şi ridice capul de pe carneţelul în care nota febril.

— Nu, tovarăşe Porojan. Din lume!

Ziaristul puse punct şi declamă, scriind cu creionul în aer:

— „O nouă biruinţă a ştiinţei şi tehnicii româneşti!”

Apoi închise carneţelul şi vru să-l bage în buzunar, asigurându-i cu multă înflăcărare:

— O să iasă un reportaj pe cinste! Pagina-ntâi, cu aldine!...

Dar Magda îi reteză elanul, întinzând spre el mâna, cu palma în sus. Porojan nu înţelese – sau nu vru să înţeleagă. Fata rămase însă neclintită, până ce primi carneţelul. Îi răsfoi, găsi ceea ce căuta şi rupse două pagini pe care le băgă în buzunarul pantalonilor ei pescăreşti.

— Tovarăşă Magda! exclamă ziaristul.

— Aparatul e abia în faza experimentală. E prea devreme să ne lăudăm...

Porojan părea însă atât de dezolat, încât fata adăugă:

— Îţi promit că am să-ţi dau de veste, când va fi cazul...

— Deocamdată aveţi despre ce scrie, îl consolă şi Viorel.

— Da’ de unde! oftă ziaristul. Cum întreb ceva despre submarin, mi se răspunde la fel: „faza experimentală”, „încă nu e cazul”, „aşteaptă sfârşitul croazierei”...

— Răbdarea e una din virtuţile capitale! rosti Magda, sentenţios, cu un deget ridicat în aer.

*

Căpitanul Danteş făcea eforturi disperate pentru a stabili identitatea cadavrului de pe fundul mării. Trimisese fotografia lui la Bucureşti şi i se răspunsese că victima nu are cazier judiciar. Între timp, îşi răspândise subordonaţii pe litoral şi vizitase el însuşi câteva hoteluri, înarmat cu o copie a aceleiaşi fotografii. La Constanţa, norocul îi surâse. Portarul de la „Marea Neagră” se scărpină îndelung în cap şi declară că parcă şi-ar aduce aminte de un cetăţean care...

Danteş îl sui în maşină şi-l duse la morgă. Îndată ce văzu chipul victimei, memoria portarului reveni pe de-a-ntregul.

— A luat o cameră acum două zile, spuse el, făcându-şi câteva cruci mărunte şi grăbite. E bucureştean. O să-i găsim numele în registru...

*

Comandantul Ionaşcu şi profesorul Şerban Stoia stăteau aplecaţi asupra unei scheme, în cabina celui dintâi. O schemă complicată, cu linii în mai multe culori, reprezentând sistemul de locomoţie al submarinului.

— Proba de foc, murmura Stoia, ridicându-se şi începând să se plimbe prin cabină.

— Ai emoţii?

— Da.

— Totuşi, încercările preliminare...

— Atunci eram doar noi pe bord.

— Ascultă, Şerbane – se enervă celălalt – vrei să spui că n-ai încredere în aparatul ăsta pe care... Da’ stai odată jos, că am ameţit eu de când te tot învârţi în jurul mesei!

Stoia se aşeză, încercând să-şi ascundă zâmbetul. Nu reuşi însă decât să-l întărâte şi mai tare pe comandant:

— Sigur, acum jubilezi! Cunoscutul savant Şerban Stoia a aruncat undiţa şi Ionaşcu a-nghiţit momeala!...

Stoia se porni să râdă de-a binelea:

— Măi băiete, te-ai zărghit de tot! Ce undiţă? Ce momeală? Numai la asta nu mi-era gândul!

— Ai dreptate, oftă comandantul. Nervii. Când nu mai eşti tânăr...

— Ai început şi tu ca Porojan? Vrei complimente? Nu vezi cum se uită „Timpul frumos” la tine?

Ionaşcu se scutură, scârbit:

— Te rog să nu mai repeţi asta nici în glumă! Poate nu ştii că e logodită cu Sorin...

— Radiotelegrafistul?

— Da... şi prostul ăsta vine la mine să-mi ceară socoteală! Auzi dumneata!...

Stoia părea să se amuze copios:

— Şi ce-ai făcut?

— I-am arătat fotografia nevesti-mii.

— Argumentul era într-adevăr zdrobitor... Când vine Anca?

— Dacă termină filmările, o găsim la întoarcere la Constanţa.

Tăcură amândoi. Stoia îşi frecă gânditor bărbia:

— Neplăcută chestie...

— Ce anume? tresări Ionaşcu din reveria căreia i se abandonase câteva clipe.

— Povestea asta cu radiotelegrafistul...

— Foarte neplăcută. Era furios ca un taur... Şi doar i-am spus lămurit: „Logodnica dumitale nu mă interesează nici cât negru sub unghie! O femeie care face asemenea avansuri...”

— Ei, poftim! îl întrerupse Stoia. Ai dres-o!

— Păi nu-i adevărat?

— „Adevărat, adevărat”!... Mai trebuie să şi cruţi oamenii!

— De ce? Ca să se însoare cu ea şi după aia să-l înşele pe toate drumurile?

— Treaba ta, stimabile! Atmosfera asta însă...

— Am şi cerut la baza să mi-i schimbe pe amândoi. Aştept răspunsul dintr-un minut într-altul. Cifrat, se-nţelege.

Stoia deschise gura să mai spună ceva, dar se răzgândi şi începu să fluiere tare şi fals „În Bucureştiul iubit”, bătând măsura cu degetele în scaun. Punea în această îndeletnicire, să-i zicem minoră, tot atâta pasiune ca în rezolvarea unei probleme încâlcite la masa de lucru. Suferind vizibil, comandantul încercă să-l atragă pe un făgaş mai puţin zgomotos:

— Ce spui de povestea cu bacteriile şi zăcămintele uranifere?

— E o ipoteză de lucru, declară Stoia, întrerupându-se o clipă.

— „Ipoteză de lucru”! îl îngână comandantul, strâmbând din nas. Parcă ţi-aş fi cerut un referat cu parafă şi ştampilă!...

Stoia se lăsă prins în cursă şi îşi suspendă concertul ca să riposteze:

— Ce vrei să-ţi spun? Sunt om de ştiinţă, nu autor de anticipaţii...

— Vasăzică, tu crezi că...

— Nu cred nimic. Deocamdată mă preocupă elastinul. Chiar voiam să te rog să urcăm la suprafaţă.

Comandantul îi atrase atenţia:

— E o vreme cam afurisită.

— Nu-i nimic, hotărî Stoia. Trebuie să verific încă o dată cu cât scade viteza. Dacă am putea compensa vârtejurile datorite diferenţei de densitate dintre apă şi aer...

Trase spre el schema cu linii colorate şi, înainte de a se apleca iar asupra ei, spuse repezit, de parcă Ionaşcu ar fi susţinut contrariul:

— Şi să ştii că ipoteza Magdei e foarte interesantă!

*

Unele chipuri oglindesc fidel vidul de sub ţeasta posesorilor. Altele îl travestesc sub cele mai diverse măşti: armonie, nobleţe, spiritualitate...

Grayson nu se înscria în niciuna dintre aceste categorii. Chipul lui devenise inexpresiv pentru că aşa-i cerea meseria. Învăţase să-şi ascundă sub pleoape licărul ochilor iscoditori, renunţase la mustaţa ambiţiilor juvenile şi îşi potolise neastâmpărul ondulat al părului înecându-l într-un ocean de briantină. Până şi vocea îi suna inexpresiv, în timp ce-i spunea lui Warming:

— Omul nostru a trebuit să recurgă la mijloace extraordinare...

Bătrânul înlătură cu un gest neglijent acest amănunt inutil.

— Important e că a ajuns pe submarin. Bineînţeles, dacă merita osteneala.

— Avem informaţii sigure, sir. De altfel, şi articolul... Îmi daţi voie?

Grayson luă de pe birou textul dactilografiat pe două coloane, îl parcurse rapid şi se opri la pasajul care-l interesa, citind rar şi apăsat:

„Poate că rezolvarea problemei o va da noua masă plastică produsă în laboratoarele uzinei de la Săvineşti. Botezată elastit datorită excepţionalei sale elasticităţi, ea are totodată un coeficient de rezistenţă foarte ridicat. Încercările efectuate până acum au dat rezultate deosebit de promiţătoare.”

— Nădăjduiesc să ai dreptate, Grayson. E singura noastră şansă. Numai aşa putem compensa ocolul pe care trebuie să-l facă vasele noastre de când cu boicotul...

Warming deschise o cutie de pe birou şi scoase o ţigară de foi. O mirosi, o învârti între degete şi îi vârî capătul într-o mică ghilotină de aur.

— Pot să plec, sir?

— Da. Adică, să nu uit: ocupă-te de Doyle!

— A recunoscut?

— Mai era nevoie?

— Atunci...

Cuţitul ghilotinei căzu cu un zgomot sec.

*

Încăperea cu care începuse Radu explorarea submarinului fusese transformată în sală de proiecţie. Un întreg perete era acoperit cu un ecran alb, metalic. În faţa lui, fotoliile rânduite în semicerc.

— Suntem toţi? întrebă comandantul.

Se încredinţă însă singur, din ochi, şi ridică mâna, aşezându-se şi el într-un fotoliu. Pesemne că operatorul îi pândise gestul. Lumina se stinse. Pe ecran se ivi un tufiş de alge.

— Mi-aţi developat filmul! se alarmă Radu.

— Am fost siliţi, replică Ionaşcu. Velocamera a avut şi ea un mic accident... Dar nicio grijă: Cosmin e un adevărat maestru!

În timpul acestui scurt schimb de replici, imaginea de pe ecran se schimbase, stârnind rumoare în sală. O rumoare îndreptăţită de apariţia pe solul submarin a unei siluete umane.

Se auzi glasul Magdei:

— Credeam că e vorba de un film documentar...

— Am luat velocamera lui Brujan, murmură ca pentru sine Radu şi-i răspunse fetei: E o poveste ciudată...

— S-o auzim! exclamă doctorul.

— Nu ştiu dacă am dreptul să... Câtă vreme miliţia...

— Ce naiba, tovarăşe Gheorghiu! interveni Porojan. Te afli între oameni de încredere!

Radu îşi dădu seama că ar fi fost nepotrivit să se mai lase rugat şi le relată pe scurt descoperirea lui Brujan. Explicaţiile lui fură primite cu un sentiment general de stupefacţie. Doar ziaristul se arătă entuziasmat:

— Formidabil! Ce început de roman!

— Scrie-l! ripostă Magda. Doar asta ţi-i meseria!...

— Mi-e teamă că faci o confuzie.

— Ziarist, scriitor – tot un drac, îl mângâie doctorul.

— Chiar de-ar fi aşa, deocamdată trebuie să scriu despre dumneavoastră. Şi nu s-ar spune că vă face mare plăcere...

— Exagerezi, tovarăşe Porojan! interveni Stoia. Prudenţa noastră are cu totul alte cauze.

— Ştiu, dădu din cap ziaristul şi începu să numere pe degete: „faza experimentală”, „nu avem încă destule date”, „să aşteptăm sfârşitul croazierei”... Am ajuns să cunosc refrenul pe dinafară!

Se întoarse către Radu cu o mişcare bruscă:

— Şi dumneata trebuie să fii prudent?

— Nu prea-nţeleg...

— Aş vrea să trimit la Bucureşti un reportaj despre filmarea sub apă. Că-n ce-i priveşte pe dumnealor, slabă nădejde!

— Mă rog! încuviinţă Radu. Cu toate că mare lucru...

*

— Deocamdată trebuie să aşteptăm, îşi încheie raportul căpitanul Danteş. Când vom primi răspunsul de la Bucureşti – şi-l vom primi curând...

— Şi filmul? îl întrerupse colonelul Preduţ, continuând să deseneze figuri bizare pe blocnotesul deschis. L-aţi developat?

— N-am mai avut ce developa, tovarăşe colonel. Gheorghiu a luat velocamera lui Brujan. Din greşeală.

Preduţ îşi ridică privirea, întrerupând finisarea unui dragon cu aripi de liliac şi coadă de păun.

— Din greşeală, repetă el. Şi acum e pe submarin...

— Credeţi cumva că...?

Preduţ îl întrerupse:

— L-ai invitat pe... Se uită în blocnotes, pescuind dintre două contururi nedefinite numele de care avea nevoie... Profesorul Grindeanu?

— Dacă-i punctual, va fi aici peste cinci minute.

— Poarte bine. Să vedem ce ne poate spune despre Gheorghiu.

Profesorul Grindeanu sosi exact la ora fixată şi fu introdus în biroul lui Preduţ, care-i ieşi în întâmpinare şi-i oferi un fotoliu. Intrară în miezul problemei fără preliminarii.

— Ce părere aveţi despre Radu Gheorghiu?

— E greu să-ţi faci o părere despre un om într-o săptămână. Mi se pare însă un băiat serios şi talentat.

— Nu-l cunoaşteţi, deci, dinainte.

— Nici n-aveam cum. S-a-ntors de la studii după ce plecasem cu echipa spre Litoral.

— Asta v-a spus-o el? interveni Danteş.

— Nu numai el. Am primit şi un telefon de la studio.

— Cine v-a telefonat?

— Directorul administrativ.

— I-aţi recunoscut vocea?

— Da. Cred că da...

— Credeţi sau sunteţi sigur? insistă Preduţ.

— Până acum eram sigur...

Colonelul medită o clipă, învârtind creionul între degete, apoi se ridică:

— Vă mulţumim, tovarăş profesor.

Grindeanu se ridică şi el, ezitând:

— Poate că ar fi bine să dau un telefon la Bucureşti. Pentru verificare.

— Nu-i nevoie. Am luat toate măsurile de cuviinţă.

Danteş îi aruncă o privire mirată, dar nu spuse nimic.

În timp ce-şi dădeau mâna, Preduţ adăugă:

— Sper să nu vă mai rup de la treabă. Doar dacă vom fi nevoiţi...

— Vă stau la dispoziţie, se înclină profesorul. De altfel, pe vremea asta...

Şi arătă cu capul spre fereastra prin care se vedea cerul acoperit cu un zăbranic de plumb.

*

Păhărelele se ciocniră cu un clinchet prelung.

— Pentru viitorul dumitale roman!

— Pentru cea de-a şaptea artă! răspunse ziaristul. Până la fund!

Radu goli dintr-odată păhărelul, cu un gest stângaci şi începu să tuşească.

— Credeai că-i sirop? râse Porojan. Votcă, stimabile – cum ar zice Stoia.

— Prea-i tare! se scutură Radu.

— Ai să te obişnuieşti, îl încurajă ziaristul. Mai ai încă timp.

— Trebuie neapărat?

— Un lup de mare...

— De acord!... Dar nu un operator cinematografic.

— Lasă c-am cunoscut nişte colegi de-ai dumitale care-ar ţine piept unui echipaj de piraţi!

— Or fi lucrând pe uscat...

Porojan vru să-i umple din nou păhărelul, dar se răzgândi şi-şi turnă numai lui, mormăind:

— Mai bine să nu te vadă comandantul ameţit. Ce-a păţit bietul Sorin...

— Sorin?

— A, da, că dumneata nu-l cunoşti... Ba l-ai văzut pe ecranul videofonului! Radiotelegrafistul!

Radu îşi potolea arsura cu un pahar mare cu apă, aşa că nu putu să încuviinţeze decât dând din cap.

— E logodit cu fata de la serviciul meteorologic. Iar gurile rele spun că ea şi comandantul...

Radu puse paharul pe masă cu mai mult zgomot decât ar fi fost firesc.

— Bârfelile... începu el.

— Nici vorbă! se grăbi ziaristul să-l aprobe. Ţi-am spus-o doar aşa...

Sorbi ultima picătură de votcă din păhărel şi schimbă discuţia:

— Cum ţi-ai ales meseria asta?

— Din dragoste.

— Înţeleg: o deziluzie...

— Dimpotrivă: iubesc... marea de la doisprezece ani. Eram într-o tabără de pionieri şi...

Porojan făcu un gest vag, care s-ar fi vrut expresiv, şi apăsă pedala inflexiunilor joase ale vocii lui baritonale:

— Prima iubire!

— *„Pentru mine, marea este totul... E un pustiu nemărginit în care omul nu-i niciodată singur, căci viaţa freamătă în jurul său... e mişcare şi dragoste... e infinitul viu...”*

Uşor ameţit, poate, Radu recitase parcă un poem.

— Nu te ştiam poet! se miră Porojan.

— Sunt cuvintele căpitanului Nemo...

Ziaristul tresări. Dar, după o pauză, spuse cu totul altceva decât făgăduia lucirea ironică a ochilor lui cenuşii:

— Ai văzut „Lumea tăcerii”?

Continuă, fără să aştepte răspunsul:

— Ce secvenţe admirabile!... Ce colorit!...

— Pasiune şi experienţă, murmură Radu.

— Şi totuşi, colegul dumitale l-a tăiat pe Cousteau! declară solemn Porojan.

— Să nu exagerăm...

— Pe cuvântul meu! Scena cu cadavrul de pe fundul mării e absolut genială! Parcă tot nu-mi vine să cred că e filmată „pe viu”.

— Adică te-am minţit? V-am minţit? se burzului Radu.

Porojan se grăbi să-l domolească:

— Nici nu mi-a trecut prin cap!

Şi ca să-şi dovedească bunele intenţii, vru să toarne votcă în paharul oaspetelui său. Radu întinse mâna să-l oprească, dar nu mai fu nevoie. Cabina se plecă brusc într-o parte şi gâtul sticlei se ciocni de pahar, răsturnându-l.

— Ce-a fost asta? întrebă operatorul.

— Primul sol al furtunii.

— Are maniere cam brutale. Dacă şi stăpână-sa o fi la fel...

— Biruitorul adâncurilor se teme de furtună?

— În adâncuri e linişte, suspină Radu.

Îşi reprimă un căscat, repetând:

— Linişte...

— Mi-e teamă că n-ai să prea dormi, clătină din cap ziaristul.

*

Căpitanul Danteş se întinse pe divanul de piele din biroul său, încercând să aţipească. Presimţea că va avea de petrecut o noapte albă şi voia să prindă puteri. Dar gândurile îi roiau în jurul acestui caz neobişnuit, căutând o explicaţie pentru ceea ce părea inexplicabil.

Victima fusese narcotizată, legată şi dusă în larg. Acolo – sau poate pe mal? – i se goliseră buzunarele şi fusese aruncată în mare, cu un bolovan de gât. Îşi revenise în contact cu apa şi făcuse eforturi supraomeneşti ca să se elibereze. Legăturile îi săpaseră adevărate şanţuri în carne.

„Jaf?...” Danteş clătină din cap. Era o soluţie prea facilă. Avea chiar impresia că asasinul căutase să o sugereze eventualilor anchetatori. Eventualilor – pentru că trupul fusese găsit printr-o întâmplare. „Dacă operatorul acela nu s-ar fi oprit sa filmeze căluţii de...”

Gândurile i se învălmăşiră, încercând să urmeze simultan pistele pe care le întrezărise: „Oare trupul a fost scufundat numai pentru a face să dispară urmele crimei? Sau asasinul urmarea şi altceva – de pildă, să-şi asigure pentru un timp libertatea de acţiune?... Şi riscase el să transporte trupul cu o barcă...”

Danteş sări de pe divan şi alergă la telefon, numai în ciorapi. Formă febril numărul secţiei locale a Institutului Meteorologic, trânti receptorul în nasul unei domnişoare care-i mărturisise ca-i „casă particulară”, dar că se plictiseşte singură, şi nimeri în sfârşit la meteorologul de serviciu. Convorbirea nu-l satisfăcu însă decât pe jumătate. Vru să recurgă la serviciile plantonului de pe sală, se răzgândi şi telefonă acasă. Află de la soţia lui că în urmă cu două nopţi fusese lună plină şi că, dacă memoria nu i-ar fi fost supraîncărcată cu „istorii criminale”, şi-ar fi amintit de plimbarea lor pe faleză. Îşi ceru scuze, o asigură că nu uitase niciuna dintre clipele petrecute împreună şi o sărută, cu îngăduinţa centralei automate. Apoi îşi aranjă ţinuta şi se năpusti spre biroul colonelului, ca să-i comunice că trupul nu putuse fi transportat decât *pe sub apă* şi că, deci...

— Citeşte, replică scurt Preduţ, întinzându-i două radiograme.

Şi ceru la interfon să i se dea imediat legătura cu amiralitatea.

*

Radu se trezi pe jos, în mijlocul cabinei. Încă buimăcit de somn, încercă să se ridice, agăţându-se de un scaun. Abia reuşise şi se văzu silit să descrie ciudate figuri de dans, ca să-şi păstreze echilibrul. Trăia un adevărat coşmar; podeaua îi juca sub picioare, căutând parcă să-l răstoarne cu orice preţ, pereţii se aplecau gata să-l strivească, trosnind din toate încheieturile. Şi mai înfricoşător era vuietul care venea de pretutindeni, mereu acelaşi sunet

adânc şi grav, crescând şi scăzând cu aceeaşi ritmică şi exasperantă monotonie: U-u! U-u! U-u!...

După multe bâjbâieli zadarnice, izbuti să-şi găsească hainele şi să se îmbrace pe dibuite. Renunţase la gândul de a aprinde lumina, ceea ce ar fi însemnat o nouă şi riscantă expediţie în căutarea comutatorului. În sfârşit, ieşi pe coridor, sprijinindu-se de pereţi şi căutând drumul spre turelă.

La lift se întâlni cu Magda şi cu Porojan.

— Ţi-am spus eu că n-o să fie chip de dormit! râse ziaristul.

— Asta numai pentru că profesorul Stoia vrea să mai facă o verificare, replică Magda. Dacă am fi navigat în imersiune...

Din turelă se vedeau luminile de poziţie ale submarinului şi fâşia strălucitoare a proiectorului, care mătura întunericul din faţa navei. La răstimpuri scurte, se auzea şi mugetul puternic al sirenei de alarmă.

Radu se încleştase de parapet. Totul se zbuciuma în jurul lui: valurile, urcând la înălţimi de necrezut, aerul prefăcut într-o forţă care căuta să-l doboare, norii de smoală, întrezăriţi la pâlpâirea înfricoşată a fulgerelor...

— Cred că-i de ajuns, spuse Stoia, într-un moment de acalmie.

— Mulţumit? se interesă comandantul.

— Oarecum. Viteza n-a scăzut sub limita previzibilă.

— Şi ce-ai fi vrut mai mult? Am pulverizat toate recordurile!

— Mda...

— Ia lasă-mă cu modestia asta exagerata!... Voicule!

Secundul se apropie în tăcere.

— Intrăm în imersiune. Spune-i lui Sorin să transmită coordonatele la bază. Să anunţe că întrerupem legătura pentru câteva ceasuri.

Voicu intră în lift şi vru să închidă în urma lui uşa dublă, etanşă. Comandantul îl opri:

— Cobor şi eu!

Stoia îl urmă, fără vorbe. Porojan se întoarse către Magda:

— Vii?

— Nu-ncăpem toţi în lift.

Ziaristul o ameninţă cu degetul:

— Nu te juca cu focul!

— Sunt mişcată de grija pe care mi-o porţi! i-o întoarse Magda.

Îi răspunse zgomotul uşii, trântită cu mai multă putere decât ar fi fost necesar. Liftul începu să coboare.

— Îl cunoşti mai demult? întrebă Radu, cu o nepăsare prea ostentativă ca să fie reală.

— Pe cine?... A, pe Porojan!... De două zile. De când a venit la noi.

— Credeam că... E atât de familiar cu... cu toată lumea...

— Aşa-s ziariştii: se adaptează la mediu mai iute decât ceilalţi muritori.

— Mi se pare că şi mediul s-a adaptat la...

— Ţi se pare! tranşă Magda, deschizând uşa liftului care revenise.

Şi nu mai scoase o vorbă până ce ajunseră în holul unde se strânseseră toţi membrii expediţiei.

— Să facem planul de bătaie, spuse Stoia. Submarinul va coborî la adâncimi atinse doar de batisfere şi batiscafe. Trebuie să deschidem ochii! Aparatele se pot lipsi de supravegherea noastră...

Voicu ieşi din cabina radiotelegrafistului cu o hârtie în mână şi se apropie de Ionaşcu.

— Totul e în ordine, tovarăşe comandant.

— Şi asta? întrebă Ionaşcu, arătând cu capul spre hârtie.

— O „cifrată” de la Constanţa.

Ionaşcu o luă, o învârti pe toate părţile şi-i spuse încet lui Stoia:

— Trebuie să fie răspunsul în chestiunea despre care ţi-am vorbit.

Apoi, tare, către Voicu:

— Preia comanda imersiunii cât timp descifrez!

— Am înţeles! Preiau comanda imersiunii!

Secundul se răsuci pe călcâie şi plecă spre postul de comandă. Ionaşcu se îndreptă grăbit către cabina lui. Iar Stoia îşi ridică în dreptul ochilor braţul îndoit de la cot şi hotărî:

— Ne întâlnim în sala filtrului, exact peste zece minute. Să ne potrivim ceasurile. E ora zece şi jumătate.

*

Pe cadranul pendulei moderne, acele arătau ora zece şi treizeci şi cinci. Colonelul Preduţ stătea în fotoliu, cu capul rezemat de spetează şi cu ochii închişi.

Respectându-i parcă odihna, soneria interfonului scoase un sunet slab, înăbuşit. Preduţ deschise ochii, bâjbâi pe birou după ochelari şi trase spre el aparatul.

— Da. Cum?... Să se trimită imediat o nouă radiogramă, cu acelaşi conţinut! Raportezi de executare!... Notează să se transmită în clar „F.F. Urgent”!

Închise aparatul, murmurând:

— Numai de-ar ajunge la timp...

Se lăsă iar pe spate, dar după câteva clipe nu mai avu răbdare să aştepte nemişcat un răspuns îndoielnic. Se ridică, se apropie de fereastră şi o deschise. Rămase aşa, în picioare, privind jocul de-a v-aţi ascunselea al

luminilor din port cu negurile. Vântul umfla perdelele albe şi aducea în răstimpuri stropi de ploaie care-i răcoreau fruntea înfierbântată.

Interfonul bâzâi iar.

— Submarinul nu răspunde, comunică o voce în care tremura o undă de nelinişte. Probabil că a intrat în imersiune imediat după ce a transmis coordonatele.

— Mulţumesc, rosti maşinal Preduţ.

Şi formă imediat un număr de telefon. Se auzi soneria de la celălalt capăt at firului, un declic...

— Alo! Amiralitatea?... La aparat, colonelul Preduţ. Cu cine vorbesc?... Să trăieşti, tovarăşe locotenent. Dă-mi-l, te rog, pe tovarăşul amiral!... Ce şedinţă? Nu pot să aştept! E o chestiune de maximă urgenţă!

*

Domnişoara Norton avea o voce plăcută şi urmase conservatorul de artă dramatică din Capetown înainte ca falimentul tatălui său – „Norton and Norton, Instrumente muzicale” – să o determine să-şi caute o slujbă. De altfel, aceste calităţi cântăriseră greu în cumpăna alegerii ei dintr-un grup de postulante. Warming iubea arta şi în îndepărtata lui tinereţe, înainte de a emigra în Uniunea Sud-Africană, jucase chiar rolul lui Hamlet pe scena unui teatru de amatori.

La ora zece şi treizeci şi şapte, domnişoara Norton citea cu glas tare unul dintre sonetele lui Shakespeare. Era lectura preferată a lui Warming, care asculta punctând fiecare sfârşit de vers cu un gest aerian al mâinii lui mici, îngrijite.

Secretara îşi trase răsuflarea şi începu sonetul XXII.

— O clipă, domnişoară! o opri Warming.

Şi repetă primele două versuri, ţintind-o cu ochii lui îngheţaţi:

„Cum îmi voi citi bătrâneţea în oglindă,
Când Tu şi Tinereţea veţi fi mereu surori?”

Fosta elevă a conservatorului roşi feciorelnic, spunându-şi totodată că patronul ar trebui să fie mai întreprinzător. Aşteptă atâta cât ar fi fost necesar pentru potolirea presupusului ei zbucium şi vru să continue. Grayson o întrerupse chiar de la prima silabă, precipitându-se în încăpere fără să bată la uşă:

— Am primit...

Văzu că bătrânul nu e singur şi se opri brusc.

— Mulţumesc, domnişoară, spuse Warming. Vom continua altă dată.

Secretara închise cartea şi ieşi, filtrând o privire enigmatică printre genele ei false. Grayson se apropie de birou şi rosti încet:

— Submarinul a intrat în imersiune. Cei de pe „Santa Maria” au interceptat radiograma cu coordonatele. Aşteaptă dispoziţii.

— Să acţioneze imediat ce va fi cu putinţă!

*

La ora zece şi patruzeci, toţi membrii expediţiei se aflau în faţa peretelui transparent. Nu se vedea decât pustietatea lichidă a marii.

— E un spectacol dezolant, declară Porojan, care stătea lângă Magda împreună cu Radu Gheorghiu. Citisem undeva că fauna şi flora persistă la cele mai mari adâncimi.

— Nu în Marea Neagră, răspunse Magda. Sub două sute de metri, formele complexe de viaţă dispar datorită prezenţei hidrogenului sulfurat.

Ziaristul se răsuci spre ea, cu mirare:

— Atunci de ce ne pierdem timpul?

— Noi nu ne pierdem timpul! replică Magda.

— A, da... microbii purpurii...

Radu hotărî că e mai bine să-şi mărturisească ignoranţa decât să nu înţeleagă nimic din ceea ce se întâmplă.

— V-aş fi recunoscător dacă m-aţi lămuri ce-i cu microbii ăştia, spuse el, încet. „Discuţia liberă” era la un nivel inaccesibil pentru mine.

— Foarte simplu! se grăbi ziaristul să-i explice. Savantul sovietic A.E. Kriss a ajuns la concluzia că microbii purpurii îşi extrag energia din descompunerea nucleelor radioactive. Un fel de... radiosinteză!

Apoi, pe alt ton, către Magda:

— Am învăţat bine lecţia, tovarăşă profesoară?

Radu nu părea însă mulţumit:

— Bine, dar radiaţiile sunt dăunătoare pentru organismele vii! Sau e vorba de o doză inofensivă?

— Să răspundă elevul Porojan! zâmbi Magda.

— N-am ajuns la capitolul ăsta!

— Microbii purpurii nu constituie singura excepţie, spuse Magda. Au fost descoperite bacterii până şi în apa grea din interiorul reactoarelor nucleare. Şi acolo radiaţiile sunt mult mai...

Ceea ce o făcuse să se întrerupă era apariţia unei forme nelămurite dincolo de peretele transparent. Un fel de substanţă globulară care pulsa, modificându-şi mereu conturul. Submarinul îşi continuă coborârea şi globul rămase undeva, deasupra.

— Să oprim! strigă profesorul Arghir, bâlbâindu-se de emoţie. Să ne întoarcem! Nu poate fi o meduză!

Vocea i se stinse. Dincolo de peretele transparent se iviseră alte globuri mobile. De data aceasta păreau să aibă şi o luminescenţă stranie, pâlpâitoare.

— Stingeţi reflectoarele! comandă Stoia. Ridicaţi filtrul! Cuplaţi contoarele exterioare!

Peste declicul slab al manetelor se suprapuse pârâitul contoarelor Geiger. Suna ca o nesfârşită salvă de mitralieră, vestind prezenţa unor corpuri radioactive în întreaga masă de apă înconjurătoare.

Apoi, universul întunecat al mării se preschimbă într-o feerie de constelaţii tremurătoare. Pretutindeni pulsau globuri translucide şi lumina pulsa odată cu ele, crescând parcă din adâncul lor misterios.

— E un vis, murmura Arghir.

— Contoarele nu visează, remarca Viorel Toncu.

— Poate că tocmai sub influenţa radioactivităţii...

— E greu de presupus o halucinaţie colectivă, interveni Stoia.

— Dar şi existenţa unor organisme pluricelulare! ripostă Arghir. Gândeşte-te că ne aflăm la... De fapt, la ce adâncime ne aflăm?

Se auzi un declic şi o voce pronunţă rar, cu sonorităţi metalice:

— O mie şase sute treizeci de metri. O sută şaizeci şi trei de atmosfere. Nouă grade. Salinitatea, treizeci şi cinci de grame. Viteza curentului: zero.

— O mie şase sute de metri! exclamă Arghir. De opt ori sub limita recunoscută de...

— Nu vă daţi seama că e o nouă formă de viaţă? izbucni Magda, ridicându-se din fotoliu şi făcând un pas către peretele transparent. Metabolism pe baza de sulf, energie extrasă din descompunerea nucleelor radioactive...

— Să nu ne pripim cu concluziile! o întrerupse Toncu. Mai întâi fotografii, probe, analize... delimitarea zonei...

Stoia bâjbâi prin întuneric până la videofon. Peste o clipă, pe ecran apăru chipul întrebător al secundului.

— Dă-mi-l pe comandant! ceru Stoia.

— Nu e cu dumneavoastră? se miră Voicu. Doar nu i-or fi trimis un rebus de la Constanţa!

— Sună-l dumneata şi spune-i că-l aşteptăm.

— Îndată, tovarăşe profesor.

Ecranul se stinse. Stoia se-ntoarse într-acolo unde ar fi trebuit să se afle Toncu:

— Draperiile, Viorel!

Becurile ascunse înviară. La lumina lor din ce în ce mai puternică, membrii expediţiei se priveau cu o expresie de neîncredere în ochi. Se simţeau ca după un vis ademenitor, dar neverosimil.

— Da, murmuri Stoia, ca pentru sine. Va trebui să ne revizuim părerile.

Cuvintele lui spulberară vraja. Începură să se încrucişeze exclamaţii, opinii, rezerve...

— Descoperirea asta e chiar atât de copleşitoare? o întrebă ziaristul pe Magda, cu jumătate de voce.

— Dacă se va verifica, înseamnă că oxigenul nu este indispensabil vieţii.

— „Cor Serpentis", murmură Radu.

— Da, „Cor Serpentis"! Făpturile cu metabolismul pe bază de fluor, imaginate de Efremov, s-ar preface dintr-o ficţiune într-o realitate posibilă. Ne-am putea aştepta să le întâlnim dincolo de graniţele sistemului solar!

Ziaristul zâmbi:

— Îmi place înflăcărarea dumitale! Credeam însă că oamenii de ştiinţă sunt mai prudenţi.

— Prudenţa nu are nimic de-a face cu conservatorismul. Şi dacă unii...

O întrerupse soneria videofonului.

— Comandantul nu răspunde la apelul sonor, îi anunţă Voicu. L-am căutat peste tot. Nu poate fi decât în cabină.

Arghir se apropie de aparat.

— O fi adormit, sugeră el.

— Nu cred. Şi-apoi, am bătut, am strigat!... Să mai încerc.

Secundul era atât de agitat, încât uită să închidă aparatul.

— Şi dacă i s-a făcut rău? interveni ziaristul.

Doctorul avea ureche fină. Cu toate că se afla în celălalt capăt al camerei, împreună cu Toncu, se întoarse şi ripostă:

— Aşa, din senin? Nu mi s-a plâns niciodată de nimic!

— Ciudat! Nu ştiu dacă am dreptul să... Doctore, vino te rog. Şi dumneata, profesore!

Ieşiră toţi trei pe coridor.

— Dacă e vorba de secretul profesional... începu Porojan.

Doctorul era gata se supere:

— Nu înţeleg de ce insişti! Am spus şi o repet: comandantul...

— Atunci n-are rost să fiu discret. Am un prieten la Institutul de Oncologie. M-a condus la aeroport şi... În sfârşit! Comandantul nu trebuia să se îmbarce înainte de a primi rezultatul unei biopsii!

Chipul îi oglindea îngrijorarea. Ceilalţi doi încremeniseră.

— Să mergem! îi îmboldi ziaristul. Mi-e teamă ca nu cumva radiograma...

Se repeziră spre cabina lui Ionaşcu, ciocnindu-se cu secundul care îşi desfăcu braţele, neputincios:

— Nu răspunde...

Porojan încercă uşa. Era, într-adevăr, încuiată. Bătu şi el, strigă – zadarnic. Îl întrebă pe Voicu:

— De unde se stinge lumina pe coridor?

— Comutatorul e chiar lângă uşă, în dreapta dumitale.

Când se obişnuiră cu întunericul, zăriră o lucire slabă în gaura cheii. Porojan ezită o clipă, murmurând:

— Nu-i prea elegant, dar...

Se aplecă brusc, privi şi scoase un ţipăt înăbuşit, ridicându-se. Stoia îl dădu la o parte şi se aplecă, la rândul lui, ca să-l vadă pe Ionaşcu prăvălit pe birou.

*

Preduţ trase draperia cu un gest sec şi precis. Lumina din spatele hărţii Mării Negre se aprinse, proiectând parcă în afară liniile albe ale pătratelor şi liniile albastre ale curbelor de adâncime.

— Danteş.

— Ordonaţi, tovarăşe colonel!

— Poziţia dinaintea imersiunii!

Căpitanul se apropie, scoase din buzunar carnetul în care-şi notase coordonatele transmise de submarin şi începu să apese clapele cu cifre ale unei claviaturi aflate pe perete, lângă hartă. Când isprăvi, un punct roşu, strălucitor, se ivi destul de departe de linia ţărmului.

Preduţ trase la loc draperia şi se uită la ceas.

— Peste zece minute să fii în port, cu doi oameni. Până atunci îşi termină pregătirile şi pilotul. Spune-i să se grăbească! Şi când ajungeţi, ştii ce ai de făcut!

Danteş salută şi vru să plece.

— Stai! N-ai o ţigară?

— Tovarăşe colonel! După infarct...?

— Una singură! Măcar jumătate!

Danteş clătină din cap, mustrător, scoase un pachet de „Jubiliare" şi rupse în două o ţigară, întinzându-i lui Preduţ partea cu filtru.

— Asta-i un sfert! protestă colonelul.

Danteş rămase însă neînduplecat. După plecarea lui, Preduţ privi multă vreme „sfertul", ca şi cum gândurile i s-ar fi învârtit doar în jurul lui. Până la urmă, îi dădu un bobârnac, exclamând furios:

— Şi totuşi cifrata trebuie să fi ajuns înaintea imersiunii!... Ce naiba or fi făcut cu ea?

*

Warming prinsese la radio „Missa Solemnis" şi-i părea rău că n-o reţinuse pe domnişoara Norton, ca să asculte împreună. Fata asta era un amestec excitant de rafinament şi candoare. Avea şi un nume straniu: Enid. Cum ar fi sunat „lady Enid Warming"?...

Tresări, dându-şi seama că interfonul lansase câteva apeluri. Îl deschise şi auzi vocea lui Grayson:

— Nu vom avea ştiri decât peste câteva ore, sir. Blestemata asta de erupţie solară...

— Eşti îngrijorat?

— Am pregătit totul cu atenţie, sir.

— Nu uita că răspunzi de oamenii dumitale! Dacă dau greş...

Difuzorul rămase mut.

— Ce s-aude cu Doyle? reluă Warming.

— N-o să se mai audă nimic despre el, sir!

În aceeaşi clipă, peste acordurile grave ale orgii se suprapuseră urletele isterice ale unei orchestre de jaz. Warming se grăbi să regleze butonul aparatului de radio, bombănind:

— Ce barbarie!

— Aţi spus ceva, sir?

— Nu vorbeam cu dumneata, Grayson. Ai lucrat bine în cazul Doyle. Când vrei, lucrezi bine.

— Şi oamenii mei se descurcă, sir.

— Nădăjduiesc, Grayson! Pentru ei... şi pentru dumneata!

*

Originalul radiogramei dispăruse. Când intrară în cabină, forţând uşa încuiată pe dinăuntru, curentul smulse de pe biroul lui Ionaşcu o hârtie care lunecă până la picioarele ziaristului. Acesta o ridică, o citi şi i-o întinse lui Stoia. Erau doar câteva cuvinte, scrise cu litere de tipar: „REZULTAT NEFAVORABIL. OPERAŢIA ABSOLUT NECESARĂ”.

Împins nu numai de instinctul profesional, doctorul se repezi spre trupul de pe scaun. Dar chiar înainte de a ajunge, înţelese că nu mai e nimic de făcut. Glonţul pătrunsese în creier, provocând o moarte instantanee.

Rămase nemişcat, împietrit, privind – peste capul comandantului – fotografia de pe birou. Chipul femeii tinere şi frumoase, îmbrăcată într-un costum de epocă, îi era cunoscut de undeva. Ca o reacţie involuntară la şocul care-l ţintuise, începu să-şi scormonească memoria. Îşi aminti că o văzuse jucând principalul rol feminin într-un film istoric şi că o chema Anca Marosin Ionaşcu.

Auzi zgomot de paşi, ţipătul înăbuşit al Magdei şi se întoarse. O clipă, i se păru că între Porojan şi Voicu se află un străin. Apoi îl recunoscu pe Stoia, gârbovit dintr-odată, tras la faţă, încercănat ca după o noapte de nesomn. Ştia că fusese prieten cu comandantul. Abia acum însă îşi dădu seama ce însemnase pentru el această prietenie.

Se hotărî să acţioneze energic, pentru a-l trezi din starea de prăbuşire nervoasă. Spuse, pe un ton care nu admitea replică:

— Vă rog să mă lăsaţi singur! Trebuie să întocmesc raportul medical!

Stoia părea să nu-l fi auzit. Ziaristul îl luă de braţ şi îl scoase încetişor din cabină. Plecară şi ceilalţi, afară de secund.

— Am şi eu de întocmit un raport, rosti el cu greutate, arătând cu capul spre seiful deschis.

Doctorul ridică din umeri şi se îndreptă spre cadavru. Credea că va avea de îndeplinit o simplă formalitate. Găsiseră uşa încuiată pe dinăuntru şi cu cheia în broască; radiograma explica, dacă nu justifica, gestul fatal: arma, din care lipsea un glonte, se afla în mâna lui Ionaşcu şi-i aparţinea – după mărturia secundului. Pe deasupra, văzuse de la prima aruncătură de ochi că marginile rănii erau arse şi înnegrite de pulbere, aşa cum se întâmplă când glonţul e tras foarte de aproape.

Aceste elemente ar fi fost de ajuns pentru un prim raport, mai ales că doctorul nu practicase niciodată medicina legală. Cu tot neastâmpărul lui, era însă deosebit de meticulos în rezolvarea chestiunilor profesionale. Aşa că examenul pe care-l întreprinse scoase la iveală cel puţin două lucruri în neconcordanţă cu tabloul general al sinuciderii.

În primul rând, poziţia degetelor era nefirească. S-ar fi putut crede că arma fusese pusă în mâna comandantului după moarte – şi câteva experienţe făcute cu revolverul lui Voicu păreau să întărească această opinie.

A doua observaţie a doctorului era mult mai subtilă şi se întemeia pe amintirile sale din anii facultăţii. După cum spunea el, în urma cercetării unui mare număr de cazuri, s-a stabilit că este foarte greu să te sinucizi cu un glonţ în tâmplă, dacă nu ţii arma întoarsă. Altfel, reculul determină ridicarea ţevii şi glonţul zgârie doar pielea capului. În cazul unei excepţii, glonţul ar fi trebuit să iasă prin creştet. Or direcţia rănii arăta ca pătrunsese de sus în jos...

În cabina lui Stoia, care-şi mai revenise, se afla şi secundul. Doctorul le împărtăşi observaţiile sale.

Stoia clătină din cap cu îndoială:

— Iartă-mă, doctore, dar argumentele dumitale mi se par minore pe lângă dovezile sinuciderii: revolverul, scrisoarea, uşa încuiată pe dinăuntru... Pe unde ar fi putut să iasă... asasinul? Doar nu suntem într-un castel cu trape şi coridoare secrete!

— Asta mă-ncurcă şi pe mine, recunoscu doctorul. Cu toate că...

Îl întrerupse o bătaie în uşă şi Magda intră cu un aer foarte agitat. Îi cântări din ochi, ca şi cum ar fi vrut să se convingă că le poate încredinţa o veste de mare însemnătate, şi spuse dintr-o suflare:

— Comandantul nu s-a sinucis!

Se aştepta, pesemne, la cu totul altă reacţie decât întrebarea calmă a lui Stoia:

— Ai vorbit cu doctorul?

Răspunse întâi printr-un gest negativ. Apoi își recăpătă graiul și, odată cu el, vehementa:

— De ce să vorbesc? Nu-i nevoie de studii medicale ca să-ți dai seama că un stângaci n-ar fi ținut revolverul în mâna dreaptă!

Raționamentul acesta simplu avu mai mare efect decât argumentele doctorului. Stoia începu să se învârtă prin cabină, cu mâinile la spate, oprindu-se doar pentru a zvârli câteva exclamații:

— E de neconceput!... Cine putea să...? Și în ce scop?

— M-am gândit și eu la asta, murmură doctorul și se adresă secundului: Ai cercetat seiful?

— Nu lipsește nimic: documentele de bord, cifrul, banii...

Alarmat deodată, Stoia se năpusti aproape asupra lui:

— Și planurile? Planurile sunt la locul lor?

— În raftul de sus, dreapta.

— Atunci...

Stoia voia să spună că nu cunoaște nici un alt mobil, dar îl săgetă deodată amintirea discuției pe care o avusese cu Ionașcu înaintea imersiunii. Radiotelegrafistul!

— Mulțumesc, Magda, spuse el, luând o hotărâre. Te rog să nu vorbești cu nimeni despre descoperirea dumitale!

— Dacă e nevoie de mine...

— Dacă va fi nevoie, o să-ți cerem ajutorul.

Magda plecă, dezamăgită că nu va lua parte la consiliul de război al celor trei. Și cum închise ușa, secundul sări de pe scaun:

— Acum sunt convins ca pe submarin se află un ucigaș! Trebuie să punem mâna pe el, chiar dacă ar trece prin ziduri!

— Mai întâi trebuie să știi pe cine să pui mâna! observă doctorul, cu o nuanță de îngrijorare în glas.

— Poate că am eu un indiciu, spuse Stoia, încet.

Ezita încă, la gândul că ar putea să arunce o acuzație groaznică asupra unui nevinovat. Și atunci, o tulburătoare asociație de idei îl făcu să tresară. Vru să-i verifice imediat consistența și reluă:

— Să nu subestimăm rolul radiogramei.

— Dacă nu e vorba de o sinucidere... începu secundul.

— Stai puțin! îl întrerupse doctorul, surescitat. Dacă înțeleg bine, profesorul se referă la posibilitatea ca asasinul să fi profitat de sosirea radiogramei pentru a înscena sinuciderea!

— Ar fi trebuit să știe despre ce-i vorba în radiogramă! ripostă secundul.

— Poate că știa! aruncă Stoia.

Îl priviră amândoi cu încordare, aşteptând precizări. Profesorul bătu iar în retragere:

— Să presupunem că ştia.

Secundul ridică din umeri:

— Doar dacă a intrat în cabină, după descifrare.

— Deci codul de cifru...

— Un singur exemplar, închis în seiful comandantului. E intact.

— Atunci m-am înşelat, recunoscu profesorul. Credeam că şi radiotelegrafistul...

— De ce tocmai el? se miră Voicu.

Stoia nu mai avu încotro şi le relată discuţia lui cu Ionaşcu. Avansurile pe care le făcea meteorologa comandantului nu erau un secret pentru cei de pe submarin. Nu le dăduseră importanţă, ştiind că rămân fără urmări. Dar intervenţia violentă a radiotelegrafistului căpăta o greutate neaşteptată, în lumina tragică a crimei.

— Nu pot să cred! exclamă secundul. Îl cunosc pe Sorin de zece ani. Am fost colegi de institut. Poate să fie orbit de o pasiune nedemnă, dar nu să...

— Impulsivitatea... începu Stoia.

— Tocmai asta-i! sări doctorul. Un impulsiv n-ar fi înscenat cu atâta minuţiozitate sinuciderea!

— Minuţiozitate? Revolverul pus în mâna dreapta a unui stângaci...

Voicu avu deodată o revelaţie.

— Şi dacă asasinul îl cunoştea pe comandant de prea puţină vreme ca să fi reţinut acest amănunt?

Tăcură câteva clipe, înfioraţi, explorând noua pistă, care ducea spre Porojan şi Gheorghiu. Simţeau cum se pierd într-un hăţiş de ipoteze, căutând zadarnic cheia pe care le-ar fi dat-o numai cunoaşterea mobilului crimei.

Stoia îi întoarse pe tărâmul solid al faptelor:

— Dumneata, doctore, îl cunoşti mai demult pe comandant... ca şi mine, de altfel...

Doctorul încuviinţă, cu un gest.

— Şi totuşi, Magda a fost aceea care ne-a semnalat nepotrivirea!

Secundul se înclină, recunoscându-şi înfrângerea.

— Asta nu-nseamnă că Sorin e singurul culpabil posibil! se grăbi Stoia să adauge. Cred însă că n-are rost să mai continuăm jocul deducţiilor. Să-i lăsăm pe specialişti să-şi facă meseria.

— În cât timp ajungem la suprafaţă? întrebă doctorul.

Voicu făcu un rapid calcul mental:

— O mie şase sute de metri... Cam un sfert de ceas!

— Şi la Constanţa?

— Cu viteza maximă, în trei ore. Dar îi putem chema să ne iasă în întâmpinare.

Şi prevăzând obiecţia lui Stoia, secundul continuă:

— Mă descurc şi eu la transmisii.

— Bine, atunci să pornim, hotărî profesorul.

Voicu se ridică, îşi luă chipiul şi se îndreptă spre uşă. Era atât de grăbit şi încă atât de tulburat, încât se împiedică de un scaun. Ca să-şi păstreze echilibrul, făcu câţiva paşi repezi spre birou şi răsturnă coşul de hârtii, din care se rostogoli pe podea un pachet de ţigări. Blestemându-şi stângăcia, aşeză coşul la locul lui. Când luă şi pachetul, îl văzu nedesfăcut şi-l simţi parcă ceva mai greu. Întinse mâna spre Stoia:

— E al dumneavoastră?

— N-am să mă apuc de fumat la şaizeci de ani!

Doctorul crezu că e momentul să mai destindă atmosfera:

— Cum văd, gloria lui Sherlock Holmes nu te lasă să dormi!

Secundul roşi, dar rezistă tentaţiei de a zvârli pachetul la coş. Îl desfăcu, vru să scoată o ţigară, nu reuşi, se încăpăţână şi scoase din ambalaj un aparat bizar. Era un paralelipiped de material plastic şi metal, având montate pe partea superioară sferturi de ţigări.

— Ce-i asta? se precipită doctorul.

Voicu era prea ocupat cu examinarea paralelipipedului ca să-şi ia revanşa. Spuse, încruntându-şi sprâncenele:

— Un microfon electronic. Cineva a ascultat toată discuţia noastră.

— Şi ascultă încă, murmură Stoia.

*

Submarinul îşi începuse ascensiunea şi secundul se afla la postul de comandă, când Radu veni să-i anunţe dispariţia velocamerei şi a echipamentului. Îi fuseseră încredinţate după proiecţie şi le pusese în dulapul din cabina sa.

— E o veste neplăcută, spuse Voicu. Foarte neplăcută!

— Sa facem o percheziţie generală! propuse operatorul.

— Inutil. Cel care le-a luat nu le ţine în cabina lui. Vom cerceta locurile de acces public.

Radu vru şi plece.

— O clipă! îl opri secundul. Aş vrea să ştiu dacă velocamera şi echipamentul oferă posibilitatea de a ajunge la ţărm.

— Depinde de distanţă.

— Să zicem... două sute de kilometri.

— În niciun caz. Aerul comprimat din butelii ajunge pentru cel mult jumătate de oră.

— Mulţumesc. Dacă am un rezultat, te anunţ. Şi nu răspândi vestea dispariţiei. Să se creadă că nu ştii încă nimic!

După plecarea lui Radu, secundul căzu pe gânduri. Nu încăpea îndoială că hoţul şi asasinul erau o singură persoană. Şi dacă nu putea să ajungă până la ţărm, spera desigur să fie pescuit de un vas. Dacă nu cumva se înţelesese mai dinainte cu... Dar asta ar fi însemnat că uciderea comandantului era doar o verigă dintr-un plan mai vast!

Hotărî să fie cu ochii în patru şi ordonă unui om de încredere să supravegheze cu discreţie deplasările radiotelegrafistului. Continua să creadă în nevinovăţia lui, dar nu voia să-şi reproşeze, poate, mai târziu, ca nesocotise avertismentul lui Stoia.

*

Radu vru să intre în sufragerie. Auzi însă zgomot de voci şi trecu mai departe, spre cabina lui Porojan. Îl găsi privind fotografia unui adolescent care-i semăna leit. Îşi ceru iertare pentru vizita neaşteptată şi mărturisi că simţea nevoia să stea de vorbă cu cineva, în linişte.

— Ia loc, te rog! îl pofti ziaristul. O votcă?

— Nu, mulţumesc! refuză Radu şi schimbă imediat vorba, arătând spre fotografie: Băiatul dumitale?

— Da.

— Parc-aţi fi gemeni... E student?

— La biologie. Pasiunea mea din tinereţe.

— O pasiune statornică, spuse Radu, văzând pe masă un microscop portativ.

— Mă mai apucă din când în când.

Operatorul trase spre el microscopul şi începu să urmărească sarabanda fiinţelor minuscule dintr-o picătură de apă. Părea pe deplin satisfăcut de aceasta ocupaţie, dar ziaristul nu se lăsă înşelat:

— Şi-acum spune-mi ce ai pe suflet.

— Ce să am? Nimic! protestă Radu, cu o vehemenţă suspectă.

— Am crezut... Mă rog, n-are importanţă.

Radu îşi dezlipi ochiul de ocular şi împinse microscopul cu o mişcare bruscă.

— Ba are! ripostă el, înfierbântându-se. Mă simt prost, înţelegi? Am impresia că toţi se uită la mine dintr-o parte!

Porojan îşi aprinse o ţigară, lăsă chibritul să ardă până la capăt şi aruncă neglijent, odată cu un rotocol de fum:

— Te miră?
— Cum adică? Ce vrei să spui? strigă, aproape, operatorul.
— Vreau să spun că ești cel mai suspect dintre noi.
— Suspect?...
Uluirea lui Radu era atât de reală, sau atât de bine jucată, încât ziaristul spuse, încă ezitând:
— Dacă-mi dai cuvântul de onoare că nu discuţi cu nimeni...
— Ţi-l dau!
Porojan își stinse ţigara abia începută și se aplecă spre el, pândindu-i reacţia:
— Comandantul a fost ucis!
Operatorul se lăsă pe spate, uluit:
— Nu se poate!
— Așa i-am răspuns și eu... persoanei care m-a înștiinţat. Se pare însă că există dovezi.
— Bine, dar ce legătură am eu cu...?
— Ce legătură? îl întrerupse ziaristul. Să presupunem că accidentul dumitale era aranjat. Un submarin care face o sută cincizeci de kilometri pe oră merită o ușoară comoţie, nu?
— Şi de ce l-aș fi omorât pe comandant?
— Pentru că radiograma cifrată te demasca.
— Asta-i valabil pentru toţi!
— Adevărat. Dar dumneata ești cel mai nou aici. Şi trebuie să recunoști că felul în care ai apărut...
Radu păru să cântărească raţionamentele ziaristului și spuse, mai calm:
— După toate astea, mă mir că nu ţi-e frică să stai de vorbă cu mine.
Porojan râse:
— Dacă n-aș fi înghiţit un vagon de romane poliţiste...
— Ei și?
— Nu cunoști regula de bază? Personajul cel mai suspect e nevinovat!
— Să lăsăm literatura.
— S-o lăsăm. Cu toate că aș fi preferat să citesc toate astea într-o carte.
Operatorul trase din nou spre el microscopul, dar se mulţumi să învârtească fără noimă rozetele de metal.
— Cine poate fi? reflectă el cu voce tare.
— Oricine! Stoia, Toncu, Magda... În definitiv, și eu sunt nou aici!
— Dumneata...
— Te gândești la delegaţie, la carnetul de ziarist? Orice act poate fi falsificat! Oricine poate fi criminalul!
Radu clătină din cap, nemulţumit:

— Nu-mi place filosofia asta! Să n-ai încredere în nimeni...

— Dacă nimeni n-are încredere în dumneata...

Radu se ridică de pe scaun, oftând:

— De-am ajunge mai repede la Constanţa...

— De-am ajunge! accentuă ziaristul.

*

În sufragerie nu se mai afla decât un om de serviciu care ştergea mesele rotunde.

— Bună dimineaţa, spuse Radu, intrând.

— Măcar de-ar fi mai bună ca noaptea asta blestemată!... Doriţi ceva de mâncare?

— Dacă se poate...

— Bucătarul a pregătit sandvişuri şi cafea fierbinte. Luaţi loc la o masă şi...

Făcu gestul apăsării pe buton.

— Ştiu, spuse operatorul, lăsându-se să cadă pe un scaun.

— Acolo, nu!

— E rezervată? încercă Radu să glumească.

— Aş rezerva-o eu pentru cine-a rupt butonul şi n-a suflat o vorbă! Acu' trebuie s-aştept pân-oi găsi vreun mecanic liber...

Radu se mută la o masă alăturată şi începu să mestece alene un sandviş. Părea cu totul lipsit de vlagă, dar, cum rămase singur, se repezi la masa cu butonul rupt. Se scotoci prin buzunare şi găsi un creion, cu care făcu contactul. Se auzi bâzâitul gros al motoraşului electric suprasolicitat şi din deschizătura centrală răsăriră încet velocamera şi piesele echipamentului de scafandrier autonom.

*

Prima imagine pe care o zări Voicu prin periscop fu aceea a unui vas în flăcări. Bărcile de salvare fuseseră coborâte pe apă şi oamenii începuseră să vâslească pentru a se depărta de locul dezastrului.

Când submarinul se apropie, se putu vedea că incendiul nu coborâse mai jos de suprastructura vasului, al cărui nume strălucea în litere aurii la prova: „Santa Maria”. Secundul dădu ordin de urcare la suprafaţă. Era însă hotărât să nu se lase surprins de o eventuală acţiune conjugată a ucigaşului de pe bord şi a unor forţe exterioare. Aşa că întări supravegherea radiotelegrafistului şi-i ordonă să transmită două radiograme. Una cifrată, pregătită încă din timpul imersiunii, prin care anunţa bazei moartea comandantului şi alta vestind tuturor vaselor dimprejur incendiul de pe „Santa Maria”. Primiră imediat două răspunsuri. Baza le cerea să aştepte sosirea unui hidroavion aflat în zbor către ei, iar cargobotul sovietic „Tbilisi” îi înştiinţa că se îndreaptă spre locul catastrofei cu maximum de viteză.

Uşurat, Voicu ieşi în turelă împreuna cu Stoia, Toncu şi Arghir, ca să constate că bărcile înţesate cu oameni se apropiau rapid de submarin. Temerile îi reveniră.

— Rămâneţi pe loc! spuse el la megafon. Nu vă putem găzdui pe submarin. Dar marea e liniştită şi un vas se află în drum spre voi...

Abia isprăvise, când întreaga porţiune incendiată a vasului se prăbuşi în mare, lăsând că se vadă suprastructura intactă şi un tun cvadruplu aţintit asupra submarinului. Iar lângă tun, un bărbat îmbrăcat într-o pelerină neagră, care le striga prin portavoce:

— Vă sfătuiesc să vă resemnaţi! Altfel o să lăsam la o parte politeţea!

Şi bătu cu palma, semnificativ, în una din cele patru ţevi lucitoare.

Cei din turelă, ca şi Magda şi Radu, care urcaseră după ei şi rămăseseră în lift, amuţiseră. Doar Porojan exclamă:

— Piraţi în secolul XX! De necrezut!

Arghir îşi recăpătă şi el graiul:

— Ce facem, tovarăşi? Nu putem sta cu mâinile-n sân!

— Dac-am avea măcar o mitralieră! scrâşni secundul.

Înnebunit parcă de o furie neputincioasă, ziaristul se repezi la megafon şi începu să strige:

— Numai nişte bandiţi sunt în stare să încalce libertatea navigaţiei!...

Radu nu-l mai ascultă. Se aplecă spre Magda şi o întrebă, în şoaptă:

— Ultrasunetele se propagă şi în aer?

Fata se uită la el, neştiind ce să creadă:

— Da, dar...

— Şi generatorul poate fi adus în turelă?

Magda tresări şi o sclipire de înţelegere i se aprinse în ochi. Închise încet uşa liftului – din fericire, erau mascaţi de ceilalţi – şi apăsă pe butonul de coborâre.

— Ne trebuie un cablu, spuse ea. Ştiu unde să-l caut!

Liftul ajunse jos. Îl lăsară cu uşa deschisă şi porniră în fugă pe coridor. Magda se opri în faţa unei uşi, strigându-i lui Radu:

— Adu generatorul!

Şi dispăru.

Radu goni mai departe, până la sala pe care o cunoştea, intră înăuntru, aprinse lumina, căută din ochi generatorul şi-l scoase pe coridor. Dulăpiorul de metal luneca destul de uşor pe rotile. Îl împinse către lift şi-i găsi acolo pe Magda şi pe Cosmin. Un cablu şerpuia pe podea şi se pierdea în cabina din care ieşiseră. Celălalt capăt, cu o rezervă de multe zeci de metri, se afla în mâna lui Cosmin, care-l cuplă imediat la ştecherul generatorului.

Cei doi bărbaţi urcară generatorul în lift şi abia atunci îşi dădură seama că uşa nu se poate închide din pricina cablului. Magda, care se urcase şi ea, îşi frângea mâinile, dar Cosmin o linişti scoţând din buzunar o şurubelniţă şi făcând contactul.

— Daţi-i drumul!

Liftul începu să se înalţe – mult prea încet faţă de nerăbdarea celor doi tineri. Ca să câştige timp, Magda întoarse comutatorul şi pe ecran se aprinse lucirea verzuie. În sfârşit, ajunseră la capătul drumului. Radu întredeschise uşa etanşă, în timp ce Magda întorcea al doilea comutator.

Porojan îşi isprăvise tirada şi privea spre una dintre bărci, care ajunsese chiar lângă submarin. Se izolase pe nesimţite de ceilalţi, ca să poată savura în tihnă încununarea operei sale. Auzi un zgomot uşor în spate, se-ntoarse şi văzu generatorul. Îşi aduse aminte de experienţa la care asistase, simţi primejdia şi scoase revolverul, mârâind:

— Nu umblaţi cu prostii!

Dar Magda mări intensitatea, cu o mişcare imperceptibilă. Porojan scăpă revolverul din mână şi începu să se clatine, ca un om beat. Secundul şi Toncu îl imobilizară.

Dimineaţa era destul de rece. Cei din turelă se simţeau însă cuprinşi de o febră care le împăienjenea privirea. Stoia îşi trecu dosul palmei peste fruntea îmbrobonată de sudoare şi scoase un strigăt: carcasa metalică a ceasului îl arsese de parcă ar fi fost încinsă în foc. Iar doctorul îşi juca ochelarii în palme ca pe un porumb copt care-ţi frige degetele, dar pe care nu te înduri să-l arunci.

Radu era şi el ameţit, dar, la semnul Magdei, împinse generatorul afară din lift şi-l îndreptă asupra celor care se pregăteau să se urce pe submarin.

Răsunară câteva serii de împuşcături. Cei din turelă se ghemuiră, crezând că se trage asupra lor. Dar împuşcăturile conteniră şi unul dintre ocupanţii bărcii strigă spre „Santa Maria”:

— Automatele s-au descărcat singure! Ce facem?

— Vă tremura mâinile, lepădăturilor! răcni „şeful”. aplecându-se peste parapet. Urcaţi, că vă ia dracu!

Încet, fără voie, oamenii porniră să urce pe scara de fier. Primul, ajuns la mijlocul scării, îşi luă mâinile de pe barele care-l frigeau şi căzu în apă. Al doilea păţi la fel.

— Vasăzică „tovarăşii” rezistă! urla şeful. Dacă nu vă băgaţi minţile-n cap, vă dăm hrană la peşti!

Vasul se apropie şi mai mult de submarin. Încurajaţi de prezenţa lui, cei din barcă se pregătiră din nou de asalt.

— Ochesc tunul şi dau intensitatea maximă, spuse Magda, cu faţa golită de sânge.

— E primejdios, spuse încet Stoia. Aţi văzut că generatorul nu e perfect izolat.

— Trebuie să încercăm! izbucni viforos Toncu. Doar n-o să-i lăsăm pe bandiţii ăştia...

— Dă-i drumul, Magda, spuse Stoia, la fel de încet.

Se retraseră toţi în spatele generatorului. Porojan făcu un efort disperat şi inutil ca să scape din strânsoarea celor doi tineri. Apoi Magda răsuci butonul până la refuz.

Omul cu pelerina neagră făcu doi paşi spre tun, se împletici şi căzu, strigând: „Foc!”. Dar servanţii nu se putură atinge de comenzile care-i ardeau şi se rostogoliră şi ei pe punte. Asta îi salvă. Căci obuzele din încărcătoare începură să explodeze, aruncând în văzduh frânturi din învelişul lor de alamă.

Cuprinsă parcă de friguri, cu ochii înceţoşaţi şi buzele uscate, Magda opri generatorul.

— Cu ăsta ce facem? întrebă Toncu, arătând cu revolverul spre falsul ziarist.

— Îl închidem într-o cabină, hotărî Voicu. Dar cum naiba coborâm?

— Arată-le tu, Radule! spuse Magda.

Secundul şi Toncu intrară în lift, cu Porojan între ei. Radu făcu contactul cu creionul care-i mai slujise într-un scop asemănător.

Jos îl găsiră pe Cosmin, foarte agitat:

— Ce se-ntâmplă acolo? Am auzit strigăte, împuşcături!...

— Acum totul e în ordine, răspunse Voicu. Vedeţi ce faceţi cu canalia asta! Eu mă duc să dau o radiogramă.

Secundul plecă în fugă. Ceilalţi doi ezitară o clipă.

— Să-l ducem în cabina mea, propuse Cosmin. E mai aproape.

Străbătură holul şi se opriră în faţa unei uşi. Cosmin descuie şi lăsă cheia în broască, Toncu îl împinse înăuntru pe Porojan cu ţeava revolverului şi spuse, fără să-l piardă din ochi:

— Percheziţionează-l!

Cosmin goli pe masă buzunarele falsului ziarist. Strânse la un loc tabachera, stiloul, bricheta, batista, pieptenele şi-i întinse portvizitul lui Toncu:

— Îl predaţi dumneavoastră celor în drept. Şi-acum să-l legăm.

Îşi roti privirile prin cabină şi se opri asupra cravatei lui Porojan. I-o desfăcu de la gât fără menajamente şi-i încercă tăria.

— Mătase naturală, încercă falsul ziarist să braveze.

— Ce ţi-aş mai pune una de frânghie! scrâşni Cosmin legându-i mâinile la spate, foarte strâns.

Apoi deschise dulapul din perete şi luă o curea cu care legă şi picioarele lui Porojan, trântindu-l pe pat, ca pe un obiect oarecare.

— Cam asta ar fi, declară el, satisfăcut.

Ieşiră pe coridor.

— Rămâi deocamdată aici, spuse Toncu, dându-i revolverul. Încuie şi uşa. Dinăuntru tot nu poate fugi. N-are decât să se dea cu capul de toţi pereţii!

Cosmin întoarse cheia de două ori şi apăsă pe clanţa. Uşa era încuiată. La lift, Toncu îl găsi pe secund.

— Am luat legătura cu hidroavionul, îi comunică acesta. Trebuie să sosească în câteva minute. Ce-aţi făcut cu...?

— Fii fără grijă! N-are cum să scape!

*

Falsul ziarist își blestemă gustul pentru cravate de mătase naturală. Încercase zadarnic să-și rupă sau măcar să-și slăbească legătura și acum zăcea extenuat, gâfâind. Știa că fiecare clipă îi împuținează ipoteticele șanse de scăpare și privirile lui scotoceau febril cabina în căutarea unei soluții. Văzu bricheta pe masă și înfiripă fulgerător un plan.

Cu mișcări penibile, rostogolindu-se, târându-se pe podea, izbuti să ajungă lângă masă și să se sprijine de ea, ridicându-se în picioare. Se întoarse cu spatele și bâjbâi cu vârful degetelor până ce apucă bricheta. O aprinse, inspiră o dată adânc și își puse mâinile legate deasupra flăcării. Cravata lua foc, arzându-i și pielea, dar Porojan rezistă, încleștându-și dinții ca să nu țipe. În sfârșit, legătura cedă. Fără să țină seama de arsuri, Porojan se aplecă și desfăcu și cureaua.

Așteptă să-i treacă amorțeala, se descălță și smulse branțul unuia dintre pantofi. Într-un lăcaș săpat în talpa dublă se afla un cleşte lung și subțire pe care-l scoase cu băgare de seamă. Se apropie fără zgomot de ușă, introduse cleștele în broască, apucă strâns capătul cheii și răsuci ușor spre dreapta.

*

Palancurile vasului ridicaseră bărcile pe punte. Rămăsese una singură: cea care făcuse tentativa de abordare a submarinului. Se afla și ea destul de aproape de „Santa Maria” când în văzduh se auzi un zgomot de motor.

— Ai noștri! strigă Voicu, agitând brațele frenetic.

Omul cu pelerină neagră văzuse și el hidroavionul. „Santa Maria” începu să descrie o curbă largă, depărtându-se de submarin și, totodată, de barca ai cărei ocupanți vâsleau cu deznădejde. Unul dintre ei se ridică în picioare și amenință cu pumnul, strigând:

— Porcilor! O să vă dăm în gât!

Pe puntea vasului-pirat, „șeful” duse la umăr o carabină. Cei de pe submarin auziră împușcătura după ce-l văzură pe omul din barcă bătând aerul cu mâinile și prăbușindu-se în mare.

— Ăștia nu-s oameni! scrâșni Magda, răsucind încă o dată până la capăt butonul de intensitate.

„Șeful” zvârli carabina și se mistui în adâncul vasului.

— Trebuia să nu-i slăbesc nicio clipă! reluă Magda, continuând să țintească vasul.

Hidroavionul trecu în zbor razant pe deasupra bărcii și ameriză. Din pântecul lui se desprinse o barcă pneumatică în care se afla Danteș, împreună cu doi ostași înarmați cu automate. Se auzi duduitul unui motoraș

şi peste câteva secunde Danteş urca rapid scara de fier. Salută scurt, întrebând:

— Unde-i Porojan?

— Într-o cabină, sub pază, răspunse Voicu.

— Duceţi-mă la el!

Coborâră cu liftul, recurgând din nou la serviciile creionului lui Radu, străbătură holul şi o parte dintr-un coridor şi se opriră în faţa cabinei. Secundul se înnegură:

— Cosmin şi-a părăsit postul...

Îl strigară fără succes. Şi cum cheia dispăruse şi ea, mai pierdură timp şi căutând alta care să se potrivească. Pătrunseră în sfârşit în cabină. Pe pat, o formă încremenită. Secundul răsuflă uşurat. Dar când aprinse lumina, îl văzu pe Cosmin, legat fedeleş cu şnurul de la draperii şi cu un căluş în gură.

După expresia feţei lui Voicu, Danteş îşi dădu seama de cele întâmplate.

— Mai există vreo ieşire? întrebă el, nerăbdător.

— Două. La provă şi...

— Le putem supraveghea din turelă?

— Da.

Ajunseră în turelă în clipa în care Porojan, îmbrăcat în costumul de scafandrier autonom şi cu velocamera în mână, sărea în mare.

— A şters-o, blestematul! exclamă Voicu.

Danteş smulse automatul unui ostaş şi-l armă. După plonjon, falsul ziarist reapăru la suprafaţa apei, încercând zadarnic să se cufunde. Danteş ridică la umăr automatul.

— Nu trageţi! N-are cum să scape!

Danteş se uită nedumerit la Radu.

— Centura cu balast e la mine! explică operatorul, triumfător.

*

— Centura asta, mai precis lipsa ei, ne-a făcut un mare serviciu, spuse Preduţ. Spionul ne trebuia viu!...

În birou se aflau toţi participanţii la drama de pe bordul submarinului oceanografic. Avuseseră timp să se dezmeticească din vârtejul care-i ameţise şi aşteptau explicaţiile colonelului.

— Acum că toate s-au sfârşit cu bine... începu Arghir.

— Toate? suspină Magda.

În încăpere pluti parcă, o clipă, chipul comandantului.

— Nu-nţeleg cum a reuşit Sotir! exclamă Voicu. Doar comandantul ştia cu cine are de-a face! Ori nu descifrase încă radiograma?

Preduţ deschise un dosar aflat pe birou, îl răsfoi şi scoase din el o foaie de hârtie dactilografiată:

— Am să vă citesc un pasaj lămuritor din depoziţia lui Sotir: „După proiecţia filmului, am înţeles că demascarea mea e doar o chestiune de timp. Primirea radiogramei m-a hotărât să acţionez. Am intrat în cabina comandantului şi i-am cerut să-mi aprobe să transmit un articol prin staţia de emisie a submarinului. M-a refuzat, dar eu i-am întins totuşi stiloul, pentru semnătură...”

Colonelul se opri, lăsă foaia pe masă şi scoase din sertar un stilou având cea mai obişnuită înfăţişare cu putinţă. Continuă, arătându-l celorlalţi.

— Nimeni nu se aşteaptă ca dintr-o unealtă de scris să ţâşnească o mică săgeată cu vârful muiat într-un narcotic cu efect fulgerător. Sotir a folosit arma asta şi cu adevăratul Porojan...

Radu se cutremură, închipuindu-şi trupul crispat într-o încercare deznădăjduită de a rupe legăturile care-l condamnau la o moarte cumplită. Vru să spună ceva, dar Stoia i-o luă înainte:

— Nu-nţeleg cum de n-a luat Sotir planurile submarinului din seif!

— Sunteţi sigur? zâmbi Preduţ, punând stiloul la loc în sertar.

Secundul sări de pe scaun:

— Le-am văzut cu ochii mei! În raftul de sus, dreapta!...

— Desigur, desigur, îl potoli Preduţ. I-ar fi fost şi greu să umble cu planurile în buzunar. Pe când aşa...

Luă din dosar o fotografie şi le-o arătă. Radu se aplecă s-o vadă mai bine.

— Băiatul lui Porojan... adică Sotir! exclamă el.

— Sotir n-are copii, preciză colonelul. E o fotografie de-a lui din tinereţe. Cercetaţi-o cu atenţie!...

Fotografia trecu din mână în mână.

— Nimic deosebit, rezumă doctorul opinia tuturor.

— Şi totuşi, e singurul lucru găsit într-un buzunar impermeabil al spionului, în momentul arestării.

Se stârni rumoare. Capetele se aplecară din nou asupra fotografiei.

— Nu vă mai chinuiţi, spuse colonelul. Ochii dumneavoastră nu pot concura cu microscopul.

Ceru fotografia, îi aruncă o privire fugară şi indică un punct, cu vârful creionului:

— Ştiţi ce ascunde nasturele ăsta?... Planurile dumneavoastră, tovarăşe Stoia!

Profesorul râse ca şi cum ar fi auzit o glumă bună.

— Vreţi să veniţi o clipă? îl invită Preduţ.

Stoia se apropie de birou şi se uită la copiile mărite pe care i le întindea colonelul. Zâmbetul i se şterse de pe chip. Se întoarse la locul lui sprijinindu-se de spătarele scaunelor.

— E o tehnică destul de complicată, spuse Preduţ. Nu cred că...

— Vă rugăm, tovarăşe colonel! protestară Magda şi Radu, într-un glas.

— În primul rând, e nevoie de o emulsie cu grăunte atât de fin, încât microscopul să n-o disocieze. Apoi, cu un microscop întors...

— „Pasiunea din tinereţe”! exclamă Radu, amintindu-şi justificarea lui Sotir.

— Cum aţi spus?

— O asociaţie de idei, îngăimă tânărul, stânjenit de privirile aţintite asupra lui. După ce terminaţi...

Preduţ dădu din cap şi reluă:

— Deci, cu un microscop întors se face o reducţie fotografică a obiectului până la jumătate de milimetru pătrat. Această reducţie se plasează în locul lăsat anume liber pe o fotografie.

— Ingenios, murmură Stoia.

— Nu-i aşa? Păcat că ingeniozitatea asta nu e folosită în scopuri mai nobile!

Doctorul, care se foise pe scaun în timpul acestui scurt intermezzo, nu-şi mai putu stăpâni curiozitatea:

— Şi ce se-ntâmplă mai departe?

— Mai departe?...

Preduţ păru să-şi adune gândurile.

— Odată aflat în siguranţă, fotograful „amator” pune sub microscop locul pe care-l ştie doar el şi readuce fotografia la dimensiuni normale.

Se înserase. Danteş, care era aşezat mai aproape de uşă, se ridică şi aprinse lumina. Oaspeţii colonelului se treziră parcă dintr-un vis rău, risipit odată cu penumbra din încăpere. Secundul îşi aprinse o ţigară, urmat fără întârziere de Toncu. Stoia îşi trecu de câteva ori mâna prin păr. Magda deschise poşeta şi se uită pe furiş în oglindă. Doctorul începu să-i explice lui Radu cum descoperise el că Ionaşcu nu se sinucisese. Doar Arghir exprimă cu glas tare gândul poate nelămurit al celorlalţi:

— Cum de n-a izbutit un plan atât de bine pus la punct?...

Colonelul răspunse cu o întrebare:

— Cunoaşteţi povestea „cărţii perfecte”?... Se spune că un editor hotărî să scoată o carte fără nicio greşeală de tipar. Tocmi pe cei mai buni corectori şi-i puse să citească şi să recitească fiecare rând, fiecare cuvânt din şpalturi. Paginile fură supuse şi ele aceluiaşi examen minuţios. În sfârşit, cartea intră sub teascurile tipografiei (pe atunci nu fusese inventată încă rotativa) şi

apăru pe piaţă. Nu cuprindea, într-adevăr, nicio greşeală – în afară de o eroare grosolană chiar în titlul scris cu litere de-o şchioapă pe prima pagină. Era atât de bătătoare la ochi, încât niciunul dintre nenumăraţii corectori nu o băgase în seamă.

Preduţ îşi turnă apă într-un pahar, bău puţin şi continuă:

— Ţinând seama de rapiditatea cu care a trebuit să acţioneze, Sotir s-a dovedit un adevărat maestru al amănuntelor. Cadavrul lui Porojan a fost descoperit doar printr-o întâmplare. Apoi, când întâmplarea l-a servit şi pe spion, arătându-i pe ecran că precauţiile lui au fost zadarnice, lucrurile s-au precipitat. Sosirea radiogramei l-a determinat pe Sotir să comită o nouă crimă şi să pregătească într-un timp uluitor de scurt o înscenare aproape perfectă. Gândiţi-vă la psihoza creată de radiograma falsă şi de povestea cu cancerul. Dacă doctorul ar fi fost mai puţin conştiincios şi dacă tovarăşa Magda s-ar fi lăsat copleşită de acest eveniment tragic... Apoi, Sotir ascunde un spion electronic în cabina crimei, într-un mod care mă face să cred că a citit „Scrisoarea furată" a lui Poe. Mai înainte, îşi pregătise o eventuală retragere cu ajutorul aparatelor tovarăşului Gheorghiu.

Preduţ se întrerupse iar, ca să-şi umezească buzele.

— Nu-s obişnuit să ţin discursuri, explică el, surâzând. Deci, amănuntele s-au înlănţuit aproape fără greş. Dar, la fel ca în povestea „cărţii perfecte", Sotir a făcut o eroare grosolană. El n-a ştiut sau n-a vrut să ţină seama de oamenii cu care avea de-a face, crezând că nu veţi fi în stare să descoperiţi crima şi ascunzătoarea aparatelor furate. Iar împotrivirea dumneavoastră finală l-a surprins şi l-a silit să se demaşte cu un minut mai devreme. L-a surprins, deoarece i se părea o nebunie să-ţi rişti viaţa pentru a nu îngădui înstrăinarea unei descoperiri.

Tăcu, obosit.

— Îmi permiteţi, tovarăşe colonel? spuse Danteş, de lângă uşă.

— Poftim.

— Până acum i-am lămurit noi pe savanţi. Cred că şi savanţii ar putea să ne lămurească misterul respingerii bandiţilor de pe „Santa Maria"!

— Nu-i niciun mister, răspunse Magda. Ultrasunetele au provocat o asemenea încălzire a cartuşelor şi obuzelor, încât pulberea s-a aprins fără a se mai acţiona asupra focoaselor.

— Ar putea fi o extraordinară armă defensivă! exclamă Radu. Închipuiţi-vă că încărcătura de bombe a unui avion ar exploda în văzduh, la mare înălţime, departe de graniţele statului atacat!...

— Eh, tinereţe înflăcărată! suspină glumeţ Stoia. Acţiunea termică a celui mai puternic generator din lume s-a exercitat pe o rază de treizeci, patruzeci de metri, poate ceva mai mult...

Preduţ îl ameninţă cu creionul:

— Nu ponegriţi aparatul! Datorită lui aţi scăpat de moarte! În barca pe care am capturat-o se afla un explozibil foarte puternic. Bandiţii aveau de gând să scufunde submarinul cu întreaga expediţie, ca să-şi acopere mârşăvia.

— Şi n-am pus mâna pe toţi! strigă doctorul. I-am lăsat să ne scape!

— N-o să le meargă prea bine, îl asigură Preduţ. Businessmenii sunt necruţători – mai ales atunci când nu pot să rămână în umbră. Şi vă asigur că n-o să ne sfiim să le spunem pe nume!...

*

Warming citea ciorna actului de fuzionare cu „The Over-Seas Transport Company”. Vizitatorul său îşi scosese haina şi stătea pe birou, folosind ventilatorul ca un duş de mână. Mesteca chewing-gum şi făcea reflecţii care vădeau o colosală lipsă de tact:

— Neplăcută chestie. Am auzit că au apărut şi nişte articole în presă...

Warming îi aruncă o privire scârbită şi se întoarse la „Dispoziţiunile finale”, murmurând:

— Ar trebui să apară nişte articole de lege împotriva pirateriei în afaceri...

— Bună! râse cam acru celălalt. Ai haz! Mă bucur că o să fim asociaţi!

Bătrânul lepădă ciorna pe birou:

— Asociaţia dintre cal şi călăreţ...

— Am fost destul de generos! protestă americanul. Cargourile dumitale nu mai sunt bune decât pentru cabotaj!

Warming vru să riposteze, dar se răzgândi. Detesta discuţiile inutile.

— În forma asta, accept cu o singură condiţie, spuse el. Vreau să te ocupi de Grayson şi de cei de pe „Santa Maria”.

— Aşa cum te-ai ocupat dumneata de Doyle, nu? hohoti celălalt. Nicio grijă! Fuzionarea se extinde şi asupra datoriilor de onoare!...

*

Colonelul îşi conduse oaspeţii până în stradă, spunându-le cu prietenească invidie:

— Ce vă pasă, fericiţilor! Vă întoarceţi în împărăţia dumneavoastră submarină!

— Eu nu, suspină Radu. Filmul e gata. Redevenim tereştri. Cine ştie când o să mai cobor în adâncuri!...

— Depinde numai de dumneata, spuse Stoia.

Radu se-ntoarse spre el, nedumerit.

— Abia acum vom începe asaltul universului radioactiv de pe fundul mării, continuă profesorul. Şi pentru asta avem neapărată nevoie de un operator cinematografic.

Surprins de propunerea neaşteptata, Radu privi în jur, căutând parcă un sprijin. Întâlni ochii Magdei şi câteva clipe nu mai ştiu că trebuie să dea un răspuns. Auzi doar vocea profesorului venind parcă de la capătul lumii:

— Atunci, peste o săptămână îmbarcarea.

I

Conferinţa de presă fusese lungă şi monotonă. Surprinşi de plecarea precipitată a „Albatrosului”, reporterii răsfoiseră în grabă vechile colecţii de ziare, în căutarea unor întrebări mai neobişnuite pentru interviul din după-amiaza aceleiaşi zile. E adevărat că entuziasmul confraţilor din generaţia trecută le-ar fi putut oferi destule resurse. Cum avuseseră însă toţi aceeaşi idee, întrebările semănau ca două rachete gemene.

Un englez uscăţiv, care-şi scutura mereu câte un imaginar fir de praf de pe reverele hainei, se străduise să găsească ceva mai original:

— Cum veţi face cu spălatul zilnic? Îmi închipui că rezervele de apă abia vă ajung pentru alimentaţie.

— Domnul Harris poate să fie liniştit, răspunsese Matei Cincu. Duşul ultrasonic ne va ajuta să ne înfăţişăm în chip civilizat marţienilor.

— Duşul ultrasonic?...

— Exact. La un anumit număr de vibraţii pe secundă, impurităţile dispar.

Şi cum Harris părea neconvins, Bill îi vârâse sub nas mâinile sale strălucind de curăţenie:

— Efectul duşului de dimineaţă. Mai tare ca orice săpun englezesc!

Mustrat mai mult din ochi de profesorul Gromov, Bill se ţinuse deoparte în timpul celui de-al doilea „incident” al conferinţei de presă. În drum spre Viena însă răbufnise:

— Teribil imberbul, dom’le! Ce tupeu!... Aş putea să jur că se ocupă de „Colţul pescarului amator”! L-au trimis pe el, ceilalţi fiind în vacanţă!

„Imberbul”, un tânăr reporter al unui obscur ziar franţuzesc, se apucase să polemizeze cu Gromov în problema motoarelor atomice. Reluând argumente vechi de mai bine de douăzeci de ani, susţinuse că „astfel de mijloace de propulsie sunt periculoase” şi că „savanţii ar face mai bine să se ocupe de perfecţionarea motoarelor clasice”.

— „Cataracta”, murmurase profesorul, potrivindu-şi ochelarii. Şi cum ziariştii voiau să afle cu orice preţ semnificaţia acestui cuvânt, le spusese cu un surâs ironic în colţul gurii: La sfârşitul secolului trecut, un confrate al stimatului meu oponent vizita Expoziţia universală. Pe-atunci făceau mare vâlvă noile lămpi cu incandescenţă... Ştiţi ce-a scris jurnalistul? Vă redau textul cuvânt cu cuvânt – merita să fie memorat: „Este neapărat necesar să ne opunem dezvoltării invenţiei, care va fi primul izvor al multor neplăceri, ca, de pildă, cataracta; dimpotrivă, avem tot interesul să sprijinim singurul sistem de iluminat pus la punct, iluminatul cu gaz...”

Imberbul se făcuse nevăzut, într-o cascadă de râsete. Profitând de această clipă de destindere, Larsson le strecurase colegilor care stăteau lângă el, la tribună:

— Ce-ar fi să ne repezim până la Viena? În seara asta e premiera baletului „Robotul îndrăgostit”.

— Ai reţinut bilete? îl întrebase Matei, sceptic.

— Bilete?... Mă subapreciezi, tinere. Direcţia teatrului ţine o lojă la dispoziţia „biruitorilor Cosmosului”!

— Direcţia sau... directoarea? intervenise Bill.

Iar Matei intrase imediat în joc:

— Probabil că ai luat legătura prin videotelefon... ca s-o convingi mai uşor.

— Ia lăsaţi-vă de prostii!

Dar îndărătul acestui protest se ghicea o undă de orgoliu satisfăcut.

*

Pereţii se întunecară treptat, vestind apropiata începere a spectacolului. Matei vedea dintr-o parte profilul desăvârşit al lui Larsson. Inginerul privea neclintit spre cortina care nu se ridicase încă. Nu răspunse la o întrebare directă şi Matei îi atinse braţul, ca să-l facă atent. Sub stofa subţire, muşchii încordaţi tremurau.

— Sven, ce-i cu tine?

Inginerul tresări:

— Cum?... A, nimic. Mă gândeam la ceva.

Stânjenit fără rost, Matei se pregătea să închege o discuţie neutră. Îl salvă însă foşnetul greu al cortinei. Apoi uită şi de Larsson şi de ceilalţi. Rămase singur în faţa spectacolului straniu de pe scenă.

Pe un schelet de oţel atârnau foi subţiri de aur, argint şi platină. La început, această alcătuire metalică lucea nemişcată în lumina difuză a sălii. Deodată, un reflector se aprinse undeva, în stânga. Trezite parcă de raza lui puternică, foile porniră să vibreze mărunt, lovindu-se una de alta, şi întregul schelet se aplecă într-acolo cu un freamăt aspru...

Scena era împănată de reflectoare care se aprindeau şi se stingeau fără nicio ordine aparentă. Iar în mijloc, sunându-şi foile, scheletul dansa frenetic, încercând zadarnic să-şi potolească la un singur izvor setea de lumină.

Matei simţi nevoia să-şi audă glasul:

— Un truc interesant. Celule fotoelectrice...

— Ce-i „interesant”? îl repezi Bill. O aiureală!... Abia acum mi-am adus aminte c-am văzut o chestie asemănătoare pe Broadway. Nu face să-ţi pierzi timpul nici pe gratis!

— În orice caz, nu-i un spectacol prea potrivit pentru relaxare, murmură Gromov, atent ca totdeauna să nu rănească pe nimeni.

Larsson nu încerca să se dezvinovăţească pentru ideea lui nefericită. Coşmarul de pe scenă părea să-l fi răscolit mai adânc şi altfel decât pe ceilalţi. Cu chipul crispat, se ridică brusc şi ieşi din lojă. După un scurt moment de ezitare, colegii săi îi urmară pilda. În acea ultimă seară petrecută pe Pământ, trebuiau să rămână împreună.

Larsson îi aştepta pe culoar, trăgând nervos dintr-o ţigară cu miros de miere proaspătă. Avea o figură atât de posomorâtă, încât Bill propuse în obişnuita lui manieră explozivă:

— Ce-ar fi să mergem în Prater?...

*

Cabina se prăbuşea pe panta mult înclinată a toboganului. Imaginea ei răsfrântă în lacul artificial îi venea fulgerător în întâmpinare. Matei se cramponă de speteaza scaunului din faţă. Acum!... Imaginea se sfărâmă şi pieri. Continuând să lunece pe şinele de metal, cabina despica straturile fluide cu botul său ascuţit. Aşezaţi pe stâncile de pe fund, îndrăgostiţii făceau semne prieteneşti cosmonauţilor, surâzând în spatele măştilor globulare. Mai departe, într-un colţ rezervat lor, copiii se jucau de-a prinselea, încălecaţi pe mici velomotoare subacvatice...

Înainte de a intra în barul automat, profesorul privi peste umăr lacul în care se cufunda o altă cabină.

— Acceleraţia e mult mai mică decât la centrifugă şi totuşi mi s-a tăiat răsuflarea, spuse el.

— Şi mie, mărturisi Matei. Pesemne fiindcă aici ne simţim în „civil”.

Larsson le aruncă o privire plictisită şi intră în bar. Când îl ajunseră din urmă, era aşezat la o masă cubică, în mijlocul căreia lucea claviatura distribuitorului automat.

— Ce bem? întrebă Bill.

— Am auzit că s-a lansat un nou suc-cocktail: căpşuni, ananas şi lapte de cocos, sugeră Matei.

— Te rog să mă slăbeşti cu dulcegăriile tale! se burzului Larsson. În seara asta vreau un pahar de „propergol”!

Şi, odată cu ultimul cuvânt, apăsă furios pe una din clape. Trapa se deschise şi un flacon de melen îşi făcu apariţia pe masă. Alcoolul dinăuntru avea o splendidă nuanţă violetă.

— Un singur pahar, Sven, spuse încet profesorul. Mâine noapte pornim.

II

Cosmonava îi aştepta cu botul aţintit spre stele. Trupul ei zvelt, îmbinare de linii prelungi şi rotunjite, avea acea frumuseţe ciudată, aproape vie, a lucrurilor în care oamenii îşi închid visele.

Privind-o, Matei era pătruns de un sentiment încercat şi altădată, pe care – dacă n-ar fi fost teama de ironiile tovarăşilor săi – l-ar fi mărturisit mângâind uşor, cu vârful degetelor, carcasa lucitoare. Se stăpâni însă şi se urcă pe platforma ascensorului, îmbrăţişând cu o ultimă privire cerul opalin, clădirile cosmodromului, rachetele poştale şi de pasageri... Într-o străfulgerare înţelese că părăsea toate aceste lucruri şi altele, încă mai apropiate, pentru multă vreme – poate pentru totdeauna. Trăise până atunci mirajul neîntrerupt al marii plecări. Probele din ce în ce mai grele la care fuseseră supuşi, miile de pagini acoperite cu scheme, formule şi ecuaţii – totul se topea în imaginea „Albatrosului” ţâşnind spre cer într-o erupţie de flăcări. Şi acum, în clipa despărţirii, ochii îi întârziau asupra frumuseţilor peste care lunecaseră cu nepăsarea obişnuinţei.

Megafoanele îşi lansară din nou chemarea imperioasă: „Părăsiţi împrejurimile rampei de lansare! Ultimul electrocar se retrage peste cinci minute!” Vrând parcă să dea mai multă greutate cuvintelor, fasciculele de lumină ale reflectoarelor încetară să mai mături terenul, concentrându-se asupra grupului dominat de statura înaltă a lui Sven Larsson. Erau acolo reporteri care nu se îndurau să-şi părăsească „prada”, admiratoare cu braţele încărcate de flori...

Inginerul zâmbi încă o dată în faţa telecamerelor Terravisionului, se smulse din cercul vânătorilor de autografe şi se îndreptă spre ascensor. Zâmbetul îi stăruia pe buze, dar era un zâmbet mecanic, contrastând cu neliniştea care-i împăienjenea chipul.

„Şi lui îi vine greu, gândi Matei. Nu-i nimic, o să-i treacă. Avem destul timp pentru asta.”

Ascensorul se opri fără zgomot. Dinspre crângul de mesteceni veni o adiere abia simţită. Matei o sorbi ca pe un ultim mesaj al bătrânei planete şi păşi peste prag, încercând să-şi oprească tremurul buzelor.

*

Strâns în combinezonul anti-g, Matei era neputincios ca o crisalidă în leagănul ei de mătase. Braţele, picioarele, corpul întreg îi era strivit sub povara crescândă a acceleraţiei. Fiecare inspiraţie îi cerea un efort dureros.

Cadranele de deasupra lui pluteau parcă în ceaţă. Îşi spuse, întâi, că e fumul unui incendiu care mocneşte în pântecul cosmonavei. Vru să strige, dar nu izbuti să scoată niciun sunet. Nu era în stare nici să-şi coboare pleoapele.

Îşi pierduse aproape cunoştinţa, când vibraţia uriaşului proiectil îşi schimbă ritmul şi apăsarea începu să se micşoreze. Peste câteva minute, motorul tăcu. Încă ameţit, Matei auzi vocea pilotului:

— Mister Gromov!

— ...

— Profesore! De ce nu răspunzi?

Gromov râse încet – un râs fără vlagă, ca un ecou depărtat:

— Te-ai speriat, Bill? Abia m-am dezmeticit...

— Cum te simţi? Să vin la dumneata?

— Nu, nu! Ai destulă bătaie de cap cu aparatele. Sven şi Matei sunt mai aproape.

— Dar tac amândoi!

Matei izbuti să rupă cercul de fier care-i strângea gâtlejul.

— Astronomul e la post, şopti el. Să vedem ce-i cu Sven.

Bill răsuflă uşurat:

— Dacă ţi-ai revenit şi tu, nu mă mai tem pentru Sven.

Pe Pământ, în timpul probelor speciale, Larsson se arătase a fi cel mai rezistent la creşterea bruscă a vitezei. Acum zăcea nemişcat, cu fruntea acoperită de broboane mari de sudoare. Speriat, Bill smulse un bisturiu din trusa medicală, tăie cu mişcări febrile crusta elastică de crilon şi-şi lipi urechea de pieptul inginerului. Inima bătea – abia auzit, ca aripile unui fluture, dar bătea.

III

În această etapă a călătoriei, rolul pilotului era mai mult de a supraveghea bunul mers al aparatelor. Măiestria lui avea să se arate mai târziu, în timpul operaţiilor complicate ale „amartizării”, când aprecierea complexului de factori interni şi externi nu putea fi lăsată doar pe seama creierului electronic.

Cu toate acestea, nici pilotul şi nici ceilalţi membri ai expediţiei nu-şi petreceau zilele într-un „dolce far niente”. Spaţiul restrâns neîngăduind îmbarcarea tuturor specialiştilor necesari, echipajul fusese nevoit să-şi însuşească într-un timp record cunoştinţe care ar fi necesitat ani de studiu. În chip firesc, învăţătura continua şi pe cosmonavă. Matei, de pildă, candidat în ştiinţe astronomice, îşi completa cunoştinţele de botanică – în special despre flora polară şi cea din pustiuri, care se dezvoltă în condiţii oarecum asemănătoare celor de pe Marte. Înainte de a deveni specialist în comunicaţii la mare distanţă, Larsson urmase medicina. În virtutea acestui fapt i se încredinţase sarcina de a supraveghea starea sănătăţii colegilor săi. Iar profesorul Gromov, o somitate în domeniul construcţiei de cosmonave, îşi umpluse rafturile dulapului din perete cu tratate de mineralogie, asupra cărora stătea aplecat zile întregi.

Necesităţile imperioase ale unei convieţuiri îndelungate ceruseră şi altfel de specializare. Înainte de a părăsi Pământul, hotărâseră că mesele zilnice vor fi pregătite de fiecare, prin rotaţie. Urmaseră chiar un curs rapid şi sumar de artă culinară. Dar orice artă presupune măcar o fărâmă de talent, şi eşecurile tovarăşilor săi îl convinseseră pe Matei să-şi asume funcţia de bucătar unic.

Alimentele – mai bine zis un anumit fel de alimente – nu lipseau. În magaziile cosmonavei se aflau munţi de cutii cu conserve, iradiate cu raze gama ca să-şi păstreze timp îndelungat calităţile nutritive, tablete vitaminate, proteină sintetică şi concentrate ale diferitelor substanţe necesare organismului. Culturile de alge şi legumele din bacurile instalaţiei hidroponice creşteau cu repeziciune, hrănite din belşug cu săruri minerale şi favorizate de căldura şi lumina becurilor speciale. Iar bucătarul unic se străduia să alcătuiască meniuri cât de cât variate. E drept ca sortimentul limitat de materii prime nu-i prea îngăduia să-şi dea frâu liber fanteziei, pe care o folosea însă din plin pe ecranul miniatural al cineciberului cosmonavei.

*

Discuţiile despre cinematograful total au fost la modă până foarte de curând. Mai precis, până la apariţia spectacolului nou şi uluitor numit cinematograf cibernetic – cineciber.

Fiind vorba despre o invenţie cu totul recentă şi pentru a tempera exagerările care s-au strecurat în unele articole de aşa-zisă popularizare, ne vom îngădui să descriem pe scurt cineciberul – mai ales că el a jucat un anume rol în declanşarea dramei de pe bordul „Albatrosului”. Ideea de „colaborare” între spectatori şi complexul cibernetic, idee lansată de unii gazetari prea entuziaşti, nu are niciun temei real. Cineciberul nu este decât o maşină ultraperfecţionată, al cărei punct de plecare poate fi găsit în mâna mecanică prezentată în anul 1959 la Expoziţia Universală de la Bruxelles şi în aparatul cu ajutorul căruia, zece ani mai târziu, doctorul Moraru a izbutit să proiecteze pe un ecran visele şi gândurile pacienţilor săi.

Caracterul absolut inedit al cineciberului constă în faptul că spectatorii sunt în acelaşi timp scenarişti, regizori, pictori-decoratori şi actori ai spectacolului. Aşezaţi comod în fotolii, ei concep personajele şi cadrul pe care psihoconvertizorul Moraru le face să apară pe ecranul electronic. Apoi conduc acţiunea personajului cu care s-au identificat şi-i furnizează textul. (Spre lauda literaturii de anticipaţie, menţionăm că această din urmă operaţie este efectuată printr-un procedeu asemănător celui descris de André Maurois în „Maşina de citit gândurile”. Reproducem pasajul doveditor: *„...limbajul interior al omului care gândeşte este un fenomen fizic bine definit... El se traduce prin mişcări ale limbii şi larinxului, mişcări imperceptibile, dar suficiente pentru a da naştere undelor sonore... microfoane foarte sensibile... şi fire de aramă... transportă vibraţiile până la un disc care le înregistrează...”*)

Spectacolul poate fi întrerupt şi reluat după dorinţă, complexul cibernetic păstrându-l întipărit în circuitele memoriei sale. Şi cum spectatorii nu ştiu cine se ascunde îndărătul fiecărui personaj, acţiunea se desfăşoară multă vreme sub semnul neprevăzutului şi al fanteziei fără limite spaţio-temporale.

Cineciberul se află încă în faza experimentală şi va mai trece o vreme până ce va putea fi pus la îndemâna marelui public. Dar cosmopsihologii ceruseră cu insistenţă ca „Albatrosul” să fie înzestrat cu unul dintre primele aparate. „Zborul spre Marte nu seamănă cu cele de până acum, spuneau ei. Prăbuşirea îndelungată în genunile cosmice poate genera o stare de nelinişte perpetuă sau, dimpotrivă, o inerţie a proceselor nervoase, datorită scăderii tonusului de excitabilitate a scoarţei cerebrale. În ambele cazuri,

cineciberul constituie un remediu de neînlocuit. El oferă cosmonauţilor cea mai completă şi multilaterală destindere activă.”

Şi cosmonauţii îşi petreceau într-adevăr cea mai mare parte a timpului liber în faţa ecranului.

Ezitaseră îndelung înainte de a trimite primul impuls către ansamblurile de celule moletronice. Simţeau că nu pot închega o poveste banală şi nici o aventură cu lovituri de teatru în cascadă.

Într-un târziu, Matei crezu că a găsit soluţia şi schiţă un fundal de nisipuri roşietice. Cineva despică imediat pustiul cu un canal pe care-l făcu să se piardă la orizont. Un al treilea întunecă cerul şi-l înzestră cu două Luni de cleştar.

Aparatul fusese încercat în prezenţa echipajului imediat după instalare. Dar specialiştii se mulţumiseră să-şi imagineze câteva elemente izolate şi statice – un om, o casă, o floare... Acum, iluzia vieţii era desăvârşită. Nisipurile împrumutaseră lumina difuză a sateliţilor marţieni, pe fundul canalului se vedea sticlind un fir de apă şi memoria sonoră a complexului cibernetic, stimulată de gândul cuiva, sublinia tăcerea cu murmurul îndepărtat al vântului. Apoi apăru primul personaj.

Staţiunile interplanetare automate şi radiosondele nu izbutiseră să dea un răspuns la întrebarea: există sau nu fiinţe raţionale pe Marte? Aceasta era, de altfel, îndatorirea supremă a expediţiei internaţionale. Şi totuşi, Marţianul se apropia încet de canal, plutind parcă pe deasupra nisipurilor roşietice. Era o făptură umanoidă, de statură potrivită, cu o faţă triunghiulară pe care luceau doi ochi imenşi, ca două petale de aur. De-a curmezişul pieptului său îngust era petrecută o eşarfă cu sute de broderii strălucind în toate culorile curcubeului. Se apropia încet şi degetele-i alergau pe broderii, umplând văzduhul cu un freamăt melodios şi melancolic.

Prezenţa Marţianului făcea şi mai dezolantă pustietatea dimprejur. Matei reacţionă energic. Pe cer se ivi o coloană de flăcări şi o cosmonavă semănând cu „Albatrosul” coborî nu departe de canal. Uşa metalică se deschise şi... Cineva i-o luă înainte astronomului. În pragul uşii apăru o siluetă subţire şi mlădioasă.

„Ăsta-i Sven, îşi spuse Matei. Nu poate fără o prezenţă feminină. Şi cum bănuia că nouă n-o să ne dea prin gând... Nici măcar n-a îmbrăcat-o în costum spaţial!”

Înciudat, îşi proiectă imediat personajul pe care-l concepuse. Era Bătrânul lup de spaţiu, care o trase înapoi pe Cosmonaută şi-i întinse costumul. Dar ea dădu din cap („încăpăţânatul de Sven!”) şi inspiră adânc aerul cu miresme necunoscute.

Cei doi pământeni aşteptară o clipă, nehotărâţi, dar în prag nu se mai ivi nimeni. Cel de-al treilea membru al expediţiei nu fusese încă zămislit. Sau poate că ultimul personaj nici n-avea să fie membru al expediţiei...

Ascensorul îi depuse pe solul roşietic. De pe cealaltă parte al canalului, Marţianul îi privea neclintit. Doar degetele îi alergau parcă mai repede pe broderiile multicolore şi în freamătul melancolic se strecurase o undă de mirare.

Cosmonauţii îşi făcură vânt şi plutiră peste canal, oprindu-se în faţa lui. Faţa îi surâse. Surâse şi el, cu o gură ciudată, fără dinţi.

— Semeni cu un personaj dintr-o carte, îi spuse în chip de salut Bătrânul lup de spaţiu.

Şi spectacolul se întrerupse din pricina unei alerte meteoritice.

*

— Şah! rosti Matei cu o voce nesigură, speriat parcă de perspectiva neaşteptată a victoriei. Şi, cum era înzestrat cu o bună doză de autoironie, se asemui acelui amator de şah din Vasiuki, căruia nu-i venea să creadă că l-a învins pe „marele maestru” Ostap Bender.[5]

Larsson aşteptase mutarea cu ochii aţintiţi în gol, gândindu-se la cine ştie ce lucruri care n-aveau nicio legătură cu partida de şah. Pe faţa lui mare, acoperită până sub ochi de barba nerasă de o săptămână, nu se puteau citi decât oboseală şi indiferenţă. Privindu-l mai stăruitor, Matei băgă de seamă că părul inginerului, frumosul lui păr blond, lucind odinioară ca o cască de aur, începuse să-şi piardă reflexele, căpătând o nuanţă ternă, cenuşie.

— Şah! repetă Matei, ridicând glasul. Larsson tresări şi îşi întoarse privirea asupra tablei cu pătrăţele bicolore, pe care piesele erau prinse ca nişte gâze în insectar. Nu-i trebui mult să înţeleagă că matul era inevitabil. Strânse fără vlagă mâna lui Matei şi începu să desfacă centura care-l ţinea legat de fotoliu. Apoi vâsli prin aer spre uşă. Când o deschise cu o mică smucitură, o revistă cu coperta viu colorată ieşi din buzunarul larg al combinezonului său albastru. Nu mai auzi strigatul lui Matei şi uşa masivă pocni scurt în urma lui.

Revista oscila deasupra podelei. Privind-o, Matei se gândea fără entuziasm la victoria lui. I se părea ca înfrângerea lui Larsson – prima înfrângere de când jucau împreună – are o semnificaţie ciudată şi îngrijorătoare.

Sven Larsson urcase vertiginos treptele consacrării oficiale, cucerind într-un an titlul de maestru internaţional. Printre succesele lui răsunătoare se

---

[5] Eroul romanului „12 scaune” de I. Ilf şi E. Petrov (n.a.).

număra şi câştigarea cu un punctaj record a simultanului organizat de reţeaua comună de televiziune a Europei occidentale. Matei îşi amintea fotografia în care Miss Eurovizion, o italiancă suplă cu bust lollobrigidian, înmâna cununa de lauri învingătorului. O cunună ale cărei simbolice frunze fuseseră înlocuite cu bilete de o liră (sterlină, se-nţelege!) răsucite în chip deosebit de artistic.

Lăsând la o parte asemenea exhibiţii discutabile, Larsson era într-adevăr un şahist remarcabil. Lăudându-i tenacitatea şi prudenţa, specialiştii îi pronosticau un viitor strălucit. Un gazetar scrisese chiar că dacă marţienii joacă şah („şi nişte fiinţe inteligente trebuie să joace şah, indiferent de originea lor planetară!"), atunci pământenii vor fi reprezentaţi cu cinste.

Fără să aibă cunoştinţele teoretice şi forţa de joc a suedezului, Matei îi ţinuse adesea piept în orele libere ale programului de pregătire cosmonautică. Izbutise să-i smulgă două, trei remize şi ar fi fost fericit dacă maliţiosul de Bill Ramsay n-ar fi susţinut că Larsson îi dăruise aceste mici satisfacţii ca să nu-i taie cheful. „Doar tu ai să-i fii singurul partener până s-o întâlni cu marţienii", spunea Bill, făcându-i cu ochiul profesorului.

Pe cosmonavă, lucrurile se schimbaseră într-un mod surprinzător. Larsson câştiga duelul deschiderilor, datorită acelui reflex pe care-l dă cunoaşterea temeinică a variantelor principale, se pierdea în jocul de mijloc şi era silit să se întrebuinţeze serios ca să termine la egalitate. Iar acum...

Matei se uită la ceasul prins în perete şi se ridică. Venise vremea să-l înlocuiască pe Ramsay la postul de comandă. Se opri o clipă asupra revistei căzute din buzunarul lui Larsson – un număr vechi din „Science et vie" închinat cosmonauticii. Plutea leneş, desfăcută la mijloc – pesemne acolo unde foile fuseseră cercetate mai mult. Matei o luă cu gândul de a o înapoia inginerului şi citi în treacăt un pasaj subliniat cu roşu: *„...o astfel de navigaţie, în domenii atât de deosebite de cele hărăzite existenţei noastre normale, ar constitui o înstrăinare atât de nemăsurată, încât putem să ne întrebăm dacă moralul şi raţiunea celor angajaţi într-o asemenea aventură nu s-ar prăbuşi într-un abis de spaimă şi de amărăciune..."*

IV

— Mă întreb dacă Larsson... murmură Gromov, pe gânduri.

— Să lăsăm întrebările pe altă dată! îl întrerupse Bill. Iartă-mă, profesore, dar acum trebuie luate măsuri grabnice – altfel va fi prea târziu!

Tăcură, înfioraţi, amintindu-şi lucruri cărora nu le dăduseră destulă importanţă. Căci purtarea lui Larsson ar fi trebuit să-i neliniştească mai demult.

După cum se știe, echipajul „Albatrosului” era alcătuit din voluntari, aleşi dintre cei mai buni cosmonauţi ai Centrului internaţional de cercetare a spaţiului cosmic. Ar fi fost deci de aşteptat ca fiecare să pună întreaga lui capacitate în slujba reușitei expediţiei. Dar Larsson își îndeplinea obligaţiile în silă şi se refugia în cușeta lui, unde se trântea cu faţa la perete şi stătea ore întregi într-o ciudată amorţire. Doar cineciberul mai reușea să-l înviooreze.

Profesorul Gromov căută o explicaţie:

— Poate că suportă mai greu ca noi căderea liberă.

E adevărat că lipsa gravitaţiei îi afecta în bună măsură. În timpul antrenamentului dinaintea plecării zburaseră de câteva ori la mare înălţime, pe o traiectorie parabolică astfel calculată, încât forţa de inerţie să contrabalanseze forţa gravitaţiei. Dar între aceste şedinţe, care durau cinci-şase secunde, şi săptămânile petrecute pe astronavă era o deosebire uriaşă. În primele zile, cosmonauţii își pierduseră capacitatea de orientare în spaţiu. „Sus” şi „jos” deveniseră două noţiuni fără corespondenţă în realitate. Agitând inestetic şi inutil braţele şi picioarele, trăiau senzaţii încercate doar în vis, când plutești deasupra acoperișurilor în chip de om-pasăre. Iar somnul le era tulburat de coşmaruri necunoscute celor care asaltau redacţiile ziarelor cerând ştiri despre mersul expediţiei.

Toate acestea se petrecuseră însă în primele zile. Era greu de crezut că Larsson – cel mai agil în timpul antrenamentelor de pe Pământ – rămăsese în urma tovarășilor săi. Doar dacă şocul psihofizic al decolării...

— Nu-i exclus să ai dreptate, spuse Bill.

Şi chiar a doua zi ceru introducerea în programul cotidian a unor exerciţii menite să desăvârşească adaptarea la viaţa în condiţiile imponderabilităţii. Erau, de fapt, primele jocuri cosmonautice – chiar dacă modelul lor terestru putea fi uşor recunoscut.

Primul era un fel de înot aerian. Cosmonauţii se aşezau la un capăt al cabinei şi porneau să vâslească cu braţele prin aer, plutind spre capătul opus. Suplul şi dinamicul Bill trecea mai totdeauna „linia de sosire” înaintea celorlalţi.

Al doilea joc – un fel de luptă liberă – cerea şi el mai multă îndemânare decât forţă. Pornind de la centrul cabinei, combatanţii se străduiau să-l facă pe adversar să atingă unul dintre pereţi. Revelaţia turneului o constitui Gromov, care-şi mai aducea aminte de isprăvile copilăriei petrecute într-un sat de pe malul Donului.

Din păcate, exerciţiile nu avură niciun efect asupra lui Larsson. După câteva încercări făcute fără tragere de inimă, se înfuriase: „Aţi dat în mintea

copiilor!” Şi refuzase categoric să mai ia parte la întreceri, însingurându-se mai vădit ca până atunci.

Hotărâră că inginerul trebuie antrenat în activităţi care să-l smulgă din plasa gândurilor întunecate.

A doua zi, Matei declară că va fi nevoit să se dedice mai mult studiului fenomenelor cereşti. „Aparatele semnalează o intensificare a bombardamentului cu radiaţii cosmice şi schimbări în compoziţia spectrului aştrilor din constelaţia Lebedei” – explică el. Şi, în concluzie, îl rugă pe Larsson să-l înlocuiască la îngrijirea instalaţiei hidroponice.

După o vreme, profesorul se plânse că-l dor ochii.

— Nici nu-i de mirare! pufni Larsson. Dacă stai toată ziua cu nasul în cărţi!...

— Ai fi vrut să stea cu nasul în pernă, ca tine? ripostă Bill.

Ar mai fi spus şi altele, dar Matei îl opri cu un semn. Chirurgia nu-i întotdeauna cea mai potrivită metodă terapeutică.

Ca să-şi îndeplinească planul de studiu, profesorul îl rugă pe Bill să-i citească măcar un ceas, două pe zi. Pilotul se afla însă într-o perioadă de verificare a motoarelor, aşa că lectura căzu tot în sarcina lui Larsson. Acesta încercă să opună rezistenţă, dar era cel mai puţin ocupat şi până la urmă închină steagul.

*

Al patrulea personaj nu întârziase să descindă dintr-o astronavă sferică. Venea din sistemul planetar al lui Sirius şi avea misiunea să studieze formele superioare de viaţă din sistemul solar. Întâmplarea i le scosese de la început în cale – dar el nu se bucură, pentru că nu ştia să se bucure. Era un robot.

După câteva tentative infructuoase, Matei renunţă să mai ghicească identitatea ascunsă a celorlalte personaje. Înţelese că acţiunile şi tiradele lor contradictorii se datoresc unei reguli elementare a jocului, pe care o aplica şi el, de altfel, cu tot mai multă îndemânare. Căci farmecul cineciberului constă, printre altele, în posibilitatea de a lăsa personajele să evolueze oarecum liber, potrivit şi cu logica fiecărei împrejurări. Aşa că Bătrânul lup de spaţiu admiră vestigiile civilizaţiei marţiene, prezentate de trubadurul cu ochi de aur, se îndrăgosti de Cosmonaută şi se certă cu Robotul pe tema superiorităţii respectivelor civilizaţii. Încercă chiar să-i înveţe şah, sperând că, totuşi, Larsson se va trăda. Dar Marţianul îşi flutură degetele prelungi prin aer, începând o nouă poveste despre vremea când planeta era acoperită cu păduri şi oraşe, Cosmonauta declară că preferă tricotajul, iar Robotul îl ascultă cu o politeţe încremenită, ca să-i spună până la urmă că releul inutilităţii n-a lăsat să treacă nimic spre memoria lui electronică.

Între timp, „Albatrosul” își continua drumul spre Marte. Pe marea hartă planetară fluorescentă, punctul luminos care indica poziția cosmonavei se deplasa imperceptibil, urmând făgașul însemnat cu roșu aprins. Și timpul trecea chinuitor de încet. Prin hublourile de borazon, mai dur decât diamantul și transparent până la a da senzația de inexistență, astrele scânteiau nemișcate, ca o constelație de pietre scumpe țintuite pe perna de catifea neagră a bijutierului. Albastrul înșelător al oceanului atmosferic dispăruse. De jur-împrejur stăpânea întunericul dens, apăsător, palpabil – un ocean și acesta, dar un ocean în ale cărui ape insulele se află risipite până la depărtări pe care mintea nu le poate cuprinde.

— Suntem obișnuiți cu dimensiuni pe care sa le putem tălmăci în cifre, spuse odată Gromov, în timpul cinei. Trăim un adevărat miraj al cifrelor. În definitiv, parcă putem să intuim distanța până la... hai să zicem până la Sirius? Nouă ani-lumină! Optzeci și patru de mii de miliarde de kilometri!... Și totuși, datorită acestor cifre Sirius își are locul bine determinat nu numai pe harta cerească, ci și în reprezentările noastre despre arhitectura Universului.

Profesorul făcu o pauză, apoi reluă:

— Cu infinitul e altceva. În fața lui, mirajul cifrelor se destramă...

Nimeni nu se grăbea să rupă tăcerea care se așternuse în urma ultimelor cuvinte. Larsson mesteca în silă o tabletă de proteină sintetică. Matei medita cu ochii în tavan. Numai Bill Ramsay încetă să mai soarbă ciocolata fierbinte din sticla cu gâtul lung și îngust.

— Eu cred că n-o să fie totdeauna așa, spuse el încet, urmărind firul unui gând. Suntem încă prea legați de Pământ, de dimensiunile lui modeste. Cum să înțelegem infinitul Universului când cele mai lungi călătorii terestre se sfârșesc astăzi după câteva zeci de ceasuri?... Abia urmașii noștri îl vor înțelege! Ani, zeci de ani vor străbate spațiul cosmic în drum spre o stea care – cum spune poetul vostru, Matei:

„Poate demult s-a stins în drum
În depărtări albastre,
Iar raza ei abia acum
Luci vederii noastre”.

Zeci de ani, timpul se va scurge încet și monoton, ca un fluviu de smoală. Iar astronauților li se va părea ca și nouă – și mai mult decât nouă – că totul e neclintit în jur, că ei înșiși au încremenit pe veci într-un punct eliberat de tirania binefăcătoare a legilor Universului... Oamenii aceia vor înțelege mai bine decât noi infinitul!

Căldura cu care vorbea pilotul îi cucerise pe Gromov şi pe Matei. Doar Larsson mormăi, întunecat:

— Prostii! Vă pierdeţi vremea cu sofisme şi moartea ne pândeşte la fiecare pas. E destul să se defecteze radarul!

V

Creatorul „Albatrosului”, profesorul Gromov, căutase multă vreme cea mai rezistentă armură cosmică şi se oprise la un aliaj de cadmiu şi beriliu, topit în vid şi turnat într-o atmosferă de gaz inert (argonul). Dispus în straturi succesive, acest aliaj avea să reziste grindinei particulelor mărunte. În ceea ce priveşte particulele mari, profesorul şi colectivul său de cercetători aleseseră soluţia cea mai simplă: trupul cosmonavei era împănat cu antene de radar, care semnalau creierului electronic apropierea lor şi determinau astfel o uşoară abatere din drum pentru a le evita. La încercările făcute pe Pământ, mecanismele funcţionaseră fără greş. În inimile cosmonauţilor stăruia însă un fior de nesiguranţă, acum, înaintea verificării hotărâtoare: aparatele de detecţie anunţaseră iminenta întâlnire cu un roi de meteoriţi. Şi cum dimensiunile lui nu îngăduiau să poată fi ocolit în întregime, „Albatrosul” avea să execute un dans cu figuri complicate printre particulele mari, expunându-se totodată bombardamentului celorlalte. Avea dreptate Larsson: era destul să se defecteze radarul...

Altfel, după ultima izbucnire, inginerul îşi vedea de treabă cu destulă conştiinciozitate şi părea stăpân pe sine. Matei îl mai zărise de două-trei ori privind prin hublouri cu o nălucire de spaimă în ochi. Dar urmele unei boli grele se fac simţite şi în convalescenţă...

În preajma întâlnirii cu roiul de meteoriţi, Larsson îi surprinse încă o dată prin atitudinea sa. Era cel mai calm dintre toţi, descins şi surâzător, cum nu-l mai văzuseră decât pe Pământ. S-ar fi zis că apropierea primejdiei făcuse din el un alt om.

— Ce i s-o fi întâmplat? se miră Matei, urmărind din ochi silueta inginerului, care se îndrepta fluierând spre cabina de comandă. Dacă am avea alcool pe bord...

— Şi n-avem? îl întrerupse Bill, bătăios. Cheia de la dulapul cu medicamente se află totdeauna în buzunarul lui!

Gromov schiţă un gest de nemulţumire, intervenind în discuţie:

— Mergeţi prea departe, băieţi! Asta sună puţin a invidie.

— Dar bine, profesore, spune şi dumneata dacă e firesc!

— Poate că e firesc, Matei. Poate că a fi curajos înseamnă şi a şti să-ţi învingi frica.

Bill ar fi vrut să riposteze, dar Larsson se înapoie şi le aminti că e ora cineciberului.

— Să nu întârziem, spuse el. Poate două ceasuri...

Peste două ceasuri aveau să întâlnească roiul de meteoriţi.

Spectacolul începu într-o notă de uşoară nelinişte. Marţianul îşi înmulţise gesturile şerpuitoare, Cosmonauta vorbea mai mult ca de obicei, Bătrânul lup de spaţiu privea mereu la ceas... Numai Robotul rămăsese acelaşi. Se mişca pe ecran cu pasul lui greoi, scoţând diferite obiecte bizare din astronava sferică.

— Ce faci? îl întrebă Cosmonauta.

— Vreau să păstrez imaginea chipurilor voastre.

Ceilalţi se întoarseră spre el.

— De ce tocmai acum? se miră Bătrânul lup de spaţiu.

— Pentru că până acum nu vă era teamă.

— Nu înţeleg, susură Marţianul, mângâind broderiile sonore.

— Ba înţelegeţi prea bine!

Era vocea lui Larsson. Inginerul îşi scosese calota psihoconvertizorului şi-i privea cu un surâs sfidător.

— Ce te-a apucat, Sven? se încruntă pilotul.

— Nimic deosebit, Bill: vreau să trăiesc. Gloria pe care o căutam costă prea scump!

Larsson apăsă butoanele situate pe braţele fotoliului său. Eliberat din strânsoarea brâurilor elastice, se înălţă brusc spre tavan, cu capul în jos.

— Ce-i cu dumneata, Sven? Ce vrei să faci? se alarmă profesorul.

— Ce trebuia făcut mai de mult! răspunse inginerul, pornind spre uşă. Am ajuns la capătul liniei şi întoarcem. Dacă vrea cineva să coboare...

Dezmeticindu-se, Bill şi Matei se aruncară asupra lui, aproape în aceeaşi clipă. Dar suedezul, care-i pândea cu coada ochiului, se răsuci pe jumătate în aer şi scoase mâna din buzunarul drept. Se auzi o bubuitură. Bill păli şi-şi duse mâna la umăr. Matei şovăi o clipă – destul pentru ca Larsson să închidă uşa pe dinafară. Se repezi atunci la butonul de comandă al micului servomotor, dar mecanismul nu voia să asculte. Uşa era blocată. Erau, toţi trei, prizonierii inginerului.

*

— N-are rost să căutăm explicaţii alambicate! exclamă pilotul, iritat nu acte de discuţie cât de durerea pe care o simţea în umăr. Fricoşi au fost şi-au să fie cât lumea!

Gromov clătină din cap:

— Simplifici, Bill.

— Dacă zborul nostru ar fi putut fi urmărit pe ecranele televizoarelor – spuse Matei, din colţul său – Larsson ar fi rămas acelaşi „Chevalier sans peur et sans reproche” [6]. Curajul lui, atât cât îl avea, se hrănea din lumina reflectoarelor şi a flashurilor, din admiraţia pe care o citea în ochii tuturor.

— Poate că ai dreptate, mormăi Bill. Mi-e teamă însă că n-ai să mai ai cui comunica subtilităţile astea...

Tăcură o vreme, apoi Matei gândi cu voce tare:

— Ar fi un mijloc de a-l împiedica.

Profesorul şi pilotul tresăriră. Îşi bătuseră capul până atunci, fără să găsească o soluţie. Ca să-şi croiască drum prin uşa metalică, le-ar fi trebuit un aparat oxihidric sau un exploziv şi n-aveau la îndemână nici măcar un ciocan şi o daltă.

Situaţia era într-adevăr desperată. Larsson se afla în cabina de comandă, efectuând, desigur, calculele necesare pentru a întoarce cosmonava spre Pământ. Aceasta însemna nu numai spulberarea tuturor nădejdilor care însoţeau expediţia. O greşeală infimă ar fi avut drept urmare primejduirea vieţii întregului echipaj. Părăsind ruta calculată cu minuţiozitate în birourile Centrului internaţional, „Albatrosul” avea să ajungă la cheremul forţelor oarbe ale Cosmosului. Şi atunci...

Matei relua cu mai multă hotărâre:

— Dacă aş ieşi prin camera-ecluză...

— Ei poftim, bombăni pilotul. Dumnealui îi arde de plimbări în spaţiul cosmic!

În ochii profesorului licări însă o luminiţă de înţelegere:

— Continuă, Matei.

— E numai o ipoteză. Mă întreb dacă nu s-ar putea pătrunde în interiorul cosmonavei printr-una dintre ţevile de eşapament ale motoarelor auxiliare.

— Nu-mi amintesc exact diametrul ţevii, spuse Gromov. Cred însă că e suficient de mare.

— Şi dacă Larsson a isprăvit calculele şi pune în funcţiune motorul în timp ce te afli în ţeavă? interveni Bill.

— Un risc există, desigur, recunoscu Matei, înfiorându-se. Dar mai bine şi mori într-o frântură de secundă, strivit de vapori, decât...

— Îţi faci iluzii, dragul meu! Costumul spaţial e rezistent, iar jetul de vapori te-ar azvârli la mare distanţă de cosmonavă. Agonia ar dura mai puţin, e adevărat, dar ai îndura-o singur... SINGUR!...

---

[6] „Chevalier sans peur et sans reproche” (în l. franceză): cavaler fără teamă şi fără prihană. Aşa era supranumit Bayard, vestit căpitan de oşti francez din secolul al XVI-lea (n.a.).

Bill tăcu, istovit şi încercă să desfacă un pachet de ţigări. Cu o singură mână era greu. Profesorul îl ajută şi-i întinse apoi bricheta aprinsă. Dar flacăra pâlpâi o clipă, se strânse într-o mică sferă palidă şi se stinse.

Abia atunci îşi dădură seama că uruitul aproape imperceptibil al ventilatoarelor încetase. Scoţând din funcţiune servomotorul uşii metalice, Larsson defectase pesemne, fără să-şi dea seama, circuitul de aerisire artificială a cabinei. Şi fără asta, în absenţa gravitaţiei, nu numai flacăra, ci şi oamenii se înăbuşă după un timp.

Ultimele ezitări ale lui Matei se spulberară.

— Am să încerc, spuse el încet. Ajutaţi-mă să mă îmbrac.

VI

Pompele fixate în pereţii camerei-ecluză înghiţiră ultimul strop de aer. Trapa exterioară se deschise. Matei făcu un pas, încă unul şi tălpile sale magnetice se lipiră de trupul metalic al „Albatrosului".

Autorii manualului cosmonautului (prima ediţie) nu uitaseră să arate cum trebuie să acţionezi când picioarele îţi sunt legate de un vehicul interplanetar prin invizibilul flux magnetic, iar restul corpului pluteşte liber în spaţiul cosmic. Dar ceea ce păruse foarte simplu se dovedea acum a fi nespus de complicat.

La fiecare mişcare, Matei se legăna într-o parte şi într-alta, înainte şi înapoi, nesigur ca un copil care abia a învăţat să meargă. Despre orientare nici nu putea fi vorba, atâta timp cât poziţia îi era nestabilă – lăsând deoparte faptul că orbecăia într-o beznă pe lângă care cele mai întunecoase nopţi pământene par adevărate orgii de lumină.

Hotărî să înceapă prin a-şi regăsi echilibrul şi se întinse încet, cu precauţie, de-a lungul cosmonavei. Apoi aprinse becul de pe cască şi încercă să descopere una dintre ţevile de eşapament ale motoarelor auxiliare. Zări, nu prea departe, un capăt de cilindru şi porni într-acolo.

Înainta centimetru cu centimetru, respirând din ce în ce mai greu, acoperit cu un giulgiu de sudoare îngheţată. Printr-un ciudat proces de dedublare se vedea, de sus, lunecând pe suprafaţa lucioasă a „Albatrosului" ca o omidă uriaşă cu excrescenţe informe.

Ajuns la gura ţevii de eşapament, trebui să-şi acorde un răgaz de odihnă. Era stors de puteri şi o sete cumplită îi ardea buzele. Se strădui să-şi alunge din minte viziunea obsedantă a unei mâini care se apropie încet de butonul triunghiular... „Ce-or fi făcând Bill şi profesorul?... De nu s-ar infecta rana..."

Întârzia cu bună ştiinţă clipa verificării lărgimii cilindrului. Poate că tentativa lui desperată avea să se năruie încă de aici. Şi unde va mai găsi energia necesară ca să se întoarcă la camera-ecluză?...

Cilindrul era însă destul de larg. Ajutându-se cu mâinile şi picioarele, Matei se târî ca într-un coşmar fără sfârşit, până ce se izbi cu casca de un obstacol neaşteptat. La lumina becului, văzu cu groază că deschizătura prin care vaporii ajungeau în ţeava de eşapament n-avea decât câţiva centimetri diametru – un cerculeţ întunecat în mijlocul unei plăci masive de metal.

Toate eforturile lui păreau zadarnice. Şi atunci, pierzându-şi o clipă minţile, îşi făcu vânt şi se năpusti, cu capul înainte, asupra obstacolului.

Placa cedă!

Matei rămase o vreme nemişcat, neînţelegând ce se întâmplase. Pe urmă îşi retrase capul cu precauţie şi văzu un fel de capac prins într-o parte cu o balama, iar în cealaltă sprijinindu-se pe un resort puternic.

Dincolo era camera de comprimare a vaporilor. Intrând şi lăsând să se închidă în urma lui trapa înşelătoare, Matei îşi spuse că dacă inginerul ar apăsa butonul triunghiular, presiunea vaporilor l-ar strivi – cu toată rezistenţa costumului spaţial. „Cel puţin nu voi cunoaşte supliciul agoniei în singurătate."

Trebuia să se pregătească acum pentru cea mai grea încercare. Nu-şi făcea niciun fel de iluzii asupra modului în care avea să decurgă întâlnirea cu Larsson. În nebunia lui, inginerul nu ezitase să tragă asupra lui Bill şi nu s-ar fi dat în lături de la o nouă crimă. Singura şansă a lui Matei era să-l surprindă şi să-l imobilizeze. O loterie cu un singur număr câştigător.

Dându-şi seama că încordarea nervoasă care-l susţinuse până atunci e aproape stinsă, Matei hotărî să isprăvească într-un fel. Clătinându-se pe picioare, se îndreptă spre peretele camerei de control şi începu să caute mecanismul de declanşare a trapei metalice. Nu-l găsise încă – ochii îi erau împăienjeniţi, degetele îi tremurau – când trapa se deschise şi Larsson apăru îmbrăcat şi el într-un costum spaţial.

Dezmeticindu-se cel dintâi, inginerul făcu un pas înainte, întinse braţele şi-l apucă pe Matei de umeri, strângându-l ca într-o menghine. Costumul îi îngreuia mult mişcările, dar era mai puternic decât adversarul său. De altfel, pătruns de oboseală până la ultima fibră, Matei nici nu încercă să opună rezistenţă.

Larsson îl sili să îngenuncheze şi, ţinându-l cu o mână de fier, se pregăti să-i desprindă casca de pe umeri. Privind placa rotundă îndărătul căreia pândea ventuza opacă a abisului cosmic, Matei înţelese ce pieire înfricoşată îi hărăzise fostul său partener de şah. Cu o tresărire supremă, se smulse din strânsoare, străbătu împleticindu-se cei câţiva paşi până la camera de control şi intră prin trapa rămasă deschisă. Mai avu putere să închidă şi să blocheze trapa şi se prăbuşi în negurile care-l chemau de atâta vreme.

*

...Toc! Toc! Toc!

Ciocanul profesorului desprinde așchii dintr-o stâncă purpurie, brăzdată de vine subțiri argintii. Cad încet, rotindu-se ca frunzele copacilor de pe îndepărtata planetă a oamenilor, și când ating solul marțian se prefac în omizi uriașe, care se târăsc lăsând o urmă strălucitoare.

Toc! Toc!

Unde a dispărut profesorul?... Lângă stânca purpurie nu mai e decât Bill Ramsay. Se lovește cu pumnii în piept și strigă: „Singur în spațiul cosmic!... Singur! Singur!” Se ivește de undeva și Larsson, în spatele unui tun minuscul. Aprinde fitilul cu o brichetă-revolver și rânjește: „Șah-mat!” Obuzul zvâcnește fără zgomot din țeava scurtă. Lovit în umăr, Bill descrie o traiectorie ciudată. Silueta lui se micșorează fulgerător, se dizolvă parcă în lumina sângerie a văzduhului. I se mai aude doar vocea îngânând ca o părere: „Singur... Singur... Singur...”

*

Toc! Toc!

Matei gemu încet. Fiecare bătaie îi răsuna dureros în creier. Întredeschise ochii și văzu chiar lângă obrazul lui podeaua acoperită cu un strat gros de melen. Vru să se ridice, dar amorțeala îi prinsese încheieturile în brățări de puf căptușite cu milioane de vârfuri de ac.

Toc! Toc! Toc!

Bătăile veneau din camera vaporilor... Larsson! Amintirile proaspete se învălmășiră deodată în capul lui Matei. „Bill și profesorul mă așteaptă... sau poate nu mă mai așteaptă. Ventilatoarele s-au oprit...”

De dincolo nu se mai auzea nimic. „Ce o fi cu Larsson? Oxigenul din rezervoare îi ajunge pentru un ceas. Oare cât am dormit?”

Izbuti să se ridice și să-și scoată costumul, dar toropeala îl cuprinse iar, ca o apă înșelătoare din îmbrățișarea căreia abia putu să se smulgă.

Își lipi urechea de peretele despărțitor și-și ținu răsuflarea. Nimic. Doar duduitul ritmic al sângelui în artere. „Și-o fi pierdut cunoștința... Să deschid!... Dar dacă stă la pândă?...”

Se întoarse și și scrută ungherele rotunjite ale camerei, căutând parcă un răspuns. Privirea îi alunecă asupra panoului comenzilor auxiliare și se opri atrasă de luciul mat al unui buton triunghiular. În mod reflex, din adâncurile memoriei țâșniră frazele învățate pe de rost. „În cazul defectării comenzilor principale de la postul de pilotaj, cosmonauții se pot folosi de comenzile auxiliare aflate în camera de control. Pe panou ordinea este aceeași: 1)

maneta de cuplare a motorului atomic, 2) butonul triunghiular care pune în funcţiune motoarele auxiliare...”

Matei tresări: „Un singur gest şi... N-ar suferi deloc: presiunea vaporilor l-ar strivi într-o clipă!”

Îşi smulse privirea de pe butonul triunghiular şi se trezi parcă dintr-o halucinaţie. Gândul de dinainte îi apăru monstruos. Revăzu fruntea calmă a inginerului aplecată asupra tablei de şah, degetele lui prelungi tamburinând pe măsuţă în timp ce el, Matei, se căznea să găsească ieşirea dintr-o situaţie desperată. Îşi aminti de o noapte pe care o petrecuseră amândoi pe terasa Observatorului astronomic, visând la straniile peisaje marţiene...

Matei începea să fie furios pe propria sa nehotărâre: „În primul rând trebuie să-i eliberez pe ceilalţi! Vom hotărî împreună ce-i de făcut cu Larsson!”... „Şi dacă nu-l mai găseşti în viaţa? murmură un glas în adâncul inimii lui. Poate că soarbe acum ultimele molecule de oxigen”... „N-are decât! se încrâncenă Matei. Toate se petrec din vina lui!” Dar la sfârşitul acestui dialog tăcut, mâna i se întinse parcă fără voie spre mecanismul de declanşare a trapei.

Panoul de metal porni să se mistuie în locaşul său din perete, în timp ce aerul din camera de control se năpustea şuierând în camera vaporilor. Împotrivindu-se şuvoiului nevăzut, Matei îl zări pe inginer cu o frântură de secundă prea târziu. Capacul rotund al ţevii de eşapament era ridicat, şi din costumul spaţial al lui Larsson nu se mai vedeau decât casca şi braţele diforme. Iar la capătul braţului drept strălucea un revolver al cărui ochi întunecat privea în ochii lui Matei. Acesta aplecă instinctiv capul, apăsând totodată pe butonul de închidere a trapei. Ochiul întunecat scăpără ameninţător şi Matei simţi o arsură în creştet. Undeva, în spate, glonţul se ciocni de un corp metalic.

Sprijinindu-se de trapa care se închisese ermetic, Matei îşi duse mâna la cap. Rana superficială, mai mult o zgârietură, sângera şi-l făcu să se gândească la dulăpiorul de medicamente. Peste gândul acesta se suprapuse îndată altul: „Bill are mai multă nevoie de serocilină şi melen antiseptic!” Se desprinse de panoul metalic şi... se trezi din nou pe podea, cu un vuiet asurzitor în urechi. Pereţii încăperii se aplecară parcă spre el şi aerul se preschimbă într-un înveliş de plumb, paralizându-i mişcările.

Glonţul lovise butonul triunghiular.

EPILOG

La lumina becului de pe cască, Matei zări o aşchie lucitoare înfiptă în carcasa exterioară a „Albatrosului” – amintire a trecerii cosmonavei prin

roiul de meteoriţi. O smulse şi o puse cu grijă în buzunarul costumului spaţial. Profesorul Gromov avea să-i mulţumească pentru această primă piesă a colecţiei sale de minereuri extraterestre.

Readus pe orbită, „Albastrosul” îşi urma drumul spre Marte. De jur împrejur stăpânea întunericul dens, apăsător, palpabil. Undeva, în întunecimea fără de început şi fără de sfârşit, se afla trupul lui Larsson. Jetul de vapori pe care-l declanşase glonţul destinat lui Matei îl aruncase departe de astronavă. Iar ceilalţi nu mai avuseseră posibilitatea să-l caute: pilotul automat preluase comanda „Albatrosului”, călăuzindu-l prin roiul de meteoriţi.

Inginerul rămăsese singur sub astrele care scânteiau nemişcate, ca o constelaţie de pietre scumpe ţintuite pe perna de catifea a bijutierului. Avea să rătăcească de-a pururi pe cărările cosmice, el, care jinduise atât să simtă iar pământul sub picioare. Sau avea să fie spulberat de-o stea căzătoare, risipindu-se în abisul de-a cărui nesfârşire se înspăimântase...

Matei oftă şi porni spre camera-ecluză. Curând trapa exterioară se închise şi prin fante începu să năvălească aerul dătător de viaţă. Apoi panoul metalic lunecă fără zgomot şi în dreptunghiul de lumină se iviră siluetele familiare ale celor care-l aşteptau.

Prin pereţii transparenţi ai krubului, Steel putea să privească în voie solul marţian, uscat şi zbârcit ca faţa acelei bătrâne din tribul Sioux pe care o văzuse cândva în muzeul măştilor de ceară. Un labirint de movile şi râpi cu malurile abrupte. O singură culoare stăpânind peste tot: roşul ruginiu, cu reflexe întunecate ca sângele închegat pe lama unui cuţit.

Însoţitorul său întoarse comutatorul aparatului de tradus portativ şi începu să-şi mişte abia perceptibil buzele subţiri. Amplificate şi tălmăcite, infrasunetele ajunseră la urechea lui Steel:

— Legendele noastre vorbesc despre „vârsta de aur” când toate aceste întinderi erau roditoare. Vrem ca Grana să cunoască din nou vârsta de aur... Priveşte!

Krubul ajunsese la marginea pustiului şi se oprise deasupra unei păduri tinere. Frunzişul copacilor fremăta într-o nesfârşită gamă roşiatică, de la rozul diafan al trandafirilor abia îmbobociţi până la purpura violetă a garoafelor ofilite. La fiecare adiere de vânt, şerpi de foc se înmlădiau parcă de la un trunchi la altul. Şi păsări cu aripi nemăsurat de lungi străbăteau fără zgomot văzduhul.

Steel încremenise cu fruntea lipită de peretele străveziu, copleşit parcă de frumuseţea pădurii. Dar ochii lui scormoneau frunzişul, căutând să pătrundă mai jos, dedesubtul covorului de ierburi aspre, în adâncurile planetei. Acolo se aflau uriaşele zăcăminte de fier şi crom care îşi puneau pecetea roşiatică pe solul şi vegetaţia marţiană. Acolo se aflau metalele rare, pietrele preţioase fi comoara comorilor, uraniul.

Marţianul vorbi din nou:

— Trebuie să ne întoarcem, prietene. În curând va cădea întunericul.

Krubul trecu iar peste întinderea lipsită de viaţă. Înainte de a ajunge la poarta Marelui Oraş, Steel văzu Soarele prăbuşindu-se dincolo de orizont. Şi în aceeaşi clipă, pe cerul negru se aprinseră flăcările îngheţate ale stelelor. Recunoscu cu greu constelaţiile, aşezate altfel decât era obişnuit să le contemple de pe Pământ. Doar Calea Lactee i se păru la locul ei, numai că mult mai strălucitoare, ca o punte de cleştar aruncată peste genunile cosmice.

Jos se aprinseră câteva lumini. Krubul îşi încetini zborul şi porni să coboare. Poarta-ecluză se închise ermetic în urma lui, ferindu-i pe locuitorii Marelui Oraş de frigul care domnea noaptea la suprafaţa planetei. Krubul se aşeză pe una din fâşiile fosforescente ale bulevardului submarţian, oprindu-şi lunecarea vertiginoasă în faţa casei în care fusese găzduit Steel.

— Pe mâine! rosti însoţitorul şi întinse mâna lui flexibilă şi păroasă, într-un gest învăţat de la membrii primei expediţii pământene.

Ascunzându-şi dezgustul, Steel se înclină scurt şi intră în vestibul. Cu un oftat de uşurare, îşi scoase costumul spaţial şi-şi spuse încă o dată că marţienii nu sunt cu totul lipsiţi de ingeniozitate, de vreme ce au izbutit să construiască o locuinţă perfect adaptată condiţiilor de viaţă pământeşti. Înghiţi în fugă câteva tablete vitaminate şi o ceaşcă cu cacao fierbinte şi se aruncă pe pat. Salteaua de bral se mulă îndată pe formele bine împlinite ale trupului său, ca o bucată de ceară moale, elastică şi rezistentă în acelaşi timp.

„Trebuie neapărat să-i aflu secretul! îşi spuse Steel, cufundându-se încet în somn. Materialul ăsta face mai mult decât greutatea lui în aur!”

*

Cu vreo două decenii în urmă, un oarecare James Perkins jr. avusese într-o noapte revelaţia „marelui business”. A doua zi, compania imobiliară pe care o conducea înregistrase o cerere de concesionare a Lunii. Domnul Perkins jr. îşi propunea să elibereze acte de proprietate pentru loturi de diferite mărimi, la preţul de doi dolari hectarul. Beneficiul net: două milioane de dolari numai din vânzarea „craterului lui Copernic”.

Falimentul acestei grandioase idei se datora, desigur, blestematului simţ practic al celor care ar fi trebuie să-şi dezlege baierile pungii. Căci Luna nu fusese încă atinsă decât de cosmonavele cărţilor de anticipaţie. Mai târziu, după primele aselenizări, se auziră din nou voci profetice şi urmaşii spirituali ai domnului Perkins jr. intrară în acţiune. Dar savanţii pronunţară un verdict categoric: lipsită de atmosferă şi supusă unor variaţii prea mari de temperatură, Luna va fi folosită mai ales ca sursă de energie şi ca staţie intermediară în călătoria spre alte planete.

Atunci se ivi în arenă John Archibald Steel.

Moştenind câteva milioane de dolari, Steel se lansase în afaceri cu impetuozitatea brutală a unui fost atacant în echipa de rugbi a universităţii Harvard. Destul de deştept ca să nu fie tras pe sfoară, destul de lipsit de scrupule ca să înşele el pe alţii, îşi mărise averea într-un ritm vertiginos. Şi cum era înzestrat cu simţul profitului, îşi investise capitalul mai ales în industria atomică şi cea legată de cucerirea spaţiului cosmic.

În afara trăsăturilor comune tuturor celor a căror deviză este „time is money”, Steel avea o puternică înclinaţie spre acţiuni spectaculoase, spre lovituri de teatru în care să joace rolul principal. Gurile rele susţineau că explicaţia trebuie căutată în arborele genealogic al familiei, la rădăcina căruia s-ar fi aflat un anume Richard Steel, zis „Stângaciul”, fost pirat şi

traficant de carne vie în Mările Sudului. În loc să tăgăduiască, John Archibald ridicase o statuie „Stângaciului” şi îi înscrisese strigătul de luptă – „Fereşte!” – pe frontonul palatului său din împrejurimile New York-ului.

Poate că vom descrie cândva şi isprăvile mai vechi ale acestui interesant personaj. Deocamdată ne vom mărgini să consemnăm împrejurările în care a trecut dincolo de graniţele terestre.

Din ziua în care Schiaparelli a descoperit misterioasele canale marţiene, planeta sângerie a devenit obiectul unei susţinute şi devorante curiozităţi. Cu prilejul marii opoziţii din 1956, ea a fost cercetată de lunetele şi telescoapele tuturor astronomilor profesionişti şi amatori de pe glob. Noi enigme s-au adăugat atunci celor nelimpezite în trecut: apariţia unor pete strălucitoare în emisfera sudică, micşorarea mai rapidă a calotelor polare şi extinderea zonelor de vegetaţie, prezenţa periodică a unei lumini albastre în anumite regiuni ale planetei.

Cosmonavele teleghidate aduseseră mai târziu pe Pământ imaginea unor fâşii înguste, roşiatice, dispuse într-o simetrie surprinzătoare. Partizanii „canalelor” văzuseră în asta o nouă confirmare a ipotezei îmbrăţişate de ei. Aveau să se lămurească, de altfel, în curând: o expediţie internaţională se pregătea să pornească spre Marte, cu prilejul opoziţiei din 1971.

Profitând de uriaşul interes pe care-l stârnise acest eveniment, companiile imobiliare din lumea capitalistă lansară un nou atac la buzunarul cetăţenilor naivi. Înaintea tuturor, Steel înfiinţă societatea pe acţiuni „Bunuri marţiene”, cu un capital iniţial de zece milioane de dolari. Să vinzi bucăţi dintr-un corp ceresc aflat la o distanţă minimă de 56.000.000 kilometri (şi asta o dată la 15–17 ani) – iată o ispravă demnă de urmaşul de sânge sau numai de suflet al piratului din Mările Sudului!

Întrucât s-ar putea crede că exagerăm credulitatea acţionarilor societăţii lui Steel, vom aminti o escrocherie de mai mică anvergură, concepută tot în ţara tuturor posibilităţilor, pe la sfârşitul celui de-al şaselea deceniu. Locuitorii din Wisconsin au citit într-o zi în presa locală următorul anunţ: „O călătorie gratuită în Marte, în schimbul a 900 de cutii goale de cremă de ras”. Şi oricât ni s-ar părea de ciudat, s-au găsit destui amatori. După îndeplinirea condiţiei unice, ei au primit câte un bilet de autocar până la Marte – un cătun cu şaptezeci şi opt de locuitori, uitat de turişti şi chiar de cei din aşezările învecinate.

Ţinând seama şi de progresul înregistrat în cercetarea spaţiului cosmic, nu trebuie să ne mire deci faptul că acţiunile „Bunuri marţiene” se vândură ca pâinea caldă. Valoarea lor creştea de la o zi la alta şi o nouă emisiune fu acoperită în câteva ore. Dar o ştire uluitoare veni să spulbere visele

acţionarilor entuziaşti: expediţia internaţională descoperise pe Marte făpturi înzestrate cu raţiune.

Istoria planetei Marte[7] este astăzi în general cunoscută. Pentru cititorul neavizat, vom aminti doar că marţienii au fost nevoiţi să se retragă în adâncuri, cu multe milenii în urmă, din pricina scăderii treptate a temperaturii.[8] Ei au construit oraşe submarţiene şi au creat aparate şi instalaţii menite să uşureze adaptarea la noile condiţii de viaţă. Nenumărate generaţii s-au mulţumit cu aceste paleative până ce, acum câteva sute de ani, un grup de savanţi a lansat chemarea „Să ne întoarcem la suprafaţa planetei!”

A început era unor eforturi titanice. Luptând pentru fiecare metru pătrat, marţienii au izbutit să brăzdeze deşerturile cu zone fertile. Cunoscând o anumită formă de energie nucleară, au creat focare submarţiene de căldură de-a lungul fâşiilor de vegetaţie şi au pornit să niveleze solul prin mari explozii dirijate.[9]

Acesta era stadiul în care îi găsise expediţia internaţională.

Urmă o teribilă degringoladă a companiilor care vânduseră parcele pe Marte. Tribunalele înregistrară nenumărate falimente. Rubricile de fapte diverse se umplură cu ştiri privind sinuciderile acţionarilor ruinaţi.

Numai posesorii de „Bunuri marţiene” avură o soartă mai blândă. Steel răscumpără acţiunile, pierzând câteva milioane de dolari. Apoi declară că va pleca să discute cu marţienii. Oamenii zâmbiră cu scepticism. Dar când ziarele anunţară că guvernul a consimţit să-i închirieze o cosmonavă, pungile se goliră încă o dată, pentru gloria Statelor Unite şi profitul fericiţilor acţionari.

Răscumpărate de Steel la valoarea lor nominală, acţiunile fură revândute la preţuri enorme. „Marele business” dăduse, deci, primele roade. Şi John Archibald era convins că marţienii nu vor putea să reziste argumentelor unui încercat om de afaceri.

*

— Nu înţeleg de ce ezitaţi. Acceptarea ofertei mele nu ar aduce nicio ştirbire autorităţii Marelui Consiliu!

---

[7] Folosim în continuare acest nume convenţional, cu toate că autohtonii şi-au botezat planeta Grana (n.a.).

[8] Ultima lucrare a savantului marţian Droş Gran susţine că la originea acestui fenomen ar fi stat rarefierea atmosferei, care n-a mai putut reţine în suficientă măsură razele solare reflectate de suprafaţa planetei (n.a.).

[9] Aşa se explică, pesemne, explozia observată la 27 ianuarie 1950 de un astronom japonez (n.a.).

Pris Gran, membru al Marelui Consiliu marţian, asculta impasibil pledoaria lui Steel. Purta pe piept semnul distinctiv al „vârstei a treia”: trei elipse întretăiate. Bătrâneţea îl încovoiase şi-i îngreuiase mişcările, dar ochii îşi păstraseră strălucirea ascunsă acum sub cele două rânduri de pleoape.

— Nu vă cer decât uraniu! stărui Steel. Şi minereul acesta n-are pentru voi niciun preţ!

Pleoapele se ridicară încet şi traducătorul electronic prinse glas:

— Fraţii tăi spuneau altfel. Ne-au făgăduit că se vor întoarce, că ne vor învăţa să folosim puterea ascunsă în uraniu...

Steel îi blestemă în gând pe „fraţii” săi prea altruişti – „nişte capete de ou[10] pline cu fumuri umanitare!” – şi încercă să găsească un drum spre inimi bătrânului marţian:

— N-o să faceţi o afacere proastă! Vă voi da în schimb...

Pris Gran îl privea neclintit.

— ...automobile, avioane...

— Kruburile noastre nu sunt bune?

Steel tăcu. Kruburile erau mai simple, mai uşor de mânuit... Ce să le ofere? Vru să vorbească despre confortul din casele terestre, dar îşi aduse aminte de salteaua pe care dormise, de uşile care se deschideau singure, de lumina care izvora din pereţi... Îi veni deodată o idee:

— Aş putea să vă procur cosmonave! Aţi cuceri şi voi spaţiul cosmic, aţi explora...

— Nu e încă timpul. Trebuie să recucerim întâi propria noastră planetă. Şi avem de lucru pentru câteva generaţii.

Steel începu să fiarbă: „Ce naiba l-ar putea interesa pe acest sfinx păros? Un transport masiv de taxi-girls? O menajerie? Sau...”

— Poate vreţi arme! Tunuri, tancuri, mitraliere!

Traducătorul electronic se oprise, căutând zadarnic în memoria lui echivalentul cuvintelor rostite de Steel. Pesemne că membrii expediţiei internaţionale nu socotiseră necesar să le vorbească marţienilor despre războaie.

Bătrânul clătină din cap:

— Ciudat eşti tu, pământeanule! Vorbeşti parcă alta limbă decât fraţii tăi!

— Voi n-aveţi duşmani? încercă Steel să se facă înţeles. Armele se folosesc împotriva duşmanilor.

— Granienii au un singur duşman: frigul. Şi împotriva lui folosim alte mijloace.

---

[10] Expresie peiorativă, folosită în Statele Unite la adresa intelectualilor şi reflectând dispreţul faţă de cultură al modului de viaţă american (n.a.).

Simţind că pierde un prilej poate unic, Steel se hotărî să joace totul pe-o carte:

— Aş fi vrut să ne înţelegem de bună voie. De ce mă sileşti să-ţi arăt la ce slujesc armele?

Ochii lui Pris Gran se luminară o clipă. Apoi bătrânul se ridică cu greu din fotoliu şi făcu un pas spre oaspetele sau. Traducătorul murmură cu blândeţe:

— Linişteşte-te, pământeanule! Să mergem!

Steel triumfă:

— Mă duci în faţa Marelui Consiliu? Să mă sprijini şi-am să-mi aduc aminte de tine!

— Da, da... linişteşte-te!

Krubul îi lăsă înaintea unei clădiri cu linii sobre. Pris Gran urcă cel dintâi treptele de mărgean şi se opri lângă marţienii cu staturi atletice care-i ieşiseră în întâmpinare. Le spuse ceva şi ei se întoarseră către Steel.

John Archibald călca grav şi măsurat, cu toate că-i venea să zburde la gândul „marelui business". Acţionarii societăţii „Bunuri marţiene" aveau să se mulţumească cu câteva fărâme de uraniu, iar el... El avea să dicteze preţul minereului radioactiv pe piaţa capitalistă. Pe lângă ceilalţi regi neîncoronaţi, avea să se ivească şi un rege al uraniului: John Archibald Steel I !...

Dacă ar fi cunoscut limba marţiană, s-ar fi bucurat mai puţin. Deasupra uşii lângă care-l aşteptau marţienii cu braţele întinse, câteva semne strălucitoare alcătuiau cuvântul OSPICIU.

N.B. Steel a fost încredinţat echipajului celei de-a doua expediţii internaţionale care a poposit pe Marte. Întors pe Pământ, şi-a consacrat milioanele şi energia fabricării unor mase plastice perfecţionare. Se pare că i-a rămas la inimă salteaua de bral...

EPISOD COSMIC

În ziua când se împlineau doisprezece ani de la plecarea în marea călătorie, comandantul convocă sfatul astronauţilor. Ascultară toţi, într-o tăcere împietrită, comunicarea mecanicului principal.

Rezerva de combustibil nuclear ajunsese aproape de limita de siguranţă. Mai puteau înainta câteva ceasuri, apoi... Apoi astronava trebuia să-şi întoarcă botul auriu spre constelaţia din care venise şi să se ia din nou la întrecere cu razele de lumină. Altfel riscau să rămână prizonierii acestui sistem neprimitor, cu planetele lui moarte, sau abia înfiorate de o pâlpâire vegetală.

Mecanicul vorbea şi în aer se iveau cifre şi scheme necruţătoare. Comandantul le privea fără să le vadă. Verificase el însuşi calculele, de zeci de ori, nădăjduind că maşinile greşiseră de astă dacă.

Închise ochii, tulburi de atâta veghere. Şi fluviul amintirii se revărsă iarăşi, aducând pădurile purpurii ale îndepărtatei planete natale şi oraşele ei de cristal – oraşele ei vibrând sub văpaia sorilor violeţi...

Un gând aspru risipi aceste imagini:

Aveau să se întoarcă învinşi. Învinşi – cu toate descoperirile făcute pe drum şi întipărite în memoria mecanică a aparatelor. Căci nimic nu putea să înlocuiască scânteia inteligenţei, după care porniseră în bezna genunilor cosmice.

Crezuseră, la început, că razele acestui astru tânăr şi viguros treziseră pretutindeni, în jur, forfota vieţii. Pe primele cinci planete îi întâmpinaseră însă geruri năprasnice şi contururi ascunse sub marama ucigătoare a norilor de metan şi de amoniac.

Planeta a patra le dăduse, o clipă, iluzia izbânzii. Reţeaua ei vegetală părea supusă unei geometrii mai presus de fantezia naturii. Dar în cele trei rotaţii la mică înălţime nu zăriseră decât aceleaşi dâre roşiatice, străbătând pustiuri care nu mai îngăduiau altfel de viaţă – dacă o cunoscuseră vreodată.

Ocolind un roi de meteoriţi, trecuseră pe lângă planeta a treia. Analiza spectrală vădise că atmosfera ei era bogată în oxigen, otrava subtilă obţinută prin reacţii chimice complicate în laboratorul astronavei.

Ultimele două perle ale şiragului heliocentric li se arătaseră la fel de ostile. Iar acum...

Mecanicul principal sfârşise. În sala cu uşi triunghiulare se încrucişară întrebări şi proteste. Dar frunţile se plecară una câte una, copleşite de logica neînduplecată a cifrelor. Atunci se auzi un glas ca un cântec:

— Prieteni...

Astronauţii îşi întoarseră capetele, cu mirare. Sculptoriţei nu-i plăcea să-nşire cuvinte. Stătea de obicei într-un colţ, plămădind văzduhul cu micul ei modelator electronic.

— Prieteni! repetă ea şi ochii-i violeţi se întunecară. Cât timp mai avem o nădejde, să nu ne întoarcem.

— Nădejdea-i s-ajungem acasă, rosti comandantul, cu amărăciune.

— Şi dacă pe planeta a treia e viaţă? Şi dacă ne-aşteaptă acei pentru care ne-am jertfit tinereţea?

— Visuri! se auzi o voce. Oxigenul le-ar arde plămânii, ca şi nouă!

— De ce vrei să torni întreg Universul în tiparele noastre? Lumile sunt nesfârşite – şi nesfârşite sunt formele vieţii!...

Sculptoriţa tăcu şi ridică modelatorul. Îndată se înfiripară arbori cu frunzişul de smarald, şi flori stranii, şi făpturi asemeni lor – şi parcă, totuşi, altfel.

— Zadarnic – suspină mecanicul secund. Popasul ne-ar cere prea mult combustibil: frânarea, pornirea...

Un fulger străbătu creierul comandantului. Mâna lui cu degete prelungi arătă un punct pe harta sistemului necunoscut:

— Aici ne-ar fi mai uşor să învingem atracţia. Şi dacă pe planeta a treia stăpâneşte zborul înalt al gândirii, va fi ajuns un semn şi pe satelitul ei!...

*

Un haos de piscuri, prăpăstii înguste, cratere... Piciorul se-nfundă în stratul de praf meteoric. Tăcere. Pustiu şi tăcere.

— De ajuns! hotărăşte, cu glas ostenit, comandantul.

Pornesc spre astronavă în salturi prelungi, repetate. Costumele nu-i mai apasă, ca pe alte tărâmuri; braţele parcă li-s aripi. Dar gânduri de plumb le-ncovoaie grumajii. Mişcările lor sunt pripite, stângace.

Pe bolta de smoală luceşte planeta a treia – fărâmă pustie-n vâltoarea oceanului cosmic...

Sub casca de gres, transparentă, pe obraji se preling picături de sudoare.

Sudoare sau lacrimi?

Pustiu.

Lacrimi.

Tăcere...

Sub paşi se iveşte o prăpastie îngustă. Comandantul n-o vede şi cade. Nu cade: pluteşte. Iar jos îi ia ochii o piatră rotundă. Se-apleacă... E-o sferă-ncrustată cu semne adânci, lucitoare...

*

Antenele astronavei captează mănunchiuri de unde – bătaia grăbită a pulsului lumii acesteia noi, către care se-ndreaptă. Sculptorița s-a așezat în fața marelui modelator electronic. Lângă ea, sfera lucind ca un soare. O privește și sculptează departe, în spațiu, un mesaj pentru planeta a treia.

Planeta a treia, Pământul, primește mesajul pe imensa-i retină albastră. E un semn știut pretutindeni, semnul muncii descătușate: stema cu stea de rubin. Și oameni din cinci continente se pregătesc să primească solii din Cosmos.

CEA MAI BUNĂ DINTRE LUMI

Întins pe masa de operaţie, pilotul parcă mai înalt decât şi-l amintea profesorul din ziare, din filme, de la televizor. Mai înalt şi de o frumuseţe mai impunătoare. Hipotermia îndelungată dăduse trupului său răceala şi duritatea marmurii. De marmură părea şi faţa golită de sânge, cu umbrele viorii ale cearcănelor săpate sub ochii închişi.

„Ce culoare au ochii lui?... Negri? Cenuşii?...”

Profesorul îşi strecură sub pleoape lentilele măritoare şi se îndreptă spre trupul inert. Îndoiala care-l învăluise până atunci cu păienjenişul ei paralizant se destrămă brusc. În faţa lui se afla nu un caz nemaiîntâlnit în practica medicală, ci un om decedat prematur. Un om care trebuia redat vieţii.

Asistentul întoarse comutatorul şi lumina începu să scadă treptat. Masa se roti în jurul axei până aproape de verticală. Pilotul părea acum gata să se desprindă din chingile magnetice şi să facă un pas pe podeaua translucidă.

— Contact!

Un roi de scântei verzui porni şi se învârtejească pe ecran, prinzând până la urmă contururile unui creier ciuntit. Prin lentilele măritoare, detaliile căpătau pe rând proporţiile unui întreg. Profesorul schimbă de câteva ori unghiul de observaţie şi trebui să recunoască temeinicia concluziilor cibernosticului „Salvării”: o porţiune tangentă la centrii memoriei era iremediabil distrusă.

Masa celulară de schimb aştepta în recipientul străveziu al circuitului artificial. Fusese creată după modelul celulelor încă vii ale creierului pilotului. Prima încercare de a reproduce un fragment din cea mai înaltă formă de organizare a materiei.

Profesorul îi aruncă o privire piezişă. Nu mai încercase asemenea transplantări decât la animale şi rezultatele nu fuseseră totdeauna strălucite. I-ar mai fi trebuit câteva luni de experienţe. Câteva luni...

În penumbra verzuie, chipul pilotului îşi pierduse rigiditatea. Părea cufundat într-un somn adânc, odihnitor. Dar inima nu mai trimitea în artere fluxul vieţii. Hipotermia menţinuse un echilibru precar pe marginea abisului. Foarte curând, moartea clinică avea să se preschimbe într-un proces ireversibil.

Profesorul îşi trase pe degete mănuşile complexului bio-electronic şi se concentră asupra imaginii de pe ecran. Bisturiele radiante, pensele, aparatele de sutură se apropiară de craniul zdrobit. Păreau însufleţite de o voinţă proprie, ameninţătoare, dar nu puteau decât să tălmăcească în

mişcări de o precizie inumană fiecare nuanţă a gândului omenesc. Şi gândul le poruncise: „Încet, înainte!”

*

Convalescenţa dura mai mult decât ar fi fost firesc. Grefa izbutise peste orice aşteptări, inima măsura din nou fără greş curgerea timpului, dar pacientul nu dădea semne că ar vrea să se vindece. După ce se întremase puţin, ceruse un dictafon, stilou, hârtie. Toate acestea zăceau acum părăsite într-un colţ. Nu se ştia la ce slujiseră. Pilotul stătea zile întregi tăcut, nemişcat, cu storurile trase. Mânca puţin şi fără poftă, refuza tonicele şi se împotrivea oricăror tratamente speciale.

După două săptămâni, profesorul îi făcu o vizită în afara orelor de program. Se aşeză pe fotoliul de lângă pat şi începu bătălia fără hărţuieli de avangardă:

— Am venit să te cert!...

— Dreptul dumitale, mormăi pilotul, continuând să privească în tavan. A doua viaţă... Recunoştinţă eternă... etcetera, etcetera...

Profesorul se instală mai bine în fotoliu.

— N-ai să reuşeşti să mă enervezi.

Celălalt se ridică în coate, cu o mişcare bruscă:

— Puţin îmi pasă de nervii dumitale!... Şi de dumneata în general!...

Aşteptă încordat riposta şi, văzând că întârzie, se trânti pe spate, încercând zadarnic să brutalizeze moliciunea elastică a somierei de melen. „Copil mare” – zâmbi profesorul – un zâmbet pierdut în hăţişul cutelor fine de la colţurile buzelor. Apoi spuse încet, pe tonul celei mai banale previziuni meteorologice:

— Mie, în schimb, îmi pasă de dumneata.

— Ştiu: pilotul care a descoperit cinci planete.

— Şi asta. Dar şi omul care nu vrea să trăiască... Asistentul meu e convins că apatia dumitale se datoreşte unei leziuni nedescoperite. Eu cred însă...

— Mi s-a făcut somn, declară pilotul.

„Am apucat-o pe un drum greşit” – îşi spuse profesorul. Şi schimbă tactica:

— Bine. Renunţ la ceartă. Gazetarii m-au obosit destul ca să nu mă mai pot război şi cu...

— Le-ai împărtăşit ipoteza dumitale? Au acceptat-o?... Vor fi titluri clare sau aluzii strecurate în text?

Profesorul scotoci alene în buzunarul drept, apoi în cel stâng şi scoase la iveală câteva ziare de seară:

— Dacă te interesează...

Niciun răspuns. Se ridică atunci, fără prea mult entuziasm, din fotoliul care îi îmbrăţişase trupul masiv.

— Mai am de făcut o vizită. Te părăsesc pentru câteva minute.

Şi, intuind reacţia celuilalt:

— Numai pentru câteva minute!

*

Părăsite ca din întâmplare pe marginea patului, ziarele păreau să fi rămas neatinse. Ochiul atent al profesorului descoperi însă mărturiile unei răsfoiri grăbite: ordinea schimbată, cutele inexistente mai înainte... Reîmpăturit în ultima clipă, „Glasul Cosmosului” lăsa să se vadă titlul unui articol publicat în pagina a doua: „Pilotul merge spre vindecare”. Iar dedesubt, cu aldine: „După cum ne-a declarat medicul-şef, viaţa pilotului e în afară de orice primejdie. În curând, eroul Cosmosului va putea să-şi reia...”

— E ora ploii de seară, anunţă profesorul cu melancolie. Ploaia mi-a inspirat primele versuri şi reumatismul de care distinşii mei colegi n-au izbutit încă să mă lecuiască. De fapt, e vina mea. Acum cincizeci de ani, într-o excursie pe Venus...

— Vrei să mă faci să cred că n-ai altă treabă decât să-mi ţii de urât?

— Vreau să te fac să-nţelegi că vindecarea dumitale nu e doar o chestiune personală!

— Înţeleg, râse pilotul fără nicio umbră de veselie. Grija creatorului pentru permanenţa operei sale...

Profesorul tresări, dar rămase la fereastră, privind norii pe care avioanele serviciului meteorologic îi pregăteau pentru ploaia de seară. Într-un târziu începu, aparent fără nicio legătură cu discuţia anterioară:

— A existat cândva o perioadă numită evul mediu...

— În aceeaşi ordine de idei, îl întrerupse pilotul, tatăl meu avea o splendidă colecţie de scoici de pe alfa Centauri.

— Atunci au apărut creatorii de monştri, urmă netulburat profesorul. Nu, nu e vorba de teratologie, de cercetări ştiinţifice. Schilodeau copii şi-i puneau să cerşească... sau îi purtau prin bâlciuri, prezentându-i drept curiozităţi ale naturii. Era o meserie bănoasă... Şi creatorii aveau grijă de permanenţa operei lor...

Norii închipuiau acum calota imobilă a unei gigantice meduze. Avioanele dispăruseră. Antena centrului meteorologic se învăpăie o clipă, lansând în văzduh un trident orbitor. Lovită în plin, meduza îşi desfăcu miriadele de tentacule argintii.

— N-am vrut să te jignesc, spuse încet pilotul. Complexul meu de inutilitate...

— Inutilitate?

— M-am născut pe bordul unei cosmonave pornite să exploreze sistemul stelei-proiectil a lui Barnard. O cosmonavă din epoca eroică: decolare de pe rampă terestră, forme aerodinamice, propulsie nucleară şi o viteză care astăzi ni se pare ridiculă. Drumul dus-întors a durat aproape două decenii. Două decenii de cădere liberă, cu un scurt popas pe o planetă inospitalieră, care n-avea nimic comun cu Pământul în afara mişcării de revoluţie săvârşite în acelaşi timp. Două decenii de imponderabilitate...

M-am adaptat relativ uşor, neavând săpată în fiecare fibră amintirea unei experienţe gravitaţionale. Ceilalţi erau la a nu ştiu câta expediţie şi se obişnuiseră. Căpătasem toţi un nou simţ al echilibrului, mai apropiat de cel al păsărilor şi al făpturilor acvatice.

Epoca eroică... Duşmanul cel mai cumplit al cosmonauţilor nu erau meteoriţii sau razele cosmice, ci timpul. Oamenii mâncau, dormeau, controlau bunul mers al aparatelor şi apoi... Cred că atunci s-a născut expresia „a-ţi omorî timpul”, cu toate că specialiştii îi atribuie o vechime impresionantă.

Cosmonava avea o microfilmotecă, o sală de jocuri şi o sală de sport în care se doborau zilnic recordurile terestre la sărituri şi aruncări. Mai mult mă atrăgeau însă ceasurile de taifas.

Veteranii zborului cosmic sunt prezentaţi uneori drept nişte uriaşi taciturni, cu chip şi sentimente de piatră. Prostii!... I-am văzut apărându-şi fiecare cu îndârjire „steaua lui”, „planeta lui”! După duelul verbal urma confruntarea vizuală. Mă luau drept arbitru şi stăteam ore întregi în faţa ecranului cineciberului, devorând imaginile tridimensionale, sunetele, culorile şi miresmele unor lumi de o stranie frumuseţe. Auzeam comentariile: „O pădure de cristale purpurii – singura formă de viaţă de pe planeta stelei duble 61 Lebăda... Aici am pierdut trei oameni: plantele carnivore s-au aplecat asupra lor şi... Bila asta e de şaisprezece ori mai mare ca Jupiter. Abia am izbutit să decolăm”.

Vorbeau şi despre Pământ, cu o nostalgic care mi s-a părut întotdeauna „de rigoare”. Ce poate oferi Pământul unor oameni însetaţi de fiorul necunoscutului?...

Ştiu ce vrei să-mi răspunzi: leagănul omenirii, patria unică, receptaculul civilizaţiei solare... De acord, dar eu nu sunt făcut pentru o existenţă în care zborul pe Uranus înseamnă încă o adevărată aventură!... De ce-ţi spun asta? Ai să înţelegi.

Membrii expediţiei erau, fireşte, specialişti în cele mai diferite domenii. Sub supravegherea lor învăţam cosmografie şi astrobotanică, teoria mişcării subluminice şi biofizica stelară – tot ceea ce avea să-mi fie necesar pentru

obţinerea brevetului de pilot galactic. Învăţam şi aşteptam întâlnirea cu Pământul, ca o escală obligatorie în drumul spre stele.

Un roi de meteoriţi ivit pe neaşteptate între Jupiter şi Saturn ne-a făcut să cheltuim rezerve preţioase de carburant. Drept urmare, lupta cu gravitaţia terestră a fost mai scurtă şi mai brutală. Mama n-a suportat deceleraţia...

M-am târât o vreme prin sălile Institutului de cosmonautică, strivit de greutatea propriului meu trup, mi-am dat examenele şi am fost numit stagiar pe o astronavă care pleca spre beta Centauri. Tata era medicul expediţiei. Am părăsit Pământul fără strângere de inimă...

Nu mă întreba nimic! Dacă mă opresc, n-am să mai am curajul să continui.

Zeci de ani am străbătut Cosmosul, explorând zeci de sisteme stelare. Am descoperit cinci planete şi fenomenul interferenţei câmpurilor de atracţie poartă numele meu. Compensatorul efectului Doppler, la care lucram de multă vreme, a fost brevetat şi introdus pe bordul astronavelor fotonice. Aveam câteva proiecte privind crearea condiţiilor de viaţă terestre pe alte corpuri cereşti...

Toate acestea îmi par astăzi titlurile încă vii ale unor cărţi uitate. Nu-mi mai amintesc nimic. Caracteristicile celor cinci planete, calculul interferenţei, principiul compensatorului... nimic! Până şi elementele de bază ale cosmonavigaţiei mi-au devenit străine. M-am chinuit ore întregi să dictez o formulare coerentă a unei legi de mecanică astrală. Am înnegrit zadarnic sute de pagini.

Bănuiesc ce s-a întâmplat. Accidentul. Au fost atinşi centrii memoriei... Şi nu pot s-o iau de la capăt! Înţelegi, profesore? Nu mai am timp!... Ştiu ce vrei să spui: să-mi găsesc un rost aici pe Pământ. Aş fi primit oriunde cu braţele deschise. După şase luni, aş fi în stare să îngrijesc o seră cu plante venusiene. După un an...

Nu, profesore, perspectiva asta nu mă încântă. Gândeşte-te că ai uita dintr-odată tot ceea ce ţine de meseria dumitale, că n-ai mai putea să vindeci şi să cauţi căi noi de vindecare a oamenilor. Şi încă nu-i acelaşi lucru. Dumneata ai un cămin, o familie. Dumneata eşti un fiu al Pământului, iar eu...

Asta-i tot. Acum poţi să mă cerţi.

*

Clădirea Centrului de explorări galactice (C.E.G.) strălucea orbitor, revărsând razele solare absorbite în timpul zilei. Ca un imens fluture negru atras de lumină, graviplanul coborî pe terasa superioară. Profesorul ieşi din cabină şi se îndreptă grăbit spre biroul directorului.

— Sunteţi aşteptat. Puteţi intra.

Străbătând anticamera, profesorul notă amuzat inflexiunile de contraltă ale vocii secretarei-robot. „Pesemne că directorul e meloman”.

Directorul era, în orice caz, un om teribil de ocupat. Urmărea pe ecran decolarea unei cosmonave de pe Marte, dicta un răspuns adresat Consiliului solar şi frunzărea în acelaşi timp un teanc de rapoarte cu antetul fosforescent C.E.G. „Atenţie distributivă... Exemplul clasic era parcă un general din vechime. Cum naiba îl chema?...”

Profesorul era într-adevăr aşteptat. Directorul închise televizorul şi dictafonul, lăsă rapoartele pe birou şi porunci contraltei să înregistreze toate comunicările. Apoi se întoarse către vizitatorul său şi îl întrebă cu sinceră îngrijorare:

— Cum îi merge?

Ascultă relatarea profesorului, înnegurându-se treptat, şi izbucni:

— Trebuie să facem ceva pentru el! Vă stau la dispoziţie cu toate resursele centrului! Noi şi întreaga Uniune solară îi datorăm prea mult ca să...

Profesorul clătină din cap:

— Nu pot să-i redau memoria.

— Să căutăm totuşi o soluţie!

Peste un ceas, directorul ceru secretarei să-l cheme pe unul dintre colaboratorii centrului.

*

Era un tânăr scund şi timid, pe care faima interlocutorului său îl făcuse să gângăvească în timp ce-şi formula stupefianta propunere. Acuma aştepta răspunsul, urmărind parcă înfricoşat necontenitul du-te-vino al pilotului prin încăpere şi ascultându-i monologul întretăiat:

— Viteză supraluminică!... Asta-nseamnă... o colosală extindere a razei de cercetare!... Cele mai îndepărtate sisteme ale Căii Lactee... Chiar metagalaxia!...

Se opri brusc în faţa fotoliului:

— Dacă experienţa dumitale reuşeşte, vei rămâne în istoria cosmonauticii! Îţi mulţumesc că te-ai gândit la mine. Din păcate, starea sănătăţii...

— Profesorul spunea... începu tânărul, roşind.

— Profesorul nu ţi-a spus tot! îl întrerupse pilotul, dar desluşi pe chipul celuilalt ceva care-l făcu să adauge: Sau poate...

Luă tăcerea drept încuviinţare.

— Atunci înţelegi de ce nu pot accepta. Dumneata ai nevoie de un colaborator, nu de un lest inutil. Nu mai sunt în stare nici să interpretez indicaţiile aparatelor.

— Am pornit la realizarea proiectului după ce am citit lucrarea dumneavoastră despre interferenţa câmpurilor de atracţie. Nu voi decola decât cu dumneavoastră la bord! Experienţele preliminare au decurs satisfăcător. Urmează saltul cel mare. Şi profesorul spunea...

Ezită o clipă. Ochii pilotului ardeau ca două flăcări negre, poruncindu-i să continue.

— Există o şansă ca viteza supraluminică să vă dea un şoc mnemonic.

*

Pe ecranul semicircular pulsa o neverosimilă auroră boreală. Albastru, roşu, verde... Culorile unduiau, se topeau una-ntr-alta, înfloreau în jerbe scânteietoare...

Pilotul îşi umplea ochii cu văpaia aceasta pe care n-o mai întâlnise, nu putea s-o întâlnească în zborurile lui cu viteze subluminice.

— Ne îndreptăm spre Lalande 21183, anunţă tânărul aplecat asupra hărţii galactice. Planeta se află la o distanţă medie de 0,132 unităţi astrale faţă de stea. Masa relativă 0,06. Perioadă de revoluţie circa 14 ani.

Pilotul privea aurora boreală a Cosmosului.

*

Rezultatul analizei era favorabil: atmosfera nu conţinea demente nocive. Cosmonauţii abandonaseră scafandrii spaţiali, îmbrăcând costumele de melen – uşoare, ignifuge, mai rezistente ca oţelul.

Planeta se caracteriza printr-o adevărată frenezie vegetală. Ierburile creşteau nemăsurat, lianele ţeseau pretutindeni reţele elastice, iar arborii îşi împleteau coroanele într-o nesfârşită boltă legănătoare.

Pilotul şi însoţitorul său îşi croiau drum spre fluviul zărit de la înălţime. Era cald – o căldură umedă care le încetinea mişcările şi gândurile. Totul împrejur fremăta de o viaţă ascunsă, ghicită doar în tremurul ierburilor şi foşnetul frunzişului.

Fluviul!... O pânză cenuşie lunecând spre o ţintă necunoscută.

Căutând să suprapună imaginea aceasta pe o amintire neclară, pilotul se apropie de ţărm. Un pas, încă unul...

Tânărul îl opri în ultima clipă. La picioarele lor, arcuirea largă a ierbii nu mai acoperea decât pânza cenuşie.

— Crezi ca e vreo primejdie?

— Paragraful 37 al Regulamentului expediţiilor galactice: *„Este interzis contactul cu orice substanţe lichide înaintea expertizei obligatorii.”* De altfel...

Un ciot uscat descrise o traiectorie alungită spre fluviu. Încă înainte de a atinge apa, o formă nelămurită ţâşni din adânc şi-l hăpăi cu un clămpănit sinistru.

Pilotul se cutremură la gândul nenumăratelor guri avide, pândindu-şi prada sub luciul mohorât al apei. Dar mai puternic decât fiorul primejdiei vibra în inima lui recunoştinţa faţă de omul care-l salvase. Era un sentiment nou şi tulburător pentru el, care-şi încredinţase până atunci viaţa doar unor ansambluri electronice perfecţionate. Căci pe bordul cosmonavelor de cercetare fusese totdeauna singur.

Împins de o pornire irezistibilă, se întoarse către însoţitorul său. Voia să-i mulţumească, să-i strângă mâna, să-l îmbrăţişeze... Îi întâlni privirea, aţintită asupra lui cu grijă, cu nelinişte – şi rămase neclintit. Undeva, în adânc, se trezise iarăşi demonul care-l tortura cu ideea că toţi îl consideră drept un „caz”. Spuse, cu o voce voit nepăsătoare:

— Da... nu e locul cel mai potrivit pentru un concurs de înot.

*

Cosmonava sparse în mii de cioburi oglinda calmă a oceanului unic.

— Sistemul Ross 614, anunţase tânărul cu câteva ceasuri în urmă. Planeta gravitează în jurul centrului comun în decurs de 15 ani. E acoperită în întregime de apă.

— Ross 614, repetase pilotul şi fruntea i se încreţise într-un efort dureros de biruire a infirmităţii lui psihice.

— Aţi trecut pe aici acum treizeci de ani. Aţi notat în jurnalul de bord: „Cosmonavele de cercetare ar trebui să poată evolua în cele mai diferite medii. Sunt nevoit să părăsesc această lume acvatică, fără să ştiu ce se ascunde în adâncul ei".

Pilotul îi privise lung. Nu-i venea să creadă că frazele rostite de el cu atâta timp în urmă trăiesc în memoria tânărului pe care abia-l cunoscuse.

Umbre stranii evoluau pe ecranul radiaţiilor ultraviolete. Ar fi vrut să le cerceteze mai îndeaproape, dar indicatoarele sonarului începură să vibreze. Cosmonava îşi încetini cufundarea şi încremeni în văzduhul lichid.

— Un obstacol?

Fără să răspundă, tânărul conectă periscopul la marele ecran semicircular. Pilotul îşi stăpâni cu greu un strigăt: jetul de lumină al laserului smulgea din întuneric contururile unui fantastic oraş submarin. Cuburi, cilindri şi sfere translucide crescuseră parcă din solul hrănit cu rămăşiţele vieţuitoarelor care se cerneau din straturile superioare ale oceanului.

— O civilizaţie acvatică?

— Nu. A treia expediţie C.E.G. a descoperit aici mari zăcăminte de uraniu.

Laserul lumina acum forfota excavatoarelor şi forezelor, vibraţia şerpuită a conductelor care transportau minereul până la uriaşele magazii translucide.

Pilotul încercă, într-o măsură nemaicunoscută de el, mândria firească a celui îndreptăţit să spună: „Iată ce pot face semenii mei!" Şi-şi dori să fie acolo, pe solul submarin, să muncească alături de minerii nevăzuţi şi să trimită uzinelor şi cosmonavelor Pământului energia care dormea în bulgării informi de minereu.

*

— Betelgeuse, primul corp ceresc din constelaţia alfa Orion. O stea de milioane de ori mai mare ca Soarele nostru.

Tânărul tăcuse, simţind aţintită asupra lui privirea pilotului. O privire ciudată, care-l urmărise şi mai târziu, în timp ce se târau prin deşert, în căutarea unor ipotetice forme de viaţă.

— Masă relativă 0,1 – o forţă de gravitaţie considerabilă, spusese tânărul. Atmosferă de metan şi amoniac. Irespirabilă.

Se târau prin deşert, încovoiaţi sub povara scafandrilor spaţiali. De jur-împrejur, valuri de nisip violet încremenite în asaltul unui ţărm iluzoriu. Soarele nu apusese încă, dar trei luni de ametist se şi zoriseră să-i ia locul.

— Să ne odihnim o clipă, spuse pilotul.

Ajunseseră lângă un pâlc de copaci cu ciufuri de frunze violete. Se rezemară de trunchiurile aspre, care aruncau umbre lungi pe nisip.

— Amurgul, murmură pilotul, şi vocea lui, uşor deformată de radioemiţătorul scafandrului, părea încărcată de o emoţie nouă, copleşitoare.

O cascadă de lumină îşi revărsa valurile cromatice de la zenit spre orizontul învăpăiat. Toate nuanţele de violet se topeau în prăbuşirea aceasta ireală.

Tânărul oftă fără voie şi se grăbi să justifice ceea ce socotea el o abatere de la luciditate:

— Trebuie să ne întoarcem. Temperatura scade brusc după apusul Soarelui.

Niciun răspuns. Întoarse capul spre tovarăşul său şi-l văzu fără cască, pierdut într-o contemplaţie care-i dădea un aer de neaşteptată tinereţe. În ochii lui se răsfrângeau parcă imaginile pătrunse de aspra, tumultuoasa şi fermecătoarea poezie a acestei planete descoperite în amurgul unei vieţi de neistovite căutări. Cu un sentiment amestecat – uşurare, jenă, bucurie – tânărul îşi scoase şi el casca, trăgând în piept mireasma palmierilor Saharei. „Oare a înţeles încă din jungla Amazoanelor?... Sau abia în adâncul Pacificului?...”

Eliberat de vraja sumbră pe care i-o dăruise filtrul violet, Soarele se mistuise dincolo de cascada luminoasă, cu un ultim suspin auriu. Luna şi cei doi sateliţi artificiali îşi sporiseră strălucirea. Pe boltă începeau să se ivească pâlpâirile îndepărtate ale stelelor. Pilotul îşi lăsă o clipă privirea să rătăcească asupra lor, apoi şi-o întoarse spre Pământul care-l îmbia cu neasemuita lui căldură şi frumuseţe.

Undeva, spre dreapta, Nilul își luneca apele în lumina scăzută a amurgului. Părea somnoros și leneș, sortit să rămână de-a pururi în albia lui încăpătoare. Dar peste câteva luni, când marele baraj de la Assuan...

— Ei, tinere!

Igor tresări, dându-și seama abia atunci că elicopterul încremenise deasupra pustiului.

— Dumneata visezi, continuă profesorul, și era să pierdem singura urmă de astăzi!

— Iertați-mă, Nikolai Petrovici...

Igor se aplecă asupra ecranului. Reflectate de ziduri ascunse, ultrasunetele înscriseseră contururi ciudate: trei linii paralele, ușor curbate spre extremități.

Profesorul chibzuia, mestecând capătul pipei din spumă de mare. Ar fi vrut s-o aprindă și să se plimbe, cu mâinile la spate, așa cum făcea în camera lui de pe strada Gorki... Hotărî scurt:

— Mai sus!

Elicea își înmulți turațiile, preschimbându-se într-un uriaș disc fumuriu. Elicopterul porni să se înalțe.

Pe ecran, liniile paralele creșteau și se rotunjeau ca niște arcuri întinse de o mână nevăzută. Apoi vârfurile lor începură să se apropie.

— Ce zici, Igor?

Tânărul își umezi buzele arse de încordare. Liniile se prefăcuseră în cercuri. Trei cercuri concentrice. În mijloc, o pată neagră, dreptunghiulară.

— Mda, mormăi profesorul, nu prea seamănă cu...

Ridică glasul, adresându-se pilotului:

— Notează coordonatele! Ne-ntoarcem mâine cu tot ce-i de trebuință. În primul rând, oameni.

Yussef clătină din cap:

— La Abu Simbel e mare nevoie de săpători... Poate găsim acolo, jos!

Urmărindu-i privirile, profesorul și Igor descoperiră o îngrămădire de bordeie înecate în pânzele tot mai dese ale înserării.

— Bine, se-nvoi profesorul. Să coborâm!

Satul, mai degrabă cătunul, era înghesuit de-a lungul arăturilor. Nu se zărea nicio potecă.

— Fiecare palmă de pământ trebuie însămânțată, murmură Yussef. Și așa ne pândește foametea. Dar când va fi gata barajul, vom avea destul pământ irigat. Atunci vom croi și poteci.

Plecă să-l caute pe omdeh.

— Sunt foarte intrigat, Nikolai Petrovici, mărturisi Igor. Zidurile astea circulare...

Dar profesorul n-avea chef de vorbă. Mormăi ceva neinteligibil, continuând să-şi umple pipa cu tutun aromat.

În noapte izbucni urletul unui şacal. Aşa urlau şi la Abu Simbel, dând târcoale marii tabere arheologice. La început, asistentul Igor Nikitin îşi trăgea pătura peste cap, să nu-i mai audă. Şi nu numai el. Mulţi dintre cercetătorii care răspunseseră chemării guvernelor Republicii Arabe Unite şi Sudanului erau la prima lor campanie în deşert. Veniseră de pretutindeni, însufleţiţi de ideea salvării unor mărturii unice ale trecutului. Se obişnuiseră cu şacalii şi cu haitele de câini de prin sate, cu arşiţa şi vânturile uscate. Lucrau zi şi noapte, în schimburi, înverşunându-se să smulgă cât mai multe comori din îmbrăţişarea nisipurilor...

Yussef se întoarse cu omdehul – un bărbat scund, uscăţiv, care cumula funcţiile de primar, judecător, notar şi, la nevoie, medic. Purta însă tot îmbrăcămintea sărăcăcioasă a felahilor: turban şi cămaşă până-n călcâie.

Se învoiră fără multe vorbe. Localnicii ştiau ca, în curând, apele Nilului se vor uni deasupra vechilor sălaşuri. Se pregăteau de plecare spre noua vatră statornicită de autorităţi şi voiau să ştie ce se ascunde sub scoarţa bătucită de paşii lor şi ai străbunilor lor...

Munca începu în zori. Aparatele electrice determinară densitatea solului, sondajele fotografice dovediră că înregistrările sonarului erau exacte. În amurg, trei segmente de cerc, dezgolite, stârneau zumzetul uluit al săpătorilor. Iar Igor se chinuia să-şi amintească unde citise despre zidurile acestea poleite cu bronz, cositor şi... Metalul cu reflexe roşiatice ar fi putut fi aramă... sau aur cu strălucirea domolită de vreme.

Cuprins de o agitaţie neobişnuită, profesorul îi zorea pe felahi, mânuind alături de ei cazmaua şi lopata. Segmentele se prefăcură în semicercuri. După câteva zile, pata neagră de pe ecranul sonarului se dovedi a fi un templu îmbrăcat în argint, cu coama acoperişului de aur.

„Visez! îşi spunea Igor. Doar nu suntem în Peru! Ce să caute aici templul incaşilor de la Cuzco?...” Vru să-l întrebe pe profesor, apoi se răzgândi: „Să vedem ce-or să mai scoată la iveală săpăturile”.

Încet, încet, întregul templu fu eliberat din cochilia lui multimilenară. Zidurile se păstraseră neatinse sub armura de metal preţios. Iar înăuntru...

Igor trăia o perpetuă uluire. Înăuntru, zidurile, coloanele, podeaua erau acoperite cu plăci de fildeş. Câteva statui de aur erau presărate prin colţuri, iar în mijloc, atingând tavanul cu creştetul, se înălţa un Poseidon uriaş, conducându-şi carul tras de şase armăsari înaripaţi. În jurul lui, o puzderie de Nereide aşezate pe delfini de asemenea de aur.

„Să fie, deci, un templu grec? se întreba tânărul. Aici, în inima Egiptului?...”

Una dintre coloane îi atrase în mod deosebit atenţia. Era din acelaşi metal cu reflexe roşiatice care poleia al treilea zid circular, cel mai dinăuntru. Şi pe ea fuseseră gravate semne care nu aparţineau nici unui alfabet cunoscut:

— Seamănă cu inscripţiile guanşe din insulele Canare, constată profesorul, cu ochii strălucitori. Şi cu cele de pe inelul găsit la Tartessos.

— Aş adăuga caracterele berbere catalogate de Hannoteau în 1860, spuse Igor.

— Exact! Presupusa arie de răspândire ar cuprinde oceanul Atlantic, Spania, Atlasul berber şi Egiptul!

— Atunci!... izbucni Igor.

Profesorul îl opri cu un gest. Parcă se temea că violenţa formulării ar putea să destrame o ipoteză încă fragilă.

Peste câteva zile avură o nouă revelaţie. Yussef – care schimbase pentru o vreme manşa elicopterului cu uneltele arheologilor – descoperi într-o încăpere subterană a templului câteva amfore de lut, păstrate în perfectă stare. Erau modelate cu măiestrie după un tipar amintind liniile stilizate ale unui trup femeiesc şi cuprindeau sute de romburi de aramă.

— După Peru, Mexic! exclamă Igor. Parc-ar fi romburile găsite la Palenque!

— Şi în Irlanda şi Scandinavia protoistorice, completă profesorul.

— Triunghiul s-a închis: Europa, Africa, America. Concluzia se impune de la sine.

— Eu nu te-am învăţat să te pripeşti, spuse încet profesorul.

— Dar, Nikolai Petrovici...

— Am luat legătura prin radio cu Cairo. Mâine va sosi un specialist în determinări magnetice. Mai rabdă până atunci.

*

Specialistul – un egiptean vorbăreţ, cu un fes minuscul cocoţat în creştetul capului – veni însoţit de un uriaş taciturn, care se recomandă Ion Proca.

— Român? se bucură Igor, scuturându-i mâna.

— Român, zâmbi mai mult din ochi celălalt.

Şi se instală la umbră, împreună cu geamantanul său voluminos, ca şi cum pentru asta ar fi zburat câteva ceasuri cu elicopterul.

— E ajutorul dumitale? întrebă profesorul, uşor intrigat.

Specialistul ridică din umeri, cu aceeaşi risipă de energie care-i însoţea toate mişcările.

— L-am cunoscut pe aeroport. Mi l-a adus directorul muzeului de arheologie.

— Ali Nadir? se miră profesorul. Îl ştiam ţintuit în pat de o criză de gută!

— N-arăta prea bine, încuviinţă specialistul. A venit totuşi cu mamutul ăsta care mi-a scos sufletul cu muţenia lui.

Arheologii erau prea grăbiţi ca să se apuce de investigaţii. Îl lăsară deci pe Proca să tacă şi îl ajutară pe specialist să-şi despacheteze aparatele.

Definitiv subjugat de vraja trecutului, Yussef vru să afle în ce constă determinarea magnetică. Concetăţeanul său nu pierdu prilejul de a-şi proslăvi îndeletnicirea cu lux de amănunte. El porni de la faptul că un obiect de lut, lăsat să se răcească după arderea în cuptor, se magnetizează. Şi cum direcţia magnetismului său depinde de poziţia polilor magnetici ai Pământului, se stabileşte în ce perioadă anume câmpul magnetic terestru a avut aceeaşi direcţie.

— Pentru că polii ăştia magnetici sunt nestatornici ca fiicele lui Alah, suspină specialistul. Ele îşi schimbă pasiunile, iar ei poziţia geografică...

Şi începu să fredoneze aria ducelui din „Rigoletto”. Din fericire, numai primele măsuri, căci nu stătuse o clipă în timp ce vorbea şi îşi isprăvise lucrul. Consultă febril nişte tabele ferfeniţite de atâta întrebuinţare, calculă ceva pe un colţ de hârtie şi spuse, cu o modestie prea manifestă ca să fie reală:

— Sub rezerva unei erori oricând posibile, s-ar părea că amforele datează de peste unsprezece milenii. Mai precis, au fost arse în cuptor acum unsprezece mii două sute şaptezeci de ani – cu o aproximaţie de un deceniu.

Abia după ce anunţă acest rezultat îşi dădu seama de enormitatea cifrei:

— Nu se poate! Un asemenea finisaj cu nouă milenii înaintea erei noastre?!... Unde le-aţi găsit?

Profesorul îi arătă zidurile care străluceau în lumina crudă a soarelui de amiază.

— Vreţi să spuneţi că şi construcţia asta datează de...?

— Nu vreau să spun decât că vasele se aflau într-o subterană a acestui templu.

Specialistul îi aruncă o privire pătrunzătoare, vrând parcă să se convingă de seriozitatea profesorului şi se apucă din nou de lucru – de astă dată în tăcere, concentrându-se asupra aparatelor, într-un ritm mult mai lent. Faţă de repeziciunea dinainte a mişcărilor, părea aceeaşi secvenţă a unui film rulată a doua oară cu încetinitorul.

Când îşi ridică braţele în semn de nedumerită certitudine, Proca se apropie cu paşi leneşi de micul grup şi spuse, ca şi cum ar fi cerut o ţigară:

— Aş avea nevoie de vasele astea... pentru câteva ceasuri.

Citi în ochii profesorului refuzul uimit care nu-i ajunsese încă pe buze şi se grăbi să-l preîntâmpine, scoţând din buzunarul imens al hainei un minuscul magnetofon portativ. Apăsă pe un buton şi o voce bărbătească, uşor răguşită, rosti pe neaşteptate:

„— Dragă profesore...”

— Ali Nadir! exclamă Nikolai Petrovici.

„— ...dictez aceste rânduri în maşina care ne duce spre aeroport. Sunt încă bolnav şi numai un lucru cu totul deosebit ar fi putut să mă scoată din casă. Acest lucru îl reprezintă invenţia domnului Proca. N-am timp şi nici nu-i cazul să-ţi explic eu despre ce-i vorba. Sunt sigur însă că vei fi la fel de entuziasmat ca şi mine. Aştept confirmarea. La revedere”.

Un declic şi magnetofonul se opri.

— Bine, tovarăşe Proca, se hotărî profesorul. O să-ţi împrumutăm amforele. Numai că misterul ăsta...

— Nu-i niciun mister. Dacă vă gândiţi cum lucrau olarii din vechime...

„Olarii din vechime...” Igor revăzu în minte un desen cu contururi extraordinar de clare: olarul învârtind roata cu piciorul şi modelând argila cu un beţişor de lemn, subţire şi ascuţit. În jurul lui, oameni cu flaute, harpe şi ţimbale. „Perfect. Şi ce-i cu asta?...”

— M-am gândit, dar tot nu înţeleg, mărturisi şi profesorul.

Cu un regret vizibil, Proca începu să-şi consume rezerva de fraze pentru o zi întreagă:

— Olarul şi ceilalţi vorbeau sau cântau în timpul lucrului. Vibraţiile sonore se transmiteau beţişorului, care le imprima în argila proaspătă. Iar eu le reproduc.

Văzu că auditoriul aşteaptă şi se miră candid:

— Vă interesează şi procedeul?

Specialistul se apucă cu mâinile de cap şi se-ntoarse disperat spre ceilalţi:

— Omul ăsta are să mă-mbolnăvească! Auziţi ce poate să-ntrebe!...

Proca oftă şi se resemnă să devină prolix:

— Bine... Eu, de fapt, sunt fizician. Electronist. Ideea asta mi-a venit întâmplător. Eram în concediu şi... Poate aţi fost la Histria.

— Am lucrat acolo, confirmă profesorul.

— Şi procedeul? stărui specialistul.

— Foarte simplu. Un mic complex cibernetic cu autoreglare stabileşte viteza de rotaţie a vasului în timpul modelării. Apoi acul se angajează în şănţuleţele săpate de beţişoarele vibrante. Filtrele atenuează zgomotele, amplificatorii întăresc vocile sau sunetele muzicale. Nu e chiar „high fidelity”, dar primele fonografe nu erau nici ele fără cusur. De altfel...

Proca deschise din nou magnetofonul. Se auziră câteva hârâituri, apoi un scârţâit slab, repetat.

— Roata olarului era neunsă, comentă inginerul.

Peste scârţâit se suprapuseră voci neclare, râsete, sunete de harpă şi de flaut. Profesorul şi Igor se priveau, încă sceptici. Deodată se-ntoarseră brusc spre aparat: o voce distinctă începuse să psalmodieze monoton. Egiptenii ciuliră şi ei urechile.

— Parc-ar fi în limba coptă! exclamă specialistul. Nu-nţeleg însă unele cuvinte...

Profesorul înghiţi de câteva ori în sec, înainte de a reuşi să se liniştească şi să explice:

— Nu-nţelegi pentru că e limba egipteană veche. Aş situa-o în perioada Imperiului mediu, cam cu două milenii înainte de era noastră.

— Ali Nadir era de aceeaşi părere, spuse Proca, oprind magnetofonul. După ce mi-a pus vasul la dispoziţie...

— Noi ce mai aşteptăm, tovarăşe profesor? interveni Igor, cu vocea schimbată de emoţie.

— Să-şi instaleze tovarăşul Proca aparatele.

— Ce să instalez? râse inginerul. N-am decât să ridic capacul geamantanului şi să aşez amfora pe discul arheofonului.

— Arheofon, repetă specialistul. Frumos!... „Sunetul vechimii”... „Sunetul trecutului”...

— Glasul trecutului, murmură Igor, privind templul îmbrăcat în aur şi argint.

— Să începem! hotărî profesorul.

*

Igor nu izbutea să adoarmă. În urechi îi sunau, obsedant, cuvintele pe care arheofonul izbutise să le smulgă din lutul plămădit în urmă cu unsprezece milenii. Erau cuvinte cu sonorităţi bizare, evocând uneori forme

din berberă şi celtă. Profesorul recunoscuse chiar, din fugă, grupe de foneme care păreau să se îmbine în cuvintele guanşe notate de spanioli: alcorac, alio, guam, guamf, se-zeu, soare, om, bătrân, lună. Întâi inscripţiile de pe coloana de metal, acum cuvintele...

Proca înregistrase tot ce se putea înregistra şi plecase la Cairo, împreună cu specialistul în determinări magnetice. Igor se gândi ce furtună aveau să stârnească înregistrările acestea pretutindeni. Poate că, în sfârşit, oamenii de ştiinţă din toată lumea vor porni împreună la asaltul suprem al celei mai tulburătoare enigme din istoria umanităţii.

Pleoapele lui Igor erau grele ca două petale de plumb. Auzi un foşnet şi o umbră îi lunecă pe obraz. Apoi o undă de răcoare pătrunse în cabina elicopterului, odată cu o şuviţă de fum aromat.

Izbuti să deschidă ochii. Profesorul nu mai era lângă el. Ieşise, uitând pe fotoliu o carte întredeschisă. Igor o luă şi-i descifră titlul la lumina săracă a lunii: „Kritias". Şi fraze din dialogul lui Platon, învăţat cândva pe dinafară, se înşiruiră pe buzele lui ca sunetele unui cântec:

„Ei acoperiră cu bronz zidul incintei exterioare, cu cositor zidul celei de-a doua incinte, iar pe cel care împrejmuia cetatea însăşi cu oricalc; metalul cu reflexe de foc".

Se ridică de pe fotoliul-pat, îşi aruncă haina pe umeri şi coborî scăriţa elicopterului. Mergea spre şantier, murmurând mai departe:

„În mijloc se înălţa templul închinat lui Clito şi Poseidon... Toată partea dinafară era îmbrăcată în argint... Zidurile, coloanele, podeaua erau acoperite cu fildeş. Se vedeau acolo statui de aur şi mai ales una înfăţişând Zeul în picioare, în carul său tras de şase armăsari înaripaţi; era atât de mare, încât capul său atingea bolta templului şi de jur împrejurul lui se aflau o sută de Nereide aşezate pe delfini... Legea supremă, primii dintre ei o gravaseră pe o coloană de oricalc, ridicată în mijlocul insulei, în templul lui Poseidon".

Îl zări pe profesor, aşezat pe zidul cel mai dinăuntru. Vru să-i spună ceva, să-l îmbrăţişeze... Rămase în picioare, nemişcat şi tăcut.

Spre apus, dincolo de Coloanele lui Hercule, în adâncul Oceanului Atlantic, dormea continentul care legase odinioară cu firele aceleiaşi civilizaţii Nilul şi Anzii Peruvieni, Mexicul şi Peninsula Iberică. Iar aici razele lunii poleiau incintele şi templul lui Poseidon, clădite de pribegii pentru care Atlantida nu fusese o legendă, ci o patrie pierdută „într-o singură zi, într-o singură noapte fatală".

ÎNTÂLNIRI ÎN TIMP

N-am confundat niciodată coincidenţele cu aşa-zisa predestinare. Faptul că reciteam „Maşina timpului” nu justifică nimic din ceea ce s-a întâmplat. Mi-a creat, doar, o stare de spirit favorabilă înţelegerii mai rapide a evenimentului.

Mă aflam deci în camera mea, la o oră destul de târzie, cufundat în lectura romanului lui Wells. Citesc de obicei cu radioul deschis. Nu aud muzica – mai bine zis nu o aud distinct. Simt nevoia unei cortine sonore care să mă despartă de zgomotul străzii, de obsesia preocupărilor cotidiene, de tot ceea ce mi-ar îngreuna pătrunderea în universul unui scriitor preferat.

Ajunsesem la capitolul în care povestitorul descrie modelul maşinii de călătorit în Timp: *„Obiectul pe care Exploratorul Timpului îl ţinea în mână era un mecanism strălucitor…”* Aici m-am oprit: concertul de noapte se încheiase şi crainicul citea ultimele ştiri:

„Moscova. Tass transmite: În cadrul programului de cercetări asupra spaţiului cosmic şi planetelor sistemului solar, la 19 ianuarie…”

Vocea slăbi deodată, până la un murmur imperceptibil. M-am ridicat de pe scaun, vrând să învârtesc butonul de intensitate, când în cameră se ivi – pe cât de repede, pe atât de inexplicabil – un fel de vârtej negru-galben. Un curent puternic de aer mă trânti pe podea şi iată ce-am văzut, de jos, nevenindu-mi să-mi cred ochilor:

În centrul vârtejului se ghicea o formă fantomatică, nelămurită – o formă atât de transparentă, încât rafturile cu cărţi din spatele ei erau perfect vizibile. Apoi forma aceasta începu să capete consistenţă. Se desenară şi nişte contururi încă neclare de obiecte, care răsfrângeau slab lumina plafonierei. În sfârşit, mişcarea circulară se încetini treptat şi alcătuirea înfiripată sub ochii mei rămase nemişcată.

Era un mecanism strălucitor, metalic, de o construcţie foarte delicată. Unele resorturi erau de fildeş, altele dintr-o substanţă cristalină şi transparentă. Într-o parte se vedea o bară cu un aspect aparte, sclipitor, ca şi cum ar fi fost oarecum ireală. Pe un fel de şa prinsă de acest mecanism straniu stătea un om – materializare a formei fantomatice zărite mai înainte. Avea un rucsac în spate şi pe piept îi atârna un mic aparat fotografic. Din buzunarul hainei de tweed ieşea un colţ de ziar. Am citit, maşinal, titlul: THE PALL MALL GAZE…

Nu încăpea nicio îndoială: în faţa mea se afla Exploratorul Timpului. Pornise în cea de-a doua călătorie, lăsându-l pe Wells să aştepte în fumoar. Şi nimerise în camera mea de la etajul patru al unui bloc bucureştean.

Exploratorul Timpului nu mă văzuse. Coborî din şa şi se îndreptă spre radioul care îşi revenise. Îl cercetă cu interes, fără să-l atingă. Părea că face eforturi să înţeleagă ceva din cuvintele crainicului care anunţa, cu glasul vibrând de o firească mândrie, că prima cosmonavă terestră având un om la bord a coborât cu bine pe Lună.

Electrizat de acesta două evenimente excepţionale, m-am ridicat şi am tuşit încet, ca să-mi fac simţită prezenţa. Exploratorul Timpului se întoarse fulgerător, scoţând din buzunar un revolver vechi cu butoi. Văzând că n-am intenţii agresive, îl băgă la loc şi-mi întinse mâna, cu un zâmbet:

— Hallo!

L-am invitat să ia loc şi am pus pe masă o sticlă cu vin şi două pahare. O mie de întrebări îmi ardeau buzele, dar eram gazdă şi a trebuit să-i tălmăcesc întâi ştirea transmisă la radio.

— Cu totul verosimil, spuse el, umplându-şi pipa pe care de data aceasta n-o mai uitase. Omul se poate ridica, împotriva gravitaţii, într-un balon. Cu un aparat mai ingenios...

N-am mai răbdat:

— Dar dumneata cum ai izbutit să călătoreşti şi în spaţiu?

Îşi rezemă coatele de masă şi îşi împreună palmele deasupra paharului, răspunzându-mi între două pufăituri:

— De la început voiam să construiesc o maşină care ar călători indiferent în orice direcţie a Spaţiului şi a Timpului, după dorinţa celui care o conduce.

— Totuşi, prima dată...

Ochii lui cenuşii scăpărară:

— De unde ştii dumneata cum a fost prima dată? N-am apucat încă să-ţi povestesc nimic!

I-am întins cartea.

— Wells?! exclamă Exploratorul Timpului şi obrazul palid începu să i se înroşească. Tânărul care mă aşteaptă în fumoar? Ştiam că a scris un manual de biologie, dar de aici până la...

Tăcu şi ciocăni în pahar cu unghia, împingându-l spre mine. I l-am umplut din nou. Îl goli dintr-o sorbitură şi-şi regăsi cumpătul.

— În definitiv, asta mă scuteşte să-ţi explic totul de la început. Am să-ţi spun doar că în noaptea aceea, după plecarea musafirilor, am montat piesele care îmi îngăduie să călătoresc în spaţiu.

Exploratorul Timpului se ridică şi se apropie de Maşină. L-am urmat, stăpânindu-mi pe cât puteam nerăbdarea. Am văzut cele patru cadrane care indicau viteza după timpul parcurs: zile, mii de zile, milioane şi mii de milioane de zile. Lângă ele se afla acum un altul, mult mai mare – de fapt, o

planisferă. La întretăierea a două planuri mobile se putea citi un nume scris cu litere microscopice: Bucharest.

— După cum vezi, totul e foarte simplu, reluă el. Cel puţin în aparenţă. Să zicem că ai vrea să ajungi la... Unde ai vrea dumneata sa ajungi?

Am ridicat din umeri, nehotărât.

— Cui ai vrea să-i comunici, de pildă, ştirea pe care ai auzit-o la... parcă-i spuneai „radio”?

— Asta ar însemna o călătorie în trecut, am observat eu. Oamenii viitorului vor cunoaşte oricum istoria cuceririi Cosmosului.

— În trecut, încuviinţă Exploratorul Timpului. Unde şi când anume?

Mi-a venit o idee:

— O asemenea ştire l-ar interesa, desigur, pe autorul „Întâmplărilor extraordinare”.

— Îţi place Poe? Ca scriitor, nimic de zis. Dar felul în care-l pune să călătorească în Timp şi Spaţiu pe August Bedloe... Mă rog. Să zicem... Richmond, 1835.

Abia atunci am văzut un al şaselea cadran – o altă perfecţionare a Maşinii, îngăduind fixarea dinainte a anului de destinaţie. Exploratorul Timpului deplasă planurile mobile, potrivi butoanele celui de-al şaselea cadran şi se întoarse spre mine, satisfăcut.

— Asta-i tot. Acum ar trebui doar să tragi spre dumneata maneta din stânga.

Am privit câteva clipe maneta albă, înfiorat de un gând nebunesc. Apoi am izbutit să mă întorc spre oaspetele meu din alt veac şi să-i spun cu o voce relativ calmă:

— Existenţa dumitale şi a maşinii nu poate fi contestată. Dar viitorul pe care l-ai descris e o halucinaţie sau...

Exploratorul Timpului clătină din cap:

— Ia-o drept o minciună – sau o profeţie... Consideră că, speculând asupra destinelor rasei noastre, am dat naştere acestei închipuiri. Consideră drept un simplu artificiu afirmaţia mea că totul ar fi adevărat, un artificiu introdus pentru a mări interesul povestirii.

Soneria telefonului ţârâi strident şi Exploratorul Timpului se răsuci brusc pe călcâie, izbindu-mă în umărul drept şi făcându-mă să-mi pierd echilibrul. Am bătut aerul cu mâinile, încercând zadarnic să mă sprijin de ceva şi am căzut în genunchi pe platforma maşinii. Blestemându-mi stângăcia, m-am ridicat în picioare şi am vrut să cobor pe podea. Pesemne însă că mă agăţasem, fără voie, tocmai de maneta din stânga.

*

Mă aşteptam să încerc senzaţiile neplăcute ale călătoriei în timp, pe care le cunoşteam din romanul lui Wells. N-am avut însă nici urmă de ameţeală şi ochii nu mi-au fost răniţi de alternanţa scânteietoare a întunericului şi luminii. Brusc, fără tranziţie, m-am pomenit pe o stradă pustie, într-o după-amiază fierbinte de vară. Ferestrele caselor albe erau acoperite cu obloane – scuturi de care se frângeau săgeţile soarelui. La adăpostul lor, richmondezii îşi prelungeau siesta.

O clipă m-am gândit să mă întorc imediat la stăpânul maşinii. Apoi mi-am spus că e stupid să irosesc o asemenea ocazie unică. Amintindu-mi măsura de precauţie a Exploratorului Timpului, am deşurubat manetele albe şi le-am pus în buzunar. M-am uitat încă o dată în jur şi am pornit pe o stradă, la întâmplare.

De vreme ce ajunsesem într-adevăr în Richmondul anului 1835, eram hotărât să-l găsesc pe Edgar Allan Poe şi să-i împărtăşesc marea veste a cuceririi palidei Selene. Dar cine ar fi putut să mă îndrume către el?...

M-am oprit în faţa unei tăbliţe de alamă, prinsă pe zidul unei case. Inscripţia de pe tăbliţă mi se părea foarte cunoscută: THE SOUTHERN LITERARY MESSENGER. Şi deodată în mintea mea se făcu lumină: era numele revistei în care apăruseră câteva din „întâmplările extraordinare". Mai mult chiar: în 1835, Poe fusese... *era* directorul acestei reviste fondate de un oarecare domn Thomas White. Ce-ar fi să-i caut aici adresa?

Uşa era întredeschisă, dar în birou stăpânea liniştea. Eram gata să plec, când am auzit o voce gravă:

— Pe cine căutaţi?

Întrebarea îmi fusese pusă de un tânăr nu înalt, îmbrăcat într-un costum negru, care-i sublinia paloarea feţei. M-au izbit imensitatea frunţii lui bombate, dominatoare, şi ochii mari, întunecaţi şi luminoşi totodată, având o ciudată nuanţă gri-violet.

— Aş fi vrut să aflu adresa domnului Poe, am răspuns eu, şovăitor.

Tânărul se însufleţi:

— Mi-aţi adus vreun material? Luaţi loc, vă rog!

M-am aşezat pe un scaun, biruit de emoţie: îl recunoscusem.

Edgar Allan Poe mă ascultă cu o atenţie plină de politeţe, învârtind între degete o fâşie îngustă de hârtie, scrisă doar pe o parte. Nu m-ar fi crezut, desigur, dacă nu i-aş fi povestit subiectul câtorva dintre lucrările pe care avea să le publice mai târziu. Cum nu-şi împărtăşise ideile nimănui, dovada existenţei mele în altă epocă era făcută.

Vestea că un om a pus piciorul pe Lună îl tulbură adânc.

— Ştii, am scris şi eu o povestire cu...

— „Aventura fără pereche a unui oarecare Hans Pfaall".

— O cunoşti? se miră el. Încă n-a apărut în volum.

— A apărut!... Adică o să apară în 1840. Numai că ideea de a ajunge în Lună cu un balon...

Poe începu să se înfierbânte:

— Balonul nu-i decât un mijloc convenţional, mai puţin fantezist decât lebedele sălbatice ale lui Godwin. Nu uita că l-am folosit şi pentru a-i combate pe cei care susţin existenţa vidului interplanetar absolut! Eu cred că, ridicându-ne atât de sus cât este cu putinţă, nu putem, literalmente, să ajungem la o limită dincolo de care atmosfera să înceteze, în mod absolut, de a mai exista. Ea TREBUIE SĂ EXISTE... cu toate că s-ar putea, ce-i drept, să existe într-o stare de infinită rarefiere.

Am încuviinţat, remarcând:

— Şi alte ipoteze formulate în „Hans Pfaall" sunt deosebit de interesante. Dacă nu mă înşel, contemporanii dumitale considerau... consideră Luna drept un astru cu desăvârşire mort.

— Nu sunt de părerea lor. Eroul meu spune: *„...cea mai mare parte a emisferei vizibile era acoperită de munţi vulcanici... Cei mai mulţi... erau în stare de erupţie şi-mi dădeau teribila dovadă a puterii şi furiei lor prin aruncăturile sporite de pietre, impropriu zis meteorice, care porneau acum de jos şi ţâşneau pe lângă balon cu o frecvenţă din ce în ce mai înspăimântătoare".*

— În această privinţă ai luat-o înaintea savanţilor, am confirmat eu. Abia de curând oamenii de ştiinţă sovietici... (citindu-i mirarea în ochi, am repetat:) oamenii de ştiinţă ruşi au descoperit pe Lună urme de activitate vulcanică şi chiar un vulcan în erupţie.

— Mi bucur că imaginaţia mea n-a lucrat doar în gol, aşa cum se întâmplă în destule cărţi cu pretenţii ştiinţifice. În aceste diferite opuscule, scopul este totdeauna satiric: tema – o descriere a moravurilor lunare, comparate cu ale noastre. Dar în niciun caz nu văd efortul de a face plauzibile amănuntele călătoriei însăşi. Toţi autorii par absolut ignoranţi în materie de astronomie; în „Hans Pfaall", intenţia este originală în măsura în care reprezintă un efort către verosimilitate, în aplicarea principiilor ştiinţifice (atât cât o îngăduie natura fantastică a subiectului) la călătoria efectivă de la Pământ la Lună.

Poe privi pendula prinsă în perete şi tresări:

— Te rog să mă ierţi, dar sunt aşteptat. Am făcut un pariu cu cineva că am să înot pe o distanţă de şapte mile în susul râului James şi că am să mă întorc tot astăzi, pe jos. N-aş vrea să-şi închipuie că m-am răzgândit de teama eşecului.

— Ai câştigat... adică, vei câştiga pariul. Iar eu am să mă întorc poate cu stăpânul Maşinii.

Poe mă apucă de braţ, exclamând:

— Neapărat! Am încă multe de aflat despre epoca dumitale!

— Epoca mea te preţuieşte şi pentru cuvintele profetice pe care le-ai scris într-una din povestiri: *„Marea problemă e în sfârşit rezolvată! Aerul, la fel de bine ca pământul şi oceanul, a fost cucerit de ştiinţă şi va deveni un mare drum comun şi lesnicios al umanităţii”.*

— Aerul? repetă el, gânditor. Din spusele dumitale înţeleg că şi Cosmosul va avea aceeaşi soartă! Iar Edgar Allan Poe crede numai pe jumătate în previziunile lui modeste, aşternute pe hârtie mai mult ca să urmeze o modă literară...

— Bine, dar...

El mă opri cu un gest:

— Dar în aceeaşi povestire pe care ai pomenit-o, există o frază scrisă parcă anume pentru a slăvi izbânda voastră: *„Cine va îndrăzni să spună, acum, că există vreun lucru cu neputinţă de înfăptuit?”*

*

— Într-adevăr, cine va îndrăzni...? murmură bătrânul Jules Verne.

Ne aflam în turnul casei lui de la Amiens, într-o încăpere cu pereţii acoperiţi de sertarele imensului fişier, cuprinzând peste douăzeci şi cinci de mii de fişe cu date tehnico-ştiinţifice. Masa la care stătea maestrul era plină de jurnale, reviste, buletine şi dări de seamă ale societăţilor ştiinţifice.

După ce ajunsesem la Richmond datorită unei întâmplări, după ce stătusem de vorbă acolo cu Poe, hotărâsem să nu mai risipesc niciuna din clipele în care mă puteam folosi de minunatul aparat. Şi cum să mi le petrec mai bine decât vizitându-i pe câţiva dintre vizionarii trecutului şi comunicându-le împlinirea celei mai îndrăzneţe dintre anticipaţiile lor?...

Aşa ajunsesem la Amiens.

Nu-mi fusese greu să aflu drumul spre casa domnului consilier municipal Jules Verne. Iar scriitorul, arătând aşa cum îl ştiam de pe coperţile colecţiei Hetzel, mă primise de îndată, curios pesemne să cunoască un om de aceeaşi naţionalitate cu eroii romanelor sale „Castelul din Carpaţi” şi „Luntraşul de pe Dunăre”. Când îi spusesem din ce epocă vin, mă privise cam dintr-o parte, dar metoda folosită cu Poe nu dăduse greş nici de data aceasta. Şi atunci mă copleşise cu întrebări:

— Ce viteză avea racheta?

— Ca să poată pătrunde în spaţiul interplanetar, i-au trebuit cel puţin 11,2 kilometri pe secundă.

— În 1863, scriam în „De la Pământ la Lună”: *„...e cu putinţă să se trimită un proiectil în Lună dacă se izbuteşte a se imprima acestui proiectil o viteză*

inițială de 12.000 yarzi pe secundă. Calculele arată că această viteză e suficientă".

— Şi practica a dovedit-o, maestre.

— Da, da, mormăi bătrânul, ridicându-se din fotoliu şi şchiopătând prin cameră, cu mâinile la spate. Numai că proiectilul Columbiadului nu prea e potrivit pentru asemenea treabă...

M-am grăbit să-i aduc aminte:

— Dar aţi prevăzut şi folosirea mijloacelor reactive! Oare nu spune Michel Ardan: *„Şi cine mă va împiedica să întârzii căderea, cu ajutorul unor rachete bine aşezate şi aprinse la timpul potrivit?"* Iar Barbicane *„observa cu mulţumire că rachetele lui şi celelalte artificii nu fuseseră stricate. Aceste piese importante, cu o încărcătură puternică, trebuiau să servească la încetinirea căderii proiectilului, când acesta, atras de atracţia lunară, după ce va fi trecut de punctul mort de atracţie, ar cădea pe suprafaţa Lunii..."*

— În sfârşit, spuse el, aşezându-se. Să lăsăm visurile mele şi să vorbim despre realizările voastre. Aţi ajuns şi mai departe de Lună?

— Staţiile automate interplanetare au ocolit Marte şi Venus.

Jules Verne clătină din cap:

— Veţi ajunge şi dincolo de Neptun... Vom ajunge noi, umanitatea! Căci tot ceea ce poate să imagineze un om, alţii vor putea să înfăptuiască...

Căută o carte în raftul de lângă el şi o deschise, reluând:

— Poate că unul dintre strănepoţii mei va citi cândva aceste rânduri pe bordul unei rachete, în drum spre un alt izvor de lumină şi de viaţă:

„Unde ar fi ajuns deci Gallia dacă ar fi scăpat de atracţia solară? De ce nou centru ar fi depins, parcurgând spaţiul sideral? Poate că de cea mai apropiată dintre stelele Căii Laptelui.

Or, această stea este Alfa din constelaţia Centaurului şi lumina, care face şaptezeci şi şapte de mii de leghe pe secundă, străbate distanţa de la Soare până la ea în trei ani şi jumătate. Care e, deci, această distanţă? Pentru a o tălmaci în cifre, astronomii au trebuit să ia miliardul ca unitate şi ei spun că Alfa e la opt mii de miliarde de leghe.

Se cunoaşte un mare număr de asemenea distanţe stelare? Cel mult opt au fost măsurate şi, printre principalele stele cărora li s-a putut aplica această măsură, amintim Vega, aşezată la cincizeci de mii de miliarde de leghe, Sirius, la cincizeci şi două de mii două sute de miliarde, Steaua Polară, la o sută şaptesprezece mii şase sute de miliarde, Capra, la o sută şaptezeci de mii patru sute de miliarde de leghe. Acest ultim număr e compus din cincisprezece cifre."

Nu vedeam titlul cărţii, dar ştiam că Jules Verne îmi citea un pasaj din cea mai îndrăzneaţă operă a lui:

„Hector Servadac – Călătorii și peripeții prin lumea solară.” Îmi aduceam aminte de cometa Gallia, care smulsese o bucată din scoarța Pământului și-i purta pe supraviețuitori prin spațiile interplanetare. Și vocea maestrului continua să vibreze în camera din turn:

„Pentru a da o idee despre aceste distanțe, pornind de la viteza luminii, după oamenii de știință s-ar putea raționa astfel:

Să ne închipuim o ființă înzestrată cu o vedere de putere infinită și să o așezăm pe Capra. Dacă privește spre Pământ, va fi martoră a faptelor care s-au petrecut acum șaptezeci și doi de ani. Dacă se mută pe o stea de zece ori mai îndepărtată, va vedea evenimentele care s-au produs acum șapte sute douăzeci de ani.”

Jules Verne se opri și mă întrebă, cu un zâmbet:

— Ai vrea să fii această ființa imaginară?

Nu-mi lăsă timp să răspund:

— Un gazetar ignorant a scris cândva că autorul „Călătoriilor extraordinare” n-a părăsit niciodată meleagurile Franței. Alții au răspândit pretutindeni această idee stupidă, considerându-mă probabil un burghez comod și visător, care-și aşterne refulările pe hârtie. Iar eu...

— Iar dumneavoastră ați cutreierat nu numai Europa, ci și Statele Unite și Africa de Nord.

Chipul bătrânului se lumină:

— În epoca dumitale se știe asta?... Nici nu-ți închipui cât mă bucur! Am fost un globe-trotter pătimaș. Poate că aș fi urmat itinerarul lui Phileas Fogg, dacă glonțul acela blestemat...

Tăcu, mascându-și mașinal piciorul anchilozat. Dar gândurile i se întoarseră la lectura întreruptă:

— Pe vremea când lucram la „Hector Servadac” eram fascinat de frumusețile pe care le ghiceam în descrierile seci din manualele de astronomie. Dacă mi-ar fi stat în puteri, aș fi pornit să cutreier și eu Cosmosul – chiar dincolo de orbita circumsolară a Galliei. Și atunci...

Se aplecă asupra cărții, reîncepând să citească:

„Dacă o împrejurare oarecare ar fi smuls cometa de sub influența centrului său atractiv, pentru a o aservi altor astre, atunci privirile lui Palmyrin Rosette ar fi fost vrăjite de contemplarea unor minuni despre care sistemul solar nu poate să ne dea nicio idee. În depărtări, grupele planetare nu sunt guvernate totdeauna de un singur soare. Sistemul monarhic pare izgonit în anumite puncte ale cerurilor. Un soare, doi sori, șase sori, depinzând unul de altul, gravitează sub influențele lor reciproce. Sunt aștri colorați în roșu, galben, verde, portocaliu, indigo. Cât de superbe trebuie să fie contrastele de lumină pe care acești sori le aruncă pe suprafața

planetelor lor! Și cine știe dacă Gallia n-ar fi văzut ridicându-se la orizont zile alcătuite, succcsiv, din toate culorile curcubeului...”

Cartea se închise cu un zgomot uşor, ca o fluturare de aripi. Jules Verne privea spre mine, dincolo de mine...

Am încercat să mă retrag fără să-i tulbur visarea, dar podeaua scârţâi sub paşi. Bătrânul tresări:

— O ultimă întrebare: spui că ruşii sunt aceia care au deschis porţile Cosmosului?

Am dat din cap afirmativ.

— Am iubit întotdeauna poporul acesta, continuă el. Mihail Strogoff... Mihail Zorn... Locotenentul Procop... Am scris chiar, în „De la Pământ la Lună”: *„Rusia vărsase ca parte a ei uriaşa sumă de trei sute șaizeci și opt de mii șapte sute treizeci și trei de ruble. Pentru ca să fie de mirare, ar trebui ca lumea să nu cunoască gustul pentru știință al rușilor și progresul studiilor astronomice la ei, progres datorit numeroaselor lor observatoare, dintre care cel mai important a costat două milioane de ruble.”* Credeam totuşi că americanii sunt mai întreprinzători, ştiam că au o industrie mult mai dezvoltată... S-a schimbat ceva în epoca voastră?

— S-au schimbat multe, maestre, şi dacă am să revin...

— Revino, tinere, şi cât mai curând! Sunt fericit că spusele dumitale mi-au confirmat împlinirea celei mai scumpe profeţii a bătrânului Jules Verne:

„Tot ceea ce inventez, tot ceea ce imaginez va rămâne totdeauna mai prejos de adevăr, pentru că va veni o clipă în care creaţiile științei le vor întrece pe cele ale imaginației.”

*

Wells mă complimentă ironic:

— Eşti un tip interesant, dumneata! Te-ai îmbrăcat mai fistichiu şi vrei să mă faci să cred în propria mea născocire.

— Veniţi să v-arăt Maşina!

— N-am timp de pierdut, domnule...

— Atunci, priviţi-o de aici.

Crezând în continuare că-i o glumă cam nesărată, se apropie de fereastră şi încremeni: pe peluza din faţa *cottage*-ului se afla Maşina Timpului, aşa cum o descrisese în 1894. Căutând să-şi regăsească stăpânirea de sine, îşi desprinse cu greu privirile de la mecanismul strălucitor şi se întoarse spre mine:

— Felicitările mele! Macheta e foarte reuşită.

— Macheta?...

Domnul H.G. Wells se ţinu bine până ce mă văzu aşezându-mă în şa şi întinzând mâna spre manetă. Atunci îmi strigă de la fereastră:

— Să stăm de vorbă...

Încă ezitam, când adăugă:

— ...te rog!

Am urcat agale cele patru scări care duceau pe verandă şi de acolo în casă. Wells mă întâmpină în prag, nerăbdător. Mă conduse în camera lui de lucru şi-mi ceru scurt:

— Povesteşte!

Ascultă încordat, frământându-şi mustaţa.

— Ciudat, murmură el, într-un târziu. Să fi asistat într-adevăr la o asemenea experienţă şi să fi uitat cu desăvârşire?...

Făcea eforturi vizibile şi zadarnice să-şi amintească. În sfârşit, renunţă:

— Dumneata vii din deceniul al şaptelea. S-au împlinit măcar câteva dintre anticipaţiile mele?

I-am spus şi lui marea veste. Wells se bucură:

— Aţi descoperit deci...

— Nu încă, l-am întrerupt eu, ghicindu-i gândul. Studiem însă mijloacele de scădere sau chiar de anihilare a efectului forţei gravitaţionale. Dumneavoastră vă daţi seama ce însemnătate are această problemă pentru zborul interplanetar!...

Wells tăcea, copleşit. Simţeam însă cum îi roiesc gândurile, închegând fraze din „Primii oameni în Lună”:

„Toate substanţele cunoscute sunt «transparente» pentru gravitaţie... nimic nu interceptează atracţia gravitaţională a Soarelui sau pe cea a Pământului...

Cavor credea că poate să existe o asemenea substanță...

Toți cei care au cât de puțină imaginație vor înțelege posibilitățile extraordinare oferite de o asemenea substanță... De pildă, dacă ai fi vrut să ridici o greutate, oricât de enormă, n-ai fi avut decât să strecori sub ea o foaie din această substanță și ai fi ridicat-o apoi și cu un pai."

— Va fi folosită într-adevăr degravifierea la zborul interplanetar?

Întrebarea lui Wells nu cerea răspuns și l-am lăsat să-și amintească mai departe:

„Închipuie-ți o sferă destul de mare pentru a găzdui doi oameni și bagajele lor... pe partea exterioară de oțel, sfera ar fi smălțuită, ca să zic așa, cu...

— Cu cavorită?

— Da.

...Sfera interioară de sticlă, din care aerul nu poate ieși, va avea o singură deschizătură: trapa de intrare; sfera de oțel poate fi făcută din secțiuni care se vor înfășura pe o armătură, ca niște storuri pe cilindrii lor. Ele ar putea fi acționate cu ușurință prin resorturi deschise și închise cu ajutorul electricității transmise prin fire de platină turnate în sticlă... când toate aceste ferestre sau storuri vor fi închise, nici lumina, nici căldura, nici gravitația, niciun fel de energie radiantă nu va putea pătrunde în interiorul sferei; ea își va lua zborul prin spații în linie dreaptă... Dar se deschide o fereastră... închipuie-ți una dintre ferestre deschisă! Atunci, imediat, orice corp greu s-ar afla în vecinătatea noastră ne-ar atrage.

Vom putea să ne mișcăm în spațiu în orice direcție."

Wells se scutură de gânduri și mă privi cu ochi calzi și limpezi:

— Mi-ai adus o veste bună, prietene. Să bem pentru primii oameni care au ajuns cu adevărat în Lună!...

Luă de pe o măsuță o sticlă pântecoasă și două pahare.

— Cel mai scoțian whisky! Mi l-a trimis un cititor din Edinburgh.

Nu mă dau în vânt după această băutură cu gust suspect. Dar cum puteam să-l refuz pe Wells?...

— Un cititor, repetă el, cu un surâs cam amar. Mă întreb uneori dacă cei pentru care scriu pătrund până la curentul subteran al lucrărilor mele, dacă înțeleg că *mi se pare mai comod să discut sociologie sub masca fabulei*. Ori se distrează pur și simplu cu născocirile unui autor de mâna a șaptea...

— Sunteți încă de pe acum un scriitor cunoscut! am protestat eu.

— Cunoscut?...

Duse paharul la gură, dar se răzgândi și-l puse pe masă, fără să bea, reluând:

— Ai văzut, probabil, asul de pică de pe uşă. Arhitectul Voysey – un adevărat artist de altfel – voia să pună o mare placă în forma de inimă. Am protestat împotriva ideii de a-mi expune inima atât de vizibil... Dar la altceva vreau s-ajung. Oamenii care fac naveta între Folkestone şi Sandgate povestesc că aici stă acel Wells care „a făcut să sară banca la Monte Carlo", graţie unui as de pică...

Luă iar paharul, dar de data aceasta îl goli până la fund. Când mă privi, ochii îi erau din nou limpezi.

— Să lăsăm vanităţile scriitoriceşti şi să-ţi spun mai bine la ce lucrez. E o nouă fabulă care se va numi „Hrana zeilor" şi va exprima credinţa mea neclintită că va veni o vreme când micimea va dispare de pe suprafaţa globului, când uriaşii se vor duce şi se vor întoarce liberi pe Pământ, pe Pământul lor, înfăptuind necontenit lucruri din ce în ce mai mari şi mai splendide. Şi romanul meu se va sfârşi cu perspectiva victoriei noului mod de viaţă – şi cu o altă perspectivă încă... Ascultă!

Wells închise ochii şi recită încet, cu o patimă stăpânită:

„A creşte şi iar a creşte!... A creşte până când Pământul nu va mai fi decât o treaptă... până când spiritul nostru va nimici orice teamă şi se va avânta...

El îşi azvârli braţul spre cer.

— ...acolo sus!

Vocea sa se stinse. Raza lividă a reflectoarelor se roti şi-l învălui o clipă, conturându-l gigantic şi cu braţul ridicat spre cer.

Câteva secunde, el străluci, cu privirile îndreptate fără teamă către adâncurile înstelate. Pentru puţin timp lumina îl dezvălui astfel, îmbrăcat în zale, tânăr, puternic, calm şi hotărât. Apoi raza trecu şi el nu mai fu decât o mare siluetă neagră care, cu un gest puternic, ameninţa firmamentul şi mulţimile lui de stele".

...Într-un târziu, Wells rupse tăcerea şi acestea fură ultimele cuvinte pe care le-am auzit din gura lui:

— Pământul nu mai e decât o treaptă!

*

Omul din faţa mea era masiv, cu fruntea dezgolită de pleşuvie, cu ochi pătrunzători în dosul ochelarilor cu ramă îngustă. Nu fusese nevoie să-i înşir toată povestea pe care o ştiam acum aproape pe dinafară. Mă oprise cu un gest amical:

— Tovarăşe reporter, sunt la dispoziţia dumitale. Întreabă-mă şi-ţi răspund.

— N-am venit să vă pun întrebări... şi nici nu sunt reporter.

Uriaşul mă privi mirat:

— Atunci?

— Vreau doar să vă comunic că peste treizeci şi cinci de ani, prima rachetă cu un om la bord va porni spre Lună de pe teritoriul Uniunii Sovietice.

— Că racheta va fi sovietică, sunt sigur. Că va decola peste treizeci şi cinci de ani sau mai devreme, om trăi şi om vedea!

M-am întristat, ştiind că omul din faţa mea avea să se stingă înainte de începutul erei cosmice.

— De altfel, reluă el, dacă ai citit „Aelita”, ştii cum văd eu zborul interplanetar.

Bucuros că pot schimba vorba, i-am spus ce cred – ce vor crede savanţii din Occident despre un nou combustibil, descoperit de confraţii lor sovietici.

— Motorul inginerului Los merge şi el cu un combustibil nou – zâmbi Alexei Tolstoi:

„După cum cilindrii unui motor obişnuit cu explozie sunt alimentaţi cu benzină, aici camerele de explozie erau alimentate cu ultraliditā, sub formă de pulbere extrafină, un exploziv de o forţă nemaipomenită, descoperit în laboratorul uzinei X... din Petrograd. Puterea ultraliditei întrecea toate cele cunoscute până acum în domeniul explozibililor”.

— În deceniul al şaptelea se folosesc mai cu seamă combustibili lichizi...

— Asta nu înseamnă decât că n-aţi descoperit încă un combustibil solid destul de eficace.

Răspunsul era logic şi n-aveam de gând să continui competiţia pe tărâmul strict ştiinţific, unde marele scriitor avea şi avantajul unei diplome de inginer tehnolog. Am abordat, deci, o problemă cu un caracter speculativ mult mai pronunţat:

— Credeţi, într-adevăr, că fiinţele inteligente de pe alte planete seamănă cu noi?

— Va sa zică tot la interviu am ajuns, zâmbi uriaşul. Nu-ţi pot răspunde decât cu cuvintele inginerului Los: *„După mine trebuie să fie oameni, aşa cam ca noi. Când om ajunge o să vedem... Marte şi Pământul sunt două globuleţe mititele care se rotesc unul lângă altul. Şi ei şi noi avem aceleaşi legi. Pulberea vieţii zboară în Univers. Aceiaşi spori se depun pe Marte ca şi pe Pământ, ca şi pe toate miriadele de stele în curs de răcire. Peste tot ia naştere viaţa; pretutindeni, un antropoid domneşte asupra vieţii: nu se poate crea un animal mai desăvârşit decât omul.”*

Eram gata să ripostez că ideea poetică a germenilor de viaţă călătorind prin Cosmos a fost abandonată de oamenii de ştiinţă. Mi-am amintit, la timp, că citisem un articol al academicianului V. Kuprevici în care... Ca să fiu totuşi cinstit cu mine însumi, am început:

— Ştiţi, teoria panspermiei e...

Voiam să spun „discutabilă”, dar Alexei Tolstoi mă întrerupse, clătinând din cap cu îngăduinţă:

— Ştiu, dragul meu, ştiu! Dar câtă vreme o ipoteză prezintă măcar o şansă la un milion de a fi recunoscută cândva ca valabilă, poate fi menţionată într-un roman ştiinţifico-fantastic!... Parcă efectul „paradoxului timpului” asupra organismului uman a putut fi verificat experimental? Cândva, rachetele cosmice vor zbura cu viteze apropiate de cea a luminii şi atunci... Dar până atunci, mi-am îngăduit să scriu:

„Am străbătut jumătate din drum aproape cu iuţeala luminii... Viteza aparatului depăşind de cinci sute de mii de ori viteza normală de mişcare a corpului pe Pământ, atunci iuţeala cu care îmi bătea inima – o bătaie pe secundă, socotită după ceasul de aparat – a crescut şi ea de cinci sute de mii de ori. Cu alte cuvinte, în timpul zborului, inima mea făcea cinci sute de mii de bătăi pe secundă, socotite după ceasul rămas la Petersburg. După bătăile inimii mele, după acul cronometrului din buzunarul meu, după simţul întregului meu corp, noi am trăit nouăsprezece ceasuri pe drum! Şi, într-adevăr, au fost nouăsprezece ceasuri. Dar, după bătăile inimii unui locuitor al Piterului, după mişcarea acului de la orologiul catedralei Petropavlovski Sobor, din clipa decolării noastre au trecut trei săptămâni şi mai bine. Mai târziu se va putea construi un aparat de mari proporţii, prevăzut cu rezerve de hrană, de oxigen şi de ultraliditä, suficiente pentru şase luni”.

— Fără îndoială! am strigat eu. Rachetele fotonice...

M-am oprit însă brusc, amintindu-mi că mi-ar fi greu să discut despre funcţionarea rachetelor fotonice. Şi, ca să nu dau răgaz unor întrebări primejdioase pentru amorul meu propriu, m-am grăbit să operez o diversiune:

— Ce părere aveţi despre filmul turnat de Protozanov după „Aelita”?

Alexei Tolstoi îmi aruncă o privire ascuţită, îşi scoase ochelarii şi îi şterse îndelung cu o bucată de piele de căprioară. Când îmi pierdusem orice nădejde, mormăi, privind lentilele în zare:

— Interesant...

Nu ştiam dacă se referă la film, la lentile sau la întrebarea mea. Mă lămuri însă îndată, potrivindu-şi ochelarii pe nas:

— Vezi dumneata, mi-e greu să fiu obiectiv. Protozanov a mutat o parte a acţiunii de pe Marte pe Pământ, a introdus personaje şi episoade noi... Trebuie să recunosc însă că scenele de mase au forţă. Revolta marţienilor din catacombe e de-a dreptul impresionantă!... Apoi şi efectele de lumină, decorurile...

Făcu un gest vag, înlăturându-şi parcă rezervele:

— Esenţialul este că filmul nu trădează idealurile terestre şi cosmice ale cărţii.

Momentul mi s-a părut potrivit ca să intervin:

— În legătură cu idealurile cosmice... Zborul cosmonavei sovietice ridică problema contactului cu celelalte planete într-un viitor nu prea îndepărtat. Mi-aduc aminte că în „Aelita” vorbeaţi undeva despre asta.

Alexei Tolstoi spuse încet, apăsând pe fiecare cuvânt, vrând parcă să-şi încrusteze gândurile în aerul rece al încăperii:

— Sunt sigur că nu vor trece mulţi ani şi sute de nave vor brăzda spaţiul sideral... Călătoria în Marte nu va fi mai complicată decât zborul de la Moscova la New York.

*

Când am reapărut în camera mea, Exploratorul Timpului era răsucit pe jumătate spre telefonul a cărui sonerie ţârâia strident. Am crezut întâi că peregrinările mele nu fuseseră decât un vis. Apoi mi-am dat seama că mişcarea în timp nu poate fi sesizată decât de cel care o efectuează: mă întorsesem exact în clipa din care plecasem.

Şi totuşi, Exploratorul Timpului nu se opri din răsucire cu faţa spre telefon, aşa cum intenţiona, ci descrise un cerc complet. I-am văzut ochii şi m-a trecut un fior: nu mai erau cenuşii şi mă copleşeau cu o insuportabilă strălucire aurie. De altfel, întreaga înfăţişare i se schimbase. Părea mai înalt şi mai puternic, paloarii de pe chip îi luase locul bronzul caracteristic oamenilor care trăiesc mult în aer liber şi hainele îi deveniseră dintr-odată strâmte. Mă ridică din şa cu o singură mână şi mă lăsă pe podea, fără prea multe menajamente. Sub apăsarea muşchilor încordaţi, stofa hainei lui se întinse până la refuz şi toţi nasturii zburară prin cameră.

Atunci i-am văzut adevărata îmbrăcăminte: un material translucid care îi mula pieptul atletic.

...Maşina dispăru brusc, fără niciunul dintre fenomenele care îi însoţiseră apariţia. Însufleţit de o speranţă absurdă, m-am repezit pe balcon. Dar în înaltul cerului nu se vedeau decât luminile de pe terasa noului bloc-turn cu patruzeci de etaje. Lucirea lor calmă şi prietenoasă mi-a redat sângele rece. Şi am înţeles că totul fusese o înscenare. Exploratorul Timpului venea nu din trecut, ci din viitor. Luase înfăţişarea eroului lui Wells pentru a stabili mai uşor contactul cu o epocă în care oamenii s-au obişnuit să vadă împlinindu-se anticipaţiile întâlnite în cărţi. Mi-ar fi destăinuit, desigur, secretul, dacă aventura mea incidentală nu l-ar fi avertizat că trecutul poate deveni pentru el un labirint fără ieşire.

E o ipoteză greu de acceptat şi uneori mă îndoiesc şi eu de realitatea celor întâmplate. Atunci deschid caseta şi scot la iveală trei nasturi şi o pipă. Sunt obiecte dintre cele mai obişnuite cu putinţă, dar cercetătorii multor institute ştiinţifice şi-au pierdut zadarnic timpul căutând să determine substanţa din care sunt alcătuite. Le privesc, le întorc pe o parte şi pe alta şi le pun la loc în culcuşul lor de vată. Vreau să le păstrez neatinse până la noua şi inevitabila mea întâlnire cu Viitorul.